תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי הלכות · סדר נזיקין

מהרש"א - חדושי הלכות
על בבא מציעא

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהרש"א - חדושי הלכות על בבא מציעא

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרשא-חדושי-הלכות-על-בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 7
דף ג: 7
דף ד. 8
דף ד: 9
דף ה. 9
דף ה: 9
דף ו. 10
דף ו: 11
דף ז. 11
דף ז: 11
דף ח. 12
דף ח: 12
דף ט. 14
דף ט: 15
דף י. 15
דף יא. 16
דף יא: 16
דף יב. 17
דף יב: 18
דף יג. 18
דף יג: 19
דף יד: 20
דף טו. 21
דף טו: 22
דף טז. 22
דף טז: 23
דף יז. 24
דף יז: 24
דף יח. 25
דף יח: 26
דף יט. 26
דף יט: 26
דף כ. 27
דף כ: 27
דף כא. 28
דף כא: 28
דף כב. 29
דף כב: 30
דף כג. 30
דף כג: 31
דף כד. 31
דף כד: 32
דף כה. 33
דף כה: 33
דף כו. 34
דף כו: 35
דף כז. 35
דף כז: 35
דף כח. 36
דף כח: 36
דף כט. 36
דף כט: 37
דף ל. 38
דף ל: 38
דף לא. 39
דף לא: 39
דף לב. 40
דף לב: 40
דף לג. 41
דף לג: 41
דף לד. 42

דף לד: 42
דף לה. 43
דף לה: 44
דף לו. 45
דף לו: 45
דף לז. 45
דף לז: 46
דף מ. 47
דף מ: 47
דף מא. 48
דף מא: 48
דף מב. 49
דף מג. 50
דף מג: 50
דף מד. 51
דף מד: 51
דף מה. 51
דף מה: 52
דף מו. 52
דף מו: 52
דף מז. 53
דף מז: 54
דף מח. 54
דף מח: 54
דף מט. 55
דף מט: 55
דף נ. 55
דף נ: 57
דף נא: 57
דף נב. 59
דף נב: 59
דף נג. 59
דף נג: 60
דף נד. 60
דף נד: 61
דף נה. 62
דף נה: 62
דף נו. 64
דף נז. 64
דף נז: 64
דף נח. 65
דף נח: 65
דף נט: 65
דף ס. 66
דף ס: 66
דף סא. 66
דף סא: 68
דף סב. 68
דף סב: 69
דף סג. 69
דף סג: 69
דף סד. 69
דף סד: 70
דף סה. 71
דף סו. 71
דף סו: 72
דף סז. 73
דף סז: 74
דף סח. 74
דף סח: 76
דף סט. 76
דף סט: 77
דף ע. 77
דף ע: 78

דף עא 79
דף עא: 79
דף עב 79
דף עב: 79
דף עג 80
דף עג: 80
דף עד 80
דף עד: 81
דף עה 82
דף עו 82
דף עו: 83
דף עז 83
דף עז: 84
דף עח 85
דף עח: 86
דף עט 86
דף עט: 87
דף פ 87
דף פ: 88
דף פא 88
דף פא: 88
דף פב 89
דף פב: 90
דף פג 91
דף פג: 91
דף פז 92
דף פז: 92
דף פח 92
דף פח: 94
דף פט 95
דף פט: 95
דף צ 96
דף צ: 97
דף צא 97
דף צא: 97
דף צב 97
דף צב: 98
דף צג 99
דף צג: 99
דף צד 100
דף צד: 100
דף צה 100
דף צה: 101
דף צו 101
דף צו: 102
דף צז 102
דף צז: 103
דף צח 103
דף צח: 105
דף צט 105
דף צט: 106
דף ק 106
דף ק: 107
דף קא 107
דף קא: 108
דף קב 108
דף קב: 108
דף קג 109
דף קג: 110
דף קד 110
דף קד: 111
דף קה 111
דף קה: 111
דף קו 113

דף קו: 113
דף קז. 114
דף קז: 114
דף קח. 114
דף קח: 115
דף קט. 115
דף קט: 115
דף קי. 116
דף קי: 117
דף קיא. 117
דף קיא: 117
דף קיב. 118
דף קיב: 118
דף קיג. 119
דף קיג: 120
דף קיד. 120
דף קיד: 121
דף קטו. 121
דף קטו: 123
דף קטז. 124
דף קטז: 124
דף קיז. 124
דף קיז: 125
דף קיח. 125
דף קיח: 126

דף ב.

בפרש"י בד"ה ראיתיה קודם שהגבהת אותה עכ"ל כן הוא בפרש"י שלפנינו והוא מגומגם לפום סברא דהשתא דבראייה בעלמא קני מה מועיל שראה אותה קודם הגבהת חבירו אם לא יאמר שראה אותה קודם ראיית חבירו ונ"ל להגיה ראיתיה קודם שהגבהתי אותה עכ"ל ורצונו דע"כ היה שם הגבהה מדקתני שנים אוחזין ומדקאמר דסד"א דראייה בעלמא קני צ"ל שהוא אומר שראה אותה קודם שהגביה אותה ודו"ק:

בד"ה במקח וממכר כו' אבל זה אומר אני ארגתיה כו' עכ"ל מדמה לה למנה שלישי דלקמן אבל התוס' מחלקין דבארגתיה אע"ג דאחד מהן בודאי טוען שקר מ"מ פשיטא דיחלוקו בשבועה כיון דההחלוקה יכולה להיות אמת דתרוייהו היא ועיין במהרש"ל ודו"ק:

תוס' בד"ה ויחלוקו תימה דמ"ש כו' פירש שבלא טענותיהם יש ספק כו' עכ"ל אבל לפרש"י דמפרש לקמן דרדא דממונא חסרון ממון ליכא לפלוגי בין מנה שלישי דאמרינן בה מונח ובין ההיא דסומכוס דיחלוקו ודו"ק:

דף ב:

בד"ה ומה התם דאיכא כו' אין מועיל סברת דרדא כו' אחרי שהוא בודאי של אחד מהן סברא כו' עכ"ל נראה מדבריהם דסברת דרדא דממונא אינו מעלה ואינו מוריד לענין שבועה אלא בהך סברא שהוא בודאי של אחד מהם תליא מלתא ותלמודא דקאמר ולאו ק"ו הוא ומה התם דאיכא דרדא כו' אהא דקאמר התם איכא למימר כולה למר כו' הכא דתרוייהו היא לכ"ש קסמיך ולא נקיט במלתיה סברת דרדא דממונא אלא משום דהמתרץ היה מפליג בהא וק"ל:

דף ג:

בתוס' בד"ה בכולה בעי כו' דהא מסיק לקמן דחשיד אממונא לא כו' עכ"ל פי' אפי' היכא דלא שייך למימר משתמיט ומש"ה הוצרכו לאתויי ראיה מנסכא דר' אבא דהיה בעינא ולא שייך משתמיט אבל מעד א' בעלמא דמחייב שבועה מדאורייתא אין ראיה דאיכא לאוקמא במשתמיט וק"ל:

בא"ד מאחר דאין מעיז א"כ אמת הוא כו' יהא נאמן במגו דאי בעי כופר כו' עכ"ל ובלאו מגו משום דאינו מעיז לחוד אין להאמינו דהא ע"כ לא תלה הכתוב הדבר במעיז ואינו מעיז דכופר הכל פטר הכתוב אפי' בבנו דמעיז כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

בד"ה אבל העדאת כו' דליכא למימר כ"כ כו' אימא כיון דחשיד כו' ואע"ג דאמרינן לקמן דלא אמרינן מגו דחשיד כו' מ"מ גם התנא כו' עכ"ל אבל מטעם דלא משתמיט כ"כ ואינו מעיז ליכא למפטריה אי לאו משום מגו דחשיד כו' כמ"ש לעיל ואשמועינן ר' חייא דלא אמרי' הכא מגו דחשיד כו' כיון דאיכא בכופר הכל אשתמוטי ואע"ג דבלאו אישתמוטי מסיק לקמן דלא אמרינן מגו דחשיד כו' הכא לא אמרי' ליה מק"ו אבל לעיל במלתיה דרבה לא ניחא להו למימר הכי ולקיים פרש"י דאין דרך האמורא לאשמעי' מלתא יתירא ודו"ק:

בד"ה מה אם ירצה כו' לדבריו דר"מ קאמרי כדתנן בפ' אמרו לו כו' עכ"ל אחר העיון שם לא מצאתי שם במתני' ובסוגיא דהתם טפי מבסוגיא דשמעתין ונ"ל להגיה לדבריו דר"מ קאמר כדתנן בפ' אמרו לו דלאידך לישנא כו' עכ"ל ורצונם דסוגיא דשמעתין דמייתי לישנא קמא דהתם ומוקי ליה רבי חייא כר"מ ולא כאידך לישנא ורבי חייא ככ"ע משום דהך לישנא עיקר דהאי ומה אם ירצה לדבריו דר"מ קאמרי כדמשמע לישנא דאמרו לו דלאידך לישנא רבנן טעמייהו דנפשייהו קאמרי דבכה"ג אם אומר עכשיו מזיד הייתי פטרי ליה לא הל"ל אמרו לו ואין לפרש להההוא לישנא ומה אם ירצה כו' משום מגו דהשתא הוי תשובה לק"ו דר"מ ושפיר קאמר אמרו לו דהא מגו במקום עדים כו' אלא ע"כ לית לן לפרושי להההוא לישנא אלא דרבנן טעמייהו דנפשייהו קאמרי ודו"ק:

בא"ד דהכי אמר בת"כ אמר ר"מ אם בתחלה אמר מזיד כו' עכ"ל כצ"ל ע"ש בתוס' דכריתות:

דף ד.

תוס' בד"ה ותנא תונא אאידך כו' פרש"י כיון וכו' וקשה כיון וכו' לימא ותנא תונא אקמייתא כו' עכ"ל אבל הא לא קשיא להו דהא לא מיתרצא כלל הפירכא דפריך כי היכי דאנן סהדי כו' דבהא לא הוי מדחי פרש"י דהוי שפיר כהעדאת עדים ומוכח לה מכח טעמא דבסמוך דאי הילך פטור לא הוי מתקני רבנן שבועה כו' וכמו שפירשו לקמן גבי הודאה דהשתא הוי ניחא טפי מפירושם ולכך הוצרכו להקשות לפירושו דא"כ לימא ותנא תונא אקמייתא ודו"ק:

דף ד:

בד"ה לעולם שתים חייב ואע"ג דשתים חייב חשיב ליה רבי עקיבא כו' עכ"ל דבהילך ודאי לא פליגי וכן צ"ל למאי דמותיב מסיפא ורע"ק ס"ל הילך חייב אבל למאי דמסיק הנ"מ דאס"ד ב' חייב בג' היכי פטר כו' אדחי הך סברא שכתבו הכא וק"ל:

דף ה.

גמרא ומתו כולהו בפשיעה כו'. מה שיש לדקדק בזה עיין בתוס' פרק הגוזל:

תוס' בד"ה למ"ד הילך פטור כו' הא בקרקע לא שייך משתמיט וכן פריך לקמן וכי כופר במקצת כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דכן פריך בעל התוס' בשם רב האי דמשביעין היסת אקרקעות אע"ג דלא שייך אשתמוטי ומסקנת קושייתם כיון דכן הוא דלא שייך אשתמוטי בקרקעות א"כ הכא כי כופר במקצת קרקע כו' יהא נאמן ופטור משבועה אפי' למ"ד דהילך חייב ותירצו דשייך בקרקע קצת אשתמוטי כו' ואין זה סותר למה שפר"י בשם רב האי דה"ק דאע"ג דלא שייך בקרקעות כ"כ משתמיט לא הוה להם לתקן בהו היסת ודו"ק:

בד"ה אמאי אצטריך קרא למעוטי תימה הא ליכא קרא מיותר למעוטי כו' עכ"ל ואף שכתבו התוס' לעיל דאיכא שום מיעוט למעט קרקעות למאן דדריש ליה ברבוי ומיעוט אין זה מוכרח אלא דאיכא למימר הכי דאל"כ מאן דדריש ליה בכלל ופרט מאי דריש ביה וא"כ לפום סברא דהשתא דלא איצטריך קרא למעוטי קרקע דהילך הוא אימא דקושטא היא לכ"ע דליכא שום קרא מיותר למעוטי וק"ל:

דף ה:

בד"ה בלא דמי משמע להו וא"ת תיפוק ליה מלא תגזול כו' וא"ת והא כי יהיב דמי נמי חמסן כו' עכ"ל נראה מדבריהם שהם מפרשים בלא דמי משמע להו וכן הוא האמת וכ"כ התוס' בפרק זה בורר ע"ש ודו"ק:

בא"ד וחמסן פסול לעדות כו' והפסול לעדות פסול לשבועה כו' וי"ל דחמסן לא פסול לעדות אלא מדרבנן כו'. לכאורה הוצרכו לכל זה לפירוש ר"י החסיד דלא מפליג גבי גזלן בין עדות לשבועה אבל לפירושם דלעיל שחלקו גבי גזלן דלעדות הוא פסול מדאורייתא ולשבועה אינו אלא מדרבנן ה"נ איכא למימר בפשיטות גבי חמסן ועוד נראה כיון דבחמסן דאורייתא ליכא לפלוגי במעלים חמסנותו ופסול לעדות ע"כ לשבועה נמי הוי פסול דכל הפסול לעדות פסול לשבועה מיהת מדרבנן:

בא"ד אבל הכא לא חציף אלא מעלים חמסנותו כו' עכ"ל פי' ולא ראו בו חכמים לפסלו אבל אי הוה חמסן דאורייתא לא שייך למימר הכי דגם אם מעלים חמסנותו מ"מ הרי עבר על לא תחמוד ומגו דחשיד כו' וק"ל:

דף ו.

בפרש"י בד"ה נימא גבי שבועה שאינה ברשותי מגו דחשיד כו' עכ"ל אבל התוס' כתבו לעיל בד"ה בכולי בעי דלודי כו' דמשבועה שלא שלחתי בה יד מוכח לה הכי דה"ל גזלן מההיא שעתא דשלח בה יד ולא שייך למימר ביה אשתמוטי אבל משבועה שאינה ברשותי דהיינו שכופר דנאנסה כנראה מדברי הרמב"ם פ"ד מהלכות שאלה ופקדון ומדברי הטור סי' רצ"ד מדא"ר ירמיה פעמים ששניהם כו' לא מוכח מידי דאיכא למימר ביה אשתמוטי וכפרש"י בפרק המפקיד בשמעתתא כדאמרינן לעיל בההיא דכפירה דסבר משכחנא ליה לגנב כו' א"נ משכחנא ליה באגם כו' וסבר עד דבחשנה כו' וכן בשבועה שלא פשעתי שייך אשתמוטי דשמא פשע וחייב לשלם וסבר עד דהוי לי זוזא כו' כמו שפרש"י לעיל ודו"ק:

תוס' בד"ה שבועה שלא שלחתי כו' מפ' ר"ת שלא אכלה דאינו כו' עכ"ל דכיון דאינה בפנינו הוי דבר הדומה שאכלה ולכך מגלגלין אותה:

בד"ה הקדישה בלא תקפה כו' ומייתי מההיא מסותא דהקדיש חד ושתק כו' עכ"ל ר"ל דודאי הך אבעיא דמסותא לאו לענין שתיקה קמבעיא כמו שפירשו התוס' לקמן אבל מ"מ מייתי מהתם מדמסיק דלא הוי הקדש ע"כ שתיקתו אינו כהודאה וק"ל:

בד"ה והא הכא דכי תקפה כהן כו' נראה דהכא מבעיא ליה במסותא כיון כו' עכ"ל לא ניחא להו לפרש הך בעיא דמסותא לענין שתיקה כהודאה כנראה מפרש"י וכדמבעי לן נמי לגבי הקדש דא"כ לא הוה פשיט מידי לקמן דקאמר מאי הוי עלה דמסותא ופשיט לה מדרב נחמן דכל ממון שאינו יכול להוציא בדיינין הקדישו אינו קדוש דמ"מ מטעם דשתיקה כהודאה היא יהיה הקדש דה"נ גבי מטלטלין אע"פ שאינו ברשותו יכול להקדיש אי הוה שתיקה כהודאה אלא דמבעיא ליה הכא אי הוה הקדש אלים מתקיפה אבל הא פשיטא ליה דשתיקה אינו כהודאה והשתא שפיר פשיט ליה מההיא דכל ממון שאינו יכול כו' ודו"ק:

דף ו:

בד"ה קפץ כולן פטורין כו' ואין לומר שלא נשאר בעדר רק אחד דליכא כו' עכ"ל ודקאמר לקמן לעשר ממ"נ דאי בר חיובא כו' היינו ע"י צירוף לגורן אחר שהרי בא הא' כבר לכלל חיוב וק"ל:

בפרש"י בד"ה דמסייע לך כו' כצ"ל:

בד"ה הספיקות כו' אם יש לכהן י' פטרי חמורים שנפלו לו מבית אבי כו' עכ"ל אבל אם נתנו לכהן י' פדיון פטרי חמורים אין צריך לעשרן כיון דנתנו לו במתנת כהונה דהוי כמו הלקוח וניתן לו במתנה ובפ"ק דבכורות נקט הך מלתא בישראל שנפלו לו מבית אבי אמו כהן שנפלו לו מבית אבי אמו ישראל ולרבותא נקט התם הכי דאפילו הכי מעשרן והן שלו ורש"י הכא לא נחית להך רבותא אלא לאתויי דאפילו ודאי פדיון פטר חמור בר עשורי הוא ודו"ק:

דף ז.

גמ' אם היתה טלית מוזהבת חולקין ולא דקדק הכא לומר ובשבועה דאפשר דמיירי דמודו דתרוייהו בהדי הדדי אגבהוה אלא משום דמקרב לגבי חד אמר פלוג הכי וק"ל:

דף ז:

שם ולא חייש רבי יוסי לפרעון והתניא כו' איפוך כו' אי הכי קשיא דרבנן כו' וליכא למימר דרבנן דוקא בדאיכא הנפק פליגי אבל בדליכא הנפק מודו דלא יחזיר משום דכתב ללוות ולא לוה והך דשטר כתובה מיירי בדליכא הנפק דהך חששא דכתב ללוות ולא לוה לא שייך בשטר כתובה כיון דנשאה ודאי דנתן לה שטר כתובה ולא ניחא ליה לאוקמא בתוס' כתובה ודו"ק:

שם גמרא ויחלוקו נמי דאמרינן לדמי כו' כתב מהרש"ל בגליון תוס' מקשה לפי מה דמשני לעיל תרתי בבי חד במציאה וחד במקח וממכר אין שייך לומר לדמי מאחר דנקט זוזי מתרוייהו כו' ומשני דאיירו שנתייקר ולא יתכן כו' אלא נראה שכ"א מוסיף עליו בדמים כו' עכ"ל ע"ש אבל כל הפוסקים כתבו גבי מקח וממכר בפשיטות דפלגי להו לטלית ופלגי להו לדמים וגבי מציאה הזכירו הך מלתא דאם יש הפסד בחלוקת הטלית חולקים אותו בדמים וע"כ הנראה דודאי במקח וממכר כיון שאינן מדיינים בעיקר הממון אלא שכל א' רוצה בטלית ע"כ יחלוקו לטלית ולא שייך למפרך הא אפסדוה כיון דניחא להו בהכי טפי שהרי כל אחד ואחד אם לא ירצה בכך יטול לו המעות ויתן לחבירו

הטלית שהרי חבירו רוצה בכך אבל מיחלוקו דגבי מציאה מוכח לה שפיר דע"כ לדמי קאמר כיון שהם מדיינים בעיקר הממון ואפשר דלא איכפת להם בטלית עצמו א"כ למה פלגינן ליה לטלית הא אפסדוה דמסתמא אין רצונם בכך אלא ע"כ לדמי קאמר וזה ברור לי בדברי כל הפוסקים ע"ש ודו"ק:

תוס' בד"ה בזמן שהבעל כו' לשמא כתב בניסן ולא נשא עד תשרי כו' עכ"ל ק"ק לפי מה שפירשו התוס' לקמן ולא לוה עד תשרי שרוצה ללות בו בתשרי אבל אין לפרש שכבר לוה בו קודם שנפל ואם כן ה"נ הכא הא כבר נשאה בתשרי וליכא למיחש למידי ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

דף ח.

גמרא ומאי מגו מגו דשני חרשין כו' האי מאי אית"ל המגביה כו' וכ"ת מ"ש משני כו'. נ"ל לפרש הסוגיא דה"פ ומאי מגו כו' דאע"ג דמטעם מגו דזכי לנפשיה כו' לא הויא הגבהה דפקח הגבהה לגבי חרש דהא לא זכי נמי לנפשיה מ"מ משום דינא דהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו קנה החרש אע"ג דרבא לית ליה בעלמא המגביה מציאה כו' בחרש אית ליה משום מגו דב' חרשין דקנו ואהא פריך דלא שייך הכא כלל דינא דהמגביה מציאה כו' דאפי' לרמי בר חמא היינו דוקא דקא מגבה ליה אדעתא דחברי' אבל האי פקח אדעתא דידיה קא מגבה ליה כו' אלא אימא מתוך שלא קנה כו' ואהא פריך כיון דלא שייך דינא דהמגביה מציאה כו' אלא במגביה אדעתיה דחבריה אם כן בב' חרשין לא ליקנו משום מגו דזכי לנפשיה כו' דהא לנפשיה נמי לא זכי דה"ל ראשה השני לגביה כמונח על גבי קרקע כיון דחבריה לא הגביה אותה אלא אדעתא דידיה ומשני דמ"מ משום דלא אתי כו' ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא מסיפא כו' אך קשה אמאי קאמר דלמא במקח וממכר כו' עכ"ל היינו לפי גירסא זו דהתלמוד אסיק אדעתיה דמגופה ליכא למידק מידי אבל לפי גירסא ראשונה דהתלמוד אסיק אדעתיה למידק מגופה לא ק"מ דלפי סברתו השיב לו דלמא במקח וממכר וליכא למידק מידי מגופה וק"ל:

דף ח:

בד"ה מנהיג לחודיה כו' והא דתנן בפ"ק דקידושין בהמה גסה נקנית במסירה דברי ר"מ ור"א כו' עכ"ל קצרו במקום שהיה להם להאריך דלכאורה לאו סתמא דמתני' בהך דהכא היא אבל בלשון המשנה שם בהמה גסה נקנית במסירה והדקה בהגבהה דברי ר"מ ור"א

וחכ"א בהמה דקה במשיכה דהשתא הוי שפיר בהמה גסה נקנית במסירה סתמא דמתני' דלא פליגי חכמים עליה אלא בבהמה דקה וק"ל:

בד"ה רכוב הוא דלא קני ומתניתין דא' רכוב דחי לקמן כו' עכ"ל אבל משנים רוכבין כו' אפשר דלא קשיא להו וכן משמע מדבריהם לקמן והיינו משום דאיכא למימר דשניהם קרוין מוחזקין וברכיבה לחודיה שניהם לא קנו אבל מ"מ מאחד רכוב ואחד מנהיג פריך שפיר דאי רכוב לחודיה לא קנו לא הוה קרי מוחזק לגבי מנהיג דלחודיה נמי קני ודו"ק:

בד"ה או דלמא מנהיג כו' כ"ש דמנהיג עדיף כו' עכ"ל פירוש כ"ש דמנהיג עדיף במקום רכוב לחודיה דהא שמואל קאמר דחד מנייהו עדיף במקום חבריה וע"כ דרכוב עדיף ממנהיג לא קאמר דהא במתניתין קתני דקונה מנהיג במקום רכוב אלא ע"כ מנהיג עדיף מרכוב קאמר ורכוב דקני במקום מנהיג דקתני במתני' ע"כ במנהיג ברגליו איירי ודו"ק:

בא"ד אלו לא היה חבירו תפוס בצד השני היה קונה לכך אקרי מוחזק אפי' כו' עכ"ל יש לדקדק דהא אלו לא היה חבירו תפוס בצד השני היה מונח ע"ג הקרקע ולא קני גם התופס עדיין בצד האחד וי"ל דה"פ דאם לא היה חבירו תפוס בצד השני והיה נותקה מידו מקרי לגבי שני שעדיין הצד האחד בידו הוגבהה למעלה מג' על ידו וקני כמ"ש התוס' לקמן גבי הואיל ויכול לנתקו כו' ועי"ל דמיירי הכא בטלית שאינו ארוך כ"כ ואם לא היה חבירו תפוס בצד השני לא היה סופו ליפול ולא היה ראשו מגיע לארץ וכה"ג כתבו התוס' ג"כ לקמן ע"ש:

בגמ' היכי פשיט מר רכוב מיושב יושב לא תפיס כו' רב ושמואל דאמרי תרוייהו מוסירה כו' עכ"ל יש לדקדק כיון דעיקר אבעייתו דרכוב עדיף היינו משום דהא תפיס והיינו דהא תפיס במוסירה כמו שפירשו התוס' וא"כ היכי ס"ד ליפשוט רכוב דתפיס מיושב דאינו [תפיס ותו אמאי לא פשיט ליה בפשיטות מעיקרא מההיא] דרב ושמואל דאמרי תפיס במוסירה כו' ונראה ליישב דאע"ג דנקט האבעיין דהא תפיס מ"מ משום דרכוב הוא נמי קמבעיא ליה והשתא מהך דרב ושמואל דאמרי מוסירה לא קני לא מצי למפשט דאימא הכא משום דרכוב עדיף אבל מהך דיושב בעי למפשט כולה מלתא דהוי ס"ד דיושב נמי תפוס במוסירה והמדחה קאמר דודאי דרכוב לא מהני תפשוט שפיר מיושב אבל רכוב דתפיס לא מהני לא תפשוט מיניה דאימא יושב מיירי בלא מוסירה והשיב לו מרב ושמואל דמוסירה נמי לא קני במציאה ודו"ק:

תוס' בד"ה מ"ד רכוב עדיף כו' וא"ת לעיל כי פריך כו' לישני דקמ"ל דלא מבטל חזקת רכוב כו' עכ"ל הכי משמע להו דמאחד רכוב וא' מנהיג פריך ולא מהיו שנים רוכבין כו' כמ"ש לעיל וליכא לאקשויי דא"כ נימא דמרישא דשנים רוכבים כו' קא דייק השתא

יושב קני רוכב מבעיא דהכא ליכא לשנויי דקמ"ל דאחד אינו מבטל את חבירו כיון שהם שוים אלא לאו רבנן היא וא"כ הסיפא דא' רכוב וא' מנהיג נמי כרבנן וש"מ רכוב קני די"ל כיון דהסיפא משנה דצריכה היא לר"מ דאע"ג דהרישא לאו משנה דצריכה היא קתני לה בדרך לא זו אף זו דה"נ צריך לומר למאי דאתיא כרבנן דקתני לה בלא זו אף זו ודו"ק:

דף ט.

בפרש"י בד"ה ש"מ רכוב קני כו' וכיון דשלא במקום מנהיג קני כולה במקום מנהיג פלגא עכ"ל צ"ע דמי הכריחו לזה דאימא בפשיטות מרכוב לחודיה פריך לרב יודא דפשט רכוב מיושב כמו שפרש"י ג"כ לעיל ועוד דאין זה מוכרח דהא למאי דמספקא ליה אי שמיע משמואל ברכוב במקום מנהיג א"כ ס"ל לשמואל דרכוב לחודיה קני ואפ"ה קאמר או דילמא מנהיג עדיף ויש לישב דמשמע להו דרכוב במקום מנהיג בעי למפשט דומיא דלעיל דבעי למפשט אבל רכוב לא דהיינו רכוב במקום מנהיג דומיא דאחד מושך ואחד מנהיג ולעיל נמי ממתני' דאחד רכוב ואחד מנהיג נמי רכוב במקום מנהיג בעי למפשט דפלגי ולא ניחא להו למימר כדברי התוס' דאפי' לא קני מקרי מוחזק וה"נ הכא מסברא קאמר כיון דאפי' רכוב לחודיה בלא מוסירה קני אית לן למימר מסברא ברכוב ותפוס במוסירה במקום מנהיג דפלגי ולעיל דפסיקא ליה ברכוב לחודיה דקני ואפ"ה במקום מנהיג קאמר או דלמא מנהיג עדיף היינו ברכוב ותפיס במוסירה ולקמן נמי דפשיט מרכוב בשדה נמי משמע ליה בלא מוסירה דאל"כ רכוב בעיר אמאי לא קני כיון דע"י מוסירה אזלא מחמתיה נמי בעיר שפיר כמו שפירשו התוס' לקמן גבי מנהיג ברגליו והשתא פשיט ליה כיון דרכוב בלא מוסירה קני מסברא אית לן למימר דבמקום מנהיג פלגי ואין להקשות לפי שיטתו דמהא דקתני אחד מושך ואחד מנהיג ממעט רכוב במקום מנהיג דלא קני דאימא לאידך גיסא דממעט מנהיג במקום רכוב דלא קני דרכוב עדיף משום דהא תפיס כדמבעיא לן לעיל די"ל דע"כ דלא ממעט מנהיג במקום רכוב דהא במתני' קתני דקני מיהת פלגא מנהיג במקום רכוב ואפי' במקום מנהיג ברגליו לפי אוקמתא דלעיל מיהו מדברי התוס' שכתבו בד"ה אי הכי לערבינהו כו' לפי מאי דס"ד דרכוב קני כו' במדה זו קנה אתא למעט שום קנין אחר או רכוב במקום מנהיג עכ"ל נראה שהם מפרשים דממעט רכוב לחודיה דמלישנא יתירא ממעט קנין רכוב לחודיה ולעיל נמי ממתני' דהכא פשיט ארכוב לחודיה דקני אבל במקום מנהיג לא מקרי אלא מוחזק ודו"ק:

תוס' בד"ה ונקני כו' אי אמרינן משוך בהמה זו וקני כלים כו' עכ"ל הך דהכא לא דמיא אלא לאומר קני בהמה זו וקני כלים דהא הכא קנה החמור ולחד תירוץ בתוס' לקמן הא נמי קמבעיא ליה ולאידך תירוצא דהא לא קמבעיא ליה ופשיטא דקני מטעם חצר פריך הכא שפיר טפי בפשיטות דלקנו נמי מסירה וק"ל:

דף ט:

גמ' ואי רה"ר הוא קני ואי אדם חשוב כו' נראה מתוך הסוגיא וברש"י דברה"ר אפי' אדם בינוני קונה ובסימטא לא קני אדם בינוני אלא אדם חשוב ואשה ואיניש זילא וכן הוא בדברי הרמב"ם אבל הרא"ש והטור ח"מ כתבו היפך זה ואולי היה להם גירסא אחרת בזה ודו"ק:

תוס' בד"ה משוך בהמה כו' א"נ אי הוה בעי קני כו' כי שמא מטעם חצר קני ובכפות' ולכך איבעי ליה במשוך עכ"ל נראה מדבריהם דלכך איבעי ליה במשוך דהשתא אי אהדר ליה דקני לאו בכפות' איירי אלא במהלכת וס"ל נמי דמתורת חצר לא קני דחצר מהלכת היא אלא דניקני מתורת משיכה אע"ג דמהלכת היא והשתא בא"ל קני נמי קמיבעיא דניקני מתורת משיכה אבל קשה דא"כ מאי פריך רבא ואי אמר לה קני מי קני כו' ומאי קושיא דהא נהי דלא קני מתורת חצר מ"מ מבעיא ליה דניקני מתורת משיכה וי"ל בדוחק דרבא ס"ל כיון דמתורת חצר לא קני מתורת משיכה נמי לא קני כיון דמהלכת היא ולא שייכא בכלים ודו"ק:

דף י.

בפרש"י בד"ה סיפא דלא אפשר כו' דגלי דעתיה כשנתנו לו דאדעתיה דהאי אגבהה כו' עכ"ל לכאורה פירושו תמוה דמה מועיל לו דמתחלה אדעתא דהאי אגבהה כיון דלפום סברא דהשתא המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו ומצי הוא לזכות בו קודם הנתינה כמו שהוא אומר זכיתי בה קודם שנתתיה לך גם מי הכריחו לזה דהא איכא לפרושי בפשיטות כפרש"י במתניתין דאי נמי קנייה קמא כו' הא יהבה ניהליה במתנה ונראה לפרש דאדעתא דהאי אגבהה דקאמר אין רצונו לקנותו לו דהא לא קנה לו אלא דר"ל אדעתא דהאי אגבהה ליתן לו במתנה ומסתמא אדעתא דהכי נתנו לו בתורת מתנה ולא בתורת פקדון ואי לאו דמתחלה אדעתא דהכי אגבהה ליתן לזה לא היה לנו לומר שנתנו לזה במתנה אלא שנתנו בידו בתורת פקדון כיון דמתחלה אדעתא דידיה אגבהה מסתמא אדעתא דהכי נתנו בידו שיהיה שלו ולא נתנו לו במתנה ודו"ק:

דף יא.

בגמרא אי לא לא דתניא כו' מיבעי ליה לכדתנן שלפניו כו' כצ"ל:
בפרש"י בד"ה ומ"ס לא ילפינן ממונא כו' מאם המצא כו' דשליחות הוא משום דאין שליח כו' אצטריך כו' עכ"ל הוצרך לזה לפי שיטתו לעיל דלמ"ד חצר משום שליחות לא אצטריך ריבויא לחצר אלא מושלח' דנפקא לן שליחות נפקא לן ממילא חצר ולכך הוצרך למימר דלמאן דלא ילפינן ממונא מאיסורא ושליחות מאם המצא תמצא ילפי' ליה ולא ילפי' ליה ממילא משליחות דשלוחו של אדם כמותו בכל התורה משום דהתם לגבי גניבה אין שליח לדבר עבירה וכ"כ הנ"י ע"ש אבל התוס' ימאנו בזה דכמו דאצטריך ריבויא למ"ד דחצר משום יד ה"נ אצטריך ריבויא למ"ד חצר משום שליחות לאשמועינן דחצר הוי שליח ולכך פירשו לעיל בסמוך דלאו מדאצטריך ריבויא מוכח לה דחצר משום יד אלא מדמתגרשת בעל כרחה וקטנה ודו"ק:
תוס' בד"ה זכתה לו נראה כו' ועוד דאמר ריב"ח חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו כו' עכ"ל אע"ג דמוקמינן הך דר"י בחצר המשתמרת מ"מ למאי דמקשה ותקני ליה שדהו ואכתי לא אסיק אדעתיה דמיירי בחצר המשתמרת אמאי לא תקשי ליה הך דריב"ח אגופא דמתני' דקתני אמר זכתה לי אי הוה זכתה לו דוקא וק"ל:
בד"ה ה"מ בחצר כו' דמתני' הוי משום דנתכוין לזכות בה דאמר זכתה לי וכו' עכ"ל פירוש והוי אצטריך לאתויי מריב"ח דלאו דוקא זכתה לי כמ"ש התוס' לעיל וניחא ליה לאקשויי מריב"ח לחוד ודו"ק:
בד"ה זה הכלל לאתויי קרן זוית עכ"ל נראה לפרש משום דלפניו אין שכחה דהיינו שקצר מצפון לדרום והניח בסוף השורה והתחיל משורה שניה אינו שכחה כיון דעדיין לא עבר עליה אני אומר שדעתו לקצור זה בשורה אחרת ממזרח למערב וה"נ היה לנו לומר אם הניח בתחלת קציר בקרן זוית וקצר אחר כך כל השורה מצפון לדרום שדעתו לקצור הקרן זוית בשורה אחרת ממזרח למערב ואשמועינן בזה הכלל דמכל מקום הוי שכחה כיון דכבר עבר עליו והוי בבל תשוב ודו"ק:
בד"ה עישור שאני כו' וקשה כו' ואין בדעתו לשוב עד ימים רבים כו' עכ"ל ור"ג לא היה בדעתו לילך למרחקים דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן וק"ל:

דף יא.

בפרש"י בד"ה אלא אמר רב אשי כו' היינו טעמא דלא בעינן עומד אצלה כיון דמידה אתרבאי לא גרעה משלוחה כו' טעמא דיש חילוק כו' דא"נ לא אתרבאי מונתן בידה הוה

נפקא לן חצר משליחות כו' עכ"ל לכאורה שהוא פירוש כפול והנראה דמהיינו טעמא כו' עד טעמא דיש חילוק כו' אינו מפרש"י אבל הוא לפי שיטת התוס' דא"נ חצר משום שליחות אצטריך ריבויא לחצר השתא דליכא לרבויי אלא דחצר משום יד הא דקאמר דלא גרעה משלוחה ע"כ היינו מסברא ומה שכתב אח"כ מהיינו טעמא דיש חילוק כו' הוא לפי שיטתו וניחא בפשיטות טפי דלא גרעה משליחות דבלאו ריבויא נמי נפקא לן חצר משליחות ולא אצטריך ריבויא לחצר אלא משום יד וק"ל:

דף יב.

בד"ה גבי מתנה כו' הלכך בעינן חצר המשתמרת עכ"ל וכצ"ל וכ"ה בתוס' והיינו הך דריב"ח דאוקמה במשתמרת אבל יש לדקדק מאיזה טעם קונה אף במשתמרת במציאה באינו עומד בצד שדהו כיון דשליחות ליכא לא דעת שליח ולא דעת משלח וליכא נמי משום יד כיון דאין סמוך לו ומ"ש מגט ועיין בזה בנ"י בשם הר"נ ב"ר ז"ל:

תוס' בד"ה ואמר שמואל כו' והא דאוקמי בפרק כל הגט כרבי יוסי היינו כו' עכ"ל ר"ל דשמואל נמי לא פליג עליה דעולא התם והוה מוקמי לה כר' יוסי אי לאו משום דיחידאה הוא ודו"ק:

בד"ה אא"ב דאורייתא כו' וי"ל דמסתמא לא פליג ר"י אכמ' משניות דפרקין ודפ' חלון כו' עכ"ל יש לדקדק בזה דלמאי דמשני נמי שמואל טעמא דתנא דידן כו' ע"כ כל הני משניות לא אתיין כר"י דקטן דקתני בהו משמע ליה קטן ממש ואפילו אינו סמוך ואלו היה זוכה לעצמו מן התורה כו' כמ"ש התוס' לקמן דמש"ה לא מוקי מתניתין דהכא כר"י ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד וא"ת ונימא כו' לעולם זכי לנפשיה מדרבנן ובתר הכי זכי כו' וי"ל דמדרבנן אין סברא שיתקנו ב' זכיות כו' עכ"ל ואהא דמפרש שמואל מתני' משום דמריצה לאביו לא תקשי להו דנימא לעולם דזכי לנפשיה מדרבנן ובתר הכי זכי אבוה מניה כו' דשמואל משמע ליה קטן דמתניתין דהכא אפי' אינו סמוך ולא היה להם לתקן שיזכה אביו כיון דליכא איבה וכה"ג כתבו התוס' לקמן ואהא שכתבו התוס' דאין סברא שיתקנו ב' זכיות כתב מהרש"ל אבל גבי מציאה דסבר ר"י לקמן לאו גדול ממש כו' אלמא דתקינו רבנן לאביו כו' לא ק"מ דאין זה ב' תקנות דהכי תקינו רבנן כו' משא"כ בלקט כו' עד דמשני עשו שאינו זוכה כזוכה כאלו כבר זכה בו בנו מדאורייתא כו' עכ"ל דבריו אינן מבוררין לי בטעמן למה אין זה ב' זכיות גם נראה מדבריו דלרבי יוחנן נמי צריך לומר עשו שאינו זוכה כזוכה ולית ליה לקטן זכייה לנפשיה ואינו נראה כן מפרש"י אלא לר"י קטן אית

ליה זכייה לנפשיה מדרבנן ומיהו אין זה ב' זכיות כיון דלר"י בגדול נמי דאית ליה זכייה מן התורה כיון דסמוך על שלחן אביו זכי אביו מניה משום איבה מכ"ש קטן דלית ליה זכייה אלא מדרבנן ולשמואל נמי דקאמר עשו שאינו זוכה כזוכה אין זה ב' זכיות דאביו לא זכה מניה דאדרבה עיקר הזכייה היא לאביו משום דמריצה לאביו אלא משום דלגבי לקט ליכא למימר הכי דאביו עשיר הוא עשו זכיית הקטן שאינו זוכה במקום אחר כזוכה ומיהו אביו לאו מניה זכי אלא משום דמריצה לו ודו"ק:

דף יב:

בד"ה ר"י אומר לא גדול גדול כו' הא פר"ח התם דאית ליה בית לקטן קאמר כו' עכ"ל פירוש דאין מניחין את העירוב בביתיה דלאו בר אקנוי רשותא הוא אבל גובה את העירוב שפיר דזוכה אף לאחרים וק"ל:

בא"ד דקטן ואינו סמוך על שלחן אביו זוכה כאמה העבריה כו' עכ"ל אינו דומה ממש דקטן ואינו סמוך אפילו מאביו זוכה עירוב אבל אמה עבריה מאביה ודאי דאינה זוכה עירוב דאפילו בתו נערה ואינה סמוכה מציאתה לאביה כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

דף יג.

בפרש"י בד"ה אפילו בשטרי דלאו הקנאה כו' אבל השתא דתנן כותבין חיישינן דלמא כתב ללוות כו' עכ"ל כתב מהרש"ל הדברים מגומגמין מאד שמראה כאלו המשנה מיושבת דחיישינן שפיר לשמא כתב בניסן כו' ואדרבה כו' עכ"ל ולי נראה דמה שכתב חיישינן דלמא כתב ללות ולא לוה דהיינו ולא לוה לגמרי ואין רצונו בזה ליישב המשנה דהכא אבל כוונתו לפרש הא דקאמר משום דקשיא ליה כו' דבשביל כך הוצרך לומר עדיו בחתומיו זכין לו משום דקשיא ליה כיון דאמרת בשטרי דלאו הקנאה כי ליתיה למלוה לא כתבינן משום הך חששא דשמא כתב ללות בניסן כו' ליכא למיחש נמי דמקרי וכתב ולא שייך למימר נמי דכתב ללוות ולא לוה לגמרי אלא הא דתנן מצא גיטי כו' ושוברים ה"ז לא יחזיר שמא כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם הא ליכא למיחש לנמלך כלל כיון דאין כותבין כלל דהך חששא דשמא כתב בניסן כו' שייך נמי בשובר כדאיתא לקמן וסיים רש"י אבל השתא דתנן כותבין משום דעדיו בחתומיו זכין לו חיישינן שפיר דלמא כתב ללוות ולא לוה לגמרי והכי נמי התם בשובר כותבין ואיכא למיחש לנמלך ומקשה דהשתא נמי דאמרת כותבין מה מועיל נמלך הא עדיו בחתומיו זכין לו ומשני ה"מ כו' ודברי התוס' בזה אינן מובנים לי שכתבו משום דקשיא ליה לאביי כו' ומלתא באנפי

נפשיה היא ולא קאי אדאמר אביי כו' עכ"ל דמהיכא פסיקא ליה דלא ניחא ליה בשנויא דרב אסי ואי משום דקאמר עדיו בחתומיו זכין לו אם כן שפיר קאי אדאמר אביי כו' ועוד דכיון דע"כ מסברא דנפשיה קאמר אביי עדיו בחתומיו זכין לו אימא נמי דמהאי טעמא לא ניחא ליה בשנויא דרב אסי והדברים ברורים למבין ליישב פרש"י ודו"ק:

בגמ' א"ל אביי מתניתין היינו טעמא דחייש לפרעון ולקנוניא ולשמואל דאמר כו' דוקא קנוניא כי הך חיישינן כיון דנפרע השטר ה"ל נמחל שעבודו וטריף שלא כדין אבל ליכא למיחש דלמא כתב ללוות ולא לוה וכיון דאתרע בנפילה ניחוש לקנוניא כיון דמ"מ כי מטא לידיה בדין טריף דעדיו בחתומיו זכין לו ומש"ה לשמואל דלא חייש לפרעון אי ס"ל כאביי ליכא לאוקמי מתניתין אלא בשאין חייב מודה וליכא למיחש נמי בחייב מודה לזיופא ולקנוניא דלא מחזקינן אינשי ברשיעי מעיקרא שעשו שטר זיוף אלא שטר כשר היה כבר אלא משום דאתרע בנפילה ניחוש ליה השתא או ששטר זה נפרע כבר או שרצה ללוות בו בניסן ולא לוה כו' ולכך לא היה נזהר בו ונפל ממנו והשתא עושה קנוניא וק"ל:

תוס' בד"ה אביי אמר כו' עמד המלך אם בין כסליו לתמוז שלפניו כו' עכ"ל כצ"ל ויהיה לפניו לשעבר ושלאחריו להבא וכן מוכח לישנא שכתבו לקמן בכ"ט באדר בשנה שלאחריו וכן הוא בתוס' דפ"ק דר"ה וק"ל:

דף יג:

בד"ה הא קאמר להד"מ כו' דהא אמרינן לקמן אמר שמואל מצא כו' דאי משום כתב ללוות ולא לוה כו' משמע דאין הלוה בפנינו שהוא מודה כו' עכ"ל לא הוו צריכי לזו הראייה לפי נוסחת גמרא שלפנינו לקמן דקאמר תלמודא בהדיא אהך דשמואל וכ"ש הכא דלא מודה לוה דחיישינן לפרעון ודו"ק:

בא"ד וא"ת לעיל דאמר רבי יוסי כו' ואמאי לא יהא נאמן לומר פרעתי במגו דאי בעי אמר מזוייף כו' עכ"ל ואמלתיה דרב דאמר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו ותנאי ס"ל נמי הכי לעיל בפרקין ובפ"ב דכתובות לא קשיא להו בפשיטות יהא נאמן לומר פרעתי במגו דמזוייף די"ל התם דאי פרעיה שטרא בידיה מאי בעי משא"כ הכא דלאו בידיה הוא ועיין בתוס' פ"ב דכתובות וק"ל:

גמ' אר"א מחלוקת כו' ורבנן סברי מגבא גבי כו' כצ"ל כמ"ש מהרש"ל דמוכח כן מדברי התוס' וכן יש להוכיח מתוך הסוגיא דלפי נוסחת גמרות שלנו דאר"א לרבנן דלא גבי

ממשעבדי אמאי לא מותיב ליה לר"א מברייתא נמי אהך מלתא דבברייתא קתני דאחד זה ואחד זה גובין ממשעבדי ודו"ק:

תוס' בד"ה הני תרתי כו' אבל מה שמפרש דלר"מ אינו גובה כלום כו' זה לא הזקיקה אותו המשנה לפרש כו' עכ"ל צ"ע לדבריהם כיון דמכח מתניתין דכל מעשה ב"ד יחזיר קאמר דלא חיישינן לפרעון הזקיקה אותו המשנה דהכא לפרש ע"כ דמיירי באינו מודה ולר"מ דיחזיר באין בו אחריות משום דאינו גובה אפילו מבני חרי ודוחק הוא לומר דהיה לו לפרש כרב אסי כשחייב מודה ומשום דשמא כתב ללוות בניסן כו' דא"כ לשמואל לא תקשי כלל דאע"ג דס"ל לא חיישינן לפרעון ולקנוניא מ"מ מצי לפרושי מתניתין כשחייב מודה משום דשמא כתב ללות בניסן כו' אלא ע"כ לפום סברא דהשתא כאביי סבירא לן ולולי דבריהם היה נ"ל דהך מלתא ודאי כחדא חשיב ליה דמשום דס"ל לא חיישינן לפרעון ולקנוניא ליכא לפרושי מתניתין אלא באינו מודה ולר"מ באין בו אחריות אינו גובה בו כלל ולשמואל נמי הא מלתא כחדא חשיב ליה אלא דאידך דמותיב לשמואל היינו דאית ליה אפילו באינו מודה דלא חיישינן לפרעון והכא קתני אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר כדקאמר תלמודא בהדיא בנוסחאות גמרות שלפנינו והא לא קשיא לר"א דהאי דקאמר לר"מ יחזיר באינו מודה היינו משום דלאו בר גבייה הוא כפרש"י לקמן ואולי שלא היה כן גירסת התוס' כנראה מדבריהם דלעיל כמ"ש לעיל ודו"ק:

דף יד:

בד"ה סיפא נמי בגוזל כו' מרישא עצמה היה יכול להקשות כו' עכ"ל אע"ג דרבא גופיה משני הרישא לקמן דלא מיירי כלל בלוקח מגזלן מ"מ השתא דלא אסיק רבא אדעתיה אכתי למימר הא כדאיתא והא כדאיתא שפיר ה"מ להקשות מרישא גופה דע"כ ברישא בלוקח מנגזל קמיירי דומיא דסיפא דמיירי על כרחך בלוקח ומהרש"ל תירץ בע"א והוא דחוק ודו"ק:

בד"ה תריץ נמי כו' יעמיד כשעשאו אפותיקי דאז כו' עכ"ל ודאי דע"כ הפשטן נמי מוקמי בהכי דאל"כ אדרבה לוכח מהכא דלא משתעבד כו' כמו שכתב התוספות אלא דאפשר דלא ידע למימר דאז ב"ח גובה השבח בחנם אלא דהמדחה דדחיק לאוקמי כר"מ יעמיד הכי כדמשמע לקמן ודו"ק:

דף טו.

בד"ה כשעמד בדין על הקרן כו' תימה א"כ מאי מפני תיקון עולם כו' וי"ל כו' עכ"ל ואין להקשות דאכתי תקשי לרב אשי מאי מפני תיקון עולם לא גבי אלא מבני חרי אבל לרבא ולרבה בר רב הונא לא ידע לפלוגי בין קרן לשבח דמאי פסקא כו' וק"ל: (יש כאן חסרון וטעות דמוכח בדבריו ותוכן כוונתו כמו שתירץ קושיא זו בעל מהרשש"ך ע"ש):

גמ' במאי אי בב"ח מי אית ליה פירי כו' פירוש בב"ח ממש לימלך בלוה אם יקבל עליו להגבות למלוה שלו משופרא שבחא ופירי אבל הא לא קשיא ליה במאי אי בלוקח שירא פן יטרפו ממנו ב"ח שצריך לימלך עם המוכר דא"כ בשיעבוד נמי צריך לימלך לשמואל כדאמרינן לעיל וק"ל:

בפרש"י בד"ה יפה ויפה כו' א"ל אמאי זבנתיה מאין אגבה כו' עכ"ל במתנה עסקינן וקאמר אמאי זבנתיה כו' דמתנה כמכר דאי לאו דארצי קמיה לא יהיב ליה מתנה כדלקמן ודו"ק:

תוס' בד"ה ב"ח גובה כו' והתם משבח יתומים איירי דאי משבח לקוחות א"כ כו' עכ"ל יש לדקדק דלפום סברא דהשתא דמשבח לקוחות דוקא איירי אבל משבח יתומים ב"ח נמי לא גבי משום דאין להם על מי לחזור א"כ מה"ט גופא לא יגבה ב"ח משבח דהני לקוחות דאין להן על מי לחזור שהרי מת המוכר כיון דהבנות רוצין ליזון מנכסיו דליכא למימר שהניח המוכר אחריות נכסים שיש ללקוחות לחזור עליהן דאם כן ודאי דלא יגבו כלל מלקוחות שיאמרו להן הנחתי לכם מקום לגבות דליכא למימר דמיירי באפותיקי שייחד לאשה בכתובתה ולבנות במזונותיהן קרקע דהשתא לא מצו הלקוחות לומר להן הנחתי כו' דא"כ לא תקשי כלל מהא דאמר שמואל דב"ח גובה כל השבח דמיירי בלא אפותיקי והתם דמיירי באפותיקי ולכך לא יגבו כל השבח וצריכין לתת להם הוצאה כדין היורד כו' וכדמתרצינן נמי בשמעתין כמ"ש התוס' ודומיא דהכי מיירי נמי אין הבכור נוטל בשבח כו' כדמוכח בפרק הגוזל ועיין מה שכתבנו בחידושינו שם ודוחק הוא לפ' דמיירי בלקוחות שקנו מיתומים קרקע של אביהם שיש ללקוחות על מי לחזור דהיינו על מוכרין שלהן דמ"מ אם יחזרו על היתומים על מי יחזרו היתומים והרי יפסידו מכיסם ולא דמי למוכר גופיה אם הלקוחות יחזרו עליו והוא לא יפסיד שהרי הוא פרע חוב שלו מן השבח הזה ודו"ק:

דף טו:

גמ' הא מתניתא מסייע ליה למר שמואל כו' גובה את הקרן מנכסים משועבדים כו' וליכא לאקשויי דע"כ באפותיקי קמיירי כמו שדקדקו התוס' לעיל דאל"כ אדרבה לוכח מהכא דאקני לא משתעבד וא"כ מאי מייתי ראיה אדשמואל דמיירי בלא אפותיקי דאיכא למימר דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה לפלוגי בין אפותיקי ובין ב"ח בלא אפותיקי ולמאי דמסיק לפלוגי בהכי קושטא הוא דליכא הכא סייעתא לשמואל ודו"ק:

תוס' בד"ה מעות יש לו שבח כו' תימה בהגוזל כו' וי"ל דהתם מיירי כשקיבל עליו אחריות עכ"ל היינו לרב דאית ליה יש לו שבח ומפרש לאכילת פירות בלוקח מגזלן אבל לשמואל כשקיבל עליו אחריות נמי אין לו שבח אפילו כשפירש ומוקי הך ברייתא כהני אוקמתא דלעיל וע"ש בתוס' וק"ל:

בפרש"י בד"ה הלכתא בפלוגתא קמייתא כו' ואע"פ דלא פירש ולית לן דשמואל דאמר שבח צריך לימלך עכ"ל בהך פלוגתא קמייתא לא שייך למימר צריך לימלך דהא אפי' פירש מסיק לשמואל דאין לו שבח משמע ליה אבל דקאמר לרבותא ואע"פ דלא פירש היכא דשמואל מודה בפירוש והיינו בשיש לו קרקע או שקנו מידו כדאוקמא לעיל ההיא דאמר ליה שמואל לרב חנינא בשבח דצריך לימלך וק"ל:

דף טז.

תוספות בד"ה ארצי קמיה וכו' מדלא נקט לישנא דלא מקריא גזלן כו' עכ"ל מיהו לקמן גבי סמכה דעתיה נקט דלא ניקרייה גזלנא ולא נקט דליקום בהימנותיה והרא"ש כתב מדנקט סתמא דתלמודא כו' אבל לא ידענא מי יימר לן דאין זה מדברי רב אחא או רבינא ולולי דברי הרא"ש היה נראה לפרש דבריהם דרבא לקמן נקט במלתיה חד מינייהו והוא הקמא דבפלוגתייהו אבל הכא דנקט הבתרא ע"כ משום דהכי הלכתא וק"ל:

בד"ה האי שטרא חספא כו' במלוה אינה מקודשת ובמכר [לא] קנה כו' עכ"ל בספרים שלנו ל"ג התם ובמכר לא קנה גבי מלוה אלא גבי מתנה על מנת להחזיר וכן מוכח מדברי הרי"ף ומיימוני שפסקו בפשיטות דמלוה קני במכר אבל מדברי התוס' הכא ובפרק הזהב ע"ש נראה דהוי גרסי הכי בגמ' שם וכן מוכח בהדיא מדברי הרא"ש בפ"ק דקידושין דהוה גריס שם בגמרא גבי מלוה ובמכר לא קני ע"ש וק"ל:

בא"ד ושוין שבמכר קנה היינו במלוה שיש לו על אחרים כו' עכ"ל אע"ג דמוקי לה התם במילי אוחרי דהיינו במנה ונמצא חסר דינר אבל מלוה לא קני במכר ומזה דחו האחרונים דברי הרי"ף והרמב"ם שפסקו דמלוה קני במכר משמע להו לבעלי התוס'

דהך שנוייא לא קאי למאי דמייתי התם עוד לימא כתנאי כו' אמר רב למלתא דהמקדש במלוה אינה מקודשת ומשני במסקנא דיש לחלק בין מלוה דידה למלוה ביד אחרים דרב איירי במלוה דידה והני תנאי איירי במלוה ביד אחרים א"כ לא תקשי נמי לרב מהני תנאי דלעיל דקתני בסיפא ושוין שבמכר קנה דמיירי כפשטא ובמלוה ביד אחרים והשתא יש לחלק בין אשה למכר דאשה לא סמכה דעתה ויראה שיחזור וימחול אבל במכר לא ירא המוכר שיחזור וימחול להפסיד לעצמו מיהו רש"י פירש שם להיפך דבקרקע לא סמכא דעתיה דבעל הקרקע ולכ"ע לא קני אבל באשה סבר ר"מ דסמכה כו' דלא שביק דידיה ומחיל לאחריני עכ"ל וצ"ל לפירושו דהאי שנויא דלעיל דשוין במכר דקנה לא איירי במלוה וכשיטת האחרונים ודו"ק:

בד"ה בההיא הנאה כו' כאלו אמר ליה שדה זו תהא קנויה לך לכשאקחנה עכ"ל הוצרכו לזה משום דבשעת קנייתו מגזלן ליכא למימר דאז גמר ומקני ליה בההיא הנאה דלא קאמר ולא מידי דהא כבר תבעו לדין למאן דאית ליה עד דמטא אדרכתא לידיה ולמאן דאית ליה עד דמתחלן יומי דאכרזתא אלא דצ"ל כאלו אמר לו מעיקרא שדה זו תהא קנויה לך לכשאקחנה והשתא פריך שפיר מהך דמה שאירש מאבא מכור לך כו' דמיירי נמי בכה"ג ומיהו צ"ל דהכא סמכא דעתיה טפי אפילו משדה סתם דלקמן והיינו משום דהשדה כבר ביד הלוקח ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא כדאמר רבא ואפי' למאן דלית ליה אדם מקנה דשלב"ל קני כמ"ש התוס' והרי"ף אבל בשדה סתם דלקמן דאין המכר עדיין ביד הלוקח לא סמכא דעתיה ולא קני למאן דלית ליה אדם מקנה דשלב"ל וכן כתב במ"ד וז"ל נראה דה"ה אם אמר שדה סתם דגם בזה לא קי"ל כרב ולא קני דאם שדה סתם לא נחשב דשלב"ל אם כן מאי קאמר רבא והאלהים אמר רב אפילו בשדה זו מכדי רב כמאן אמר לשמעתיה כר"מ נעמיד דברי רב בשדה סתם ויהא אפילו כרבנן ותו דגרסינן בפ' מי שמת בעי שמואל דאקני מהו אליבא דר"מ כו' והוי כמו שדה סתם והא דקאמר מסתברא מלתיה דרב משום דשדה סתם לא הוי אסמכתא כולי האי כמו שדה זו עכ"ל ודו"ק:

דף טז:

בד"ה אע"פ כו' דאיירי באין חייב מודה כדקאמר שמא כתב ללוות ולא לוה כו' דחיישינן לפרעון כו' עכ"ל כתב מהרש"ל שהרי לא הזכיר שמא כתב ללוות בניסן כו' אלמא כמשמעו קאמר עכ"ל ועוד נראה דעיקר ראייתם מדקאמר חיישינן לפרעון לחוד דמשמע דאיירי באינו מודה ולא קאמר לקנוניא כדאמרינן לעיל גבי חייב מודה וק"ל:

בפרש"י בד"ה כל מעשה ב"ד כו' דליכא למיחש לשמא לא לוה שהרי אין מקיימין כו' עכ"ל הא ודאי דעיקר טעמא דליכא למיחש לשמא כתב ללוות ולא לוה במעשה ב"ד משום דמלוה מקיים שטרא ולא הלוה כדאמרינן בסוף פרקין אבל רצונו דאי הוה מקיימין השטר שלא בפני בעל דין כיון דאתרע בנפילה אית לן למיחש שמא לא כתב ולא לוה והוא טרח לזייף השטר בטוב עד שסבורים העדים שהיא חתימתן כההיא דגט פשוט כו' כמ"ש התוספות לעיל בד"ה הא קאמר להד"מ כו' ע"ש ודו"ק:

דף יז.

בד"ה אינו נאמן לישבע אלא שכנגדו נשבע כו' עכ"ל לא שייך הכא למימר תקנתא לתקנתא לא עבדינן כיון דאינו נאמן מדינא צריך לשלם משא"כ לעיל בהא דרב נחמן דמדינא אינו חייב לשלם בכופר הכל וק"ל:

גמ' ואוקמינא בשחייב מודה ומשום שמא כתב ללוות בניסן כו' אע"ג דרב כהנא לא מוקי טעמא דמתני' בהכא אלא משום פרעון וקנוניא כמ"ש התוס' לעיל מכל מקום בהך סברא דדלמא שמעי רבנן ומפסדי לי לא פליגי וק"ל:

תוס' בד"ה הטוען אחר מעשה ב"ד וכו' ואם תאמר למה כותבין כתובה כו' וי"ל משום תוספת כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דכותבין כתובת בתולה שלא יהא נאמן לומר פרעתי מנה מגו דאי בעי אמר אלמנה נשאתיך אם אין לה עדי הינומא וכל כתובות נמי אם אין לה עידי קידושין שלא יהא נאמן לומר פרעתי מגו דאין את אשתי כמ"ש התוס' לקמן דא"כ לא יתישב הא דפריך לקמן אלמנה מן האירוסין במאי גביא כמו שפירשו התוס' שם שתקנת הכתובה בשביל תוספת דאי משום מנה ומאתים מן האירוסין נמי יתקנו לכתוב כתובה ודו"ק:

דף יז:

בד"ה לא אמר כלום כו' שאם תחזור ותתבע הכתובה הוא כו' או פרעתי הכל במגו דאין את אשתי אם אין לה עידי קידושין כו' עכ"ל בתוס' פ' הכותב דחו התוס' מגו זו דהא אפי' ישאר שטר כתובה בידה יהא נאמן לומר פרעתי הכל במגו דאי בעי אמר לא גרשתיך דהא אין שם עידי גירושין כיון דאין מכירין אם היא אשתו עכ"ל שם ונראה ליישב דבריהם דהכא דמכל מקום איכא האי מגו לגבי יתומים אם מת הוא ולא ישאר הכתובה בידה יהיו נאמנים לומר שפרעו מגו דאין את אשתי אם אין לה עידי קידושין

אבל אם ישאר הכתובה בידה לא יהיו נאמנים לומר שפרעו דלא שייך כאן מגו דלא גרשתיך ודו"ק:

דף יח.

בד"ה אטו גט כו' דלמא הכא במקום שאין כותבין כו' וכותבין בגט שטרא דנן כו' וי"ל דלאביי מתני' קשיתי' כו' אלמא במקום שכותבין כתובה עסקינן כו' עכ"ל הסוגיא דשמעתין א"א להולמה לפי שיטתם ונ"ל דלא הוו גרסי דאי ס"ד במקום שאין כותבין כו' אלא דהכי הגירסא דאי ס"ד דגט היינו כתובתה כו' וה"ק לפי שיטתם אלא (אמר) אביי מגופא דמתני' הדר ביה דע"כ מיירי במקום שכותבין מדקתני סיפא כתובה ואין עמה גט וכמ"ש התוס' אלא משום דאיכא למימר דאף במקום שכותבין נימא גט היינו כתובה אבל בעידי גט לא גביא ואהא קאמר אטו גט מנה כו' אטו כל דמגבי בי דינא מגבי ואביי ס"ל דלית לן למימר דכותבין בגט שטרא דנן כו' וגט היינו כתובה אלא דווקא במקום שאין כותבין אבל במקום שכותבין לית לן למימר דגט היינו כתובה ושפיר נאמן לומר פרעתי אם לא תוציא הכתובה אלא ודאי דלא אמר כלום כו' מיהו בפרק הכותב אמרי' דרב ס"ל אף במקום שכותבין דגט היינו כתובה ודו"ק:

בד"ה הא אמר תנו כו' ה"ק ונמלך שלא ליתן ומחמת כן לא חשש לשמור כו' עכ"ל בתוס' דפרק כל הגט ליתא ואפשר שדקדקו לפרש כן דלהכי נקט לשון ונמלך לפי סברתם דהשתא דכיון דאתרע בנפילה ולא חשש לשמור אית לן למימר דנמלך הוי מיהו לפי תירוצם לא ניחא להו למימר הכי ומדלא קאמר ולא נתנן ונקט לשון ונמלך דייק שפיר הא אמר תנו נותנים וק"ל:

בא"ד דאם אמר תנו נותנין אינו מפורש במתני' והיא גופה אתא לאשמועינן כו' עכ"ל ודייק ליה שפיר לשון נמלך להיא גופה דאצטריכא ודוקא הא אמר תנו נותנין לאלתר ממילא משתמע ופשיטא הוא כן נראה מדבריהם דהכא אבל בתוס' בפרק כל הגט משמע דלר' זירא לא דייק ליה כלל ונמלך במתני' ואפי' אמר תנו אין נותנין כקושייתם דלעיל אבל מלישנא דתלמודא דקאמר לר' זירא מי קתני אמר תנו נותנין ואפי' לזמן מרובה דלמא הא אמר תנו נותנין ולאלתר יש להכריע כדבריהם דהכא דלר' זירא נמי דייק ליה לשון ונמלך ודו"ק:

דף יח:

בד"ה מעולם לא חתמנו כו' דאף כי אין עדים מה שאינו נאמן אע"ג שאומר מכיר אני שהוא שלי לפי שמספק אומר שהוא שלו כו' עכ"ל ק"ק מי הכריח אותם לזה דהא איכא למימר דודאי אם יאמר הבעל שהוא שלו ומכירו בסימן שהוא נאמן כדמסיק רב אשי אלא דהכא איירי שהבעל אין מכירו כלל אלא שהוא אומר שנאבד לו גט ששם הבעל יוסף בן שמעון והיה חתום בשמות עדים אלו ולהכי אם לא יאמרו העדים שלא חתמו אלא על גט א' יוסף בן שמעון יש לחוש שמא חתמו אלו העדים ג"כ על גט אחר ששם הבעל יוסף בן שמעון כיון דהשיירות מצויות אבל כשאומרים שלא חתמו מעולם אלא על א' אין לחוש באחר דמתרמי שמא כשמא ועדים אחרים כאלו העדים ודו"ק:

דף יט.

בפרש"י בד"ה אפותיקאות כו' למלוה על פה שהיתה לו עליו מלוה ישנה עכ"ל נראה שדקדק לפרש כן מדלא נקט כל שטרות אלא אפותיקאות דקתני נמי מיירי בכה"ג שנעשה על מלוה ישנה בע"פ דלא משתעבד ליה ומצי הדר ביה אבל אפותיקי שנעשה בשעת הלואה ודאי דהוה מלוה בשטר ולא מצו הדר ביה ודו"ק:

דף יט:

בד"ה קמא זכה כו' והיכא דאמר תנו אין שייך כו' או בש"מ ומת ובריה קאמר תנו שמעינן ממתני' דלא יחזיר כו' עכ"ל ק"ק לפירושו דמוקים מתני' ביה ותידוק מיניה האמר תנו נותנין אמאי לא מוקים ליה נמי מתניתין כברייתא ובבריה אם אמר תנו אין נותנין ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

תוס' בד"ה מצא שובר כו' וא"ת לפרוך על מתני' כו' דומיא דמצא שוברים דמתני' כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא תקשי להו הכא גבי שובר לפרוך אמתניתין דדייקינן הא אמר תנו נותנין ניחוש שמא כתב בניסן כו' דהכא גבי שובר ליכא לתרוצי כדלעיל שכתבו התוס' גבי גט ואפשר לומר דשובר דמתני' ודאי איכא לאוקמא דוקא במלוה וכשהשטר יוצא מתחת ידי המלוה דהכא במלוה ליכא למיחש לב' שטרות ומצינן עוד למימר לפי מ"ש התוס' לקמן דאין לחוש בשובר דלמא כתב ליתן בניסן כו' אלא במכירת כתובה בטובת הנאה אבל במכירה גמורה ליכא למיחש לקנוניא שהיא צריכה לשלם הכל ה"נ מתני' איכא לאוקמא בשובר על המלוה שהיא צריכה לשלם הכל ודו"ק:

דף כ.

בד"ה ש"מ איתא כו' גבי האשה שחבלה בבעלה כו' ואמאי תזבין במעמד כו' עכ"ל וממתני' דהתם ואשה פגיעתן רעה לא תקשי תזבין במעמד שלשתן דשמא הבעל לא ירצה וכ"ה בתוס' שם וק"ל:

בד"ה שובר בזמנו כו' ונראה שתקנת חכמים היא כו' עכ"ל לר"מ דאית ליה עידי חתימה כרתי ודאי עדיו בחתומיו זכין לו מדינא הוא אבל הוצרכו למימר לאביי תקנת חכמים היא שסמכו עצמם דאביי כר"א ס"ל דעידי מסירה כרתי כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

דף כ:

בגמרא שלשה קשורין זה בזה שמעית מיניה קשר סימן כו' השתא אכתי לא אסיק אדעתיה למימר הא דמסיק טבעא מכריז ומנין הוה סימן וליכא למשמע מיניה דקשר הוי סימן ומצינן למימר שפיר ג' קשורין זה בזה ובדברי הרמ"ה בטור ח"מ סימן ס"ה מבואר דלמאי דקי"ל נמי דקשר לחוד הוי סימן וה"ה כריכה הכא בעי ג' משום סימנא דמנין אבל ב' שטרי כיון דלית בהו מנין סימן מיירי מסתמא בחד לוה ומלוה דאל"כ מאי בעו גבי הדדי ואם כן שמא בפ"א פרע הלוה ומלוה נתנם לו וידע המלוה היאך היו קשורין או כרוכים והלוה לא נתן אל לבו עד שאבד אותן מידו ולא ידע סימן בקשירתן ובכריכתן וכן להיפך ולכך צריך גם מנין שהא' יודע במנין והא' אינו יודע במנינן אז נותנין למי שיודע וה"מ דקשר לחוד הוי סימן שאין שניהן לפנינו שאין לנו לחוש שיבא עוד איש אחר ליתן בו סימן אבל בנדון דהכא ששניהן לפנינו ומכחישין עצמן ואחד יודע בדבר א' אף אם השני אינו יודע כלום אין נותנים למי שיודע בסימן הקשר או הכריכה מטעם שכתב ומשום סימנא דמנין לחוד הכא נמי אין נותנין דאם לא הוי בתכריך או אגודה היה מתייאש כי לא יוכל ליתן סימן במנין כמ"ש הרא"ש ונ"י והיינו טעמא דהכא בדרך נפילה לא שייך מנין סימן אלא בקשורי או באגודה כדמוכח בשמעתא דג' מטבעות ובזה יתיישבו כל הקושיות שדקדק הב"י שם על דברי הרמ"ה גם פרש"י שם בשמעתין יש לכוין כדברי הרא"ש בזה ודו"ק:

שם דלמא למכתבינהו אזלי דכתיבי בג' ידי ספרי כו' וה"ה דה"מ לאוקמא נמי דמיקיימי ומלוה מקיים שטרא כו' אלא דניחא ליה לאוקמא הך סיפא אפילו בדלא מקיימי וק"ל:

בפרש"י בד"ה ואם יש עמהם סמפון והכא במלוה עסקינן כו' עכ"ל ר"ל בהלואה שנעשה בו הסמפון וק"ל:

בד"ה שנמצא השטר כו' וכל א' אומר זהו שטר שלי עכ"ל הלשון קצת מגומגם לפי הפירוש שנמצא השטר בין שטרות קרועין צ"ל דב' השטרות נמצאו שם כיון דמשולשין הן וכ"א אומר זהו השטר שנכתב עליו שובר שלי הוא וק"ל:
תוס' בד"ה מצא בחפיסה כו' ולא חיישינן לשאלה כו' כמו שתקנו כו' עכ"ל נ"ל דמדינא חיישינן לשאלה כדאמרינן בפ"ב לעדות אשה אלא לגבי מציאה תקנו דלא חיישינן כמו שתקנו דמהני גבי מציאה סימן שאינו מובהק אע"ג דלעדות אשה לא מהני וק"ל:

דף כא.

בפרש"י בד"ה סמפון שיש עליו עדים בעידי קיום כו' עכ"ל דהשתא דדייק ליה בברייתא דלעיל מדקתני בסיפא אין עליו עדים דמירי ע"כ בעידי קיום ה"נ איכא למידק הכי בהך ברייתא והשתא אין אנו צריכים למאי דאוקמינן להך ברייתא דלעיל יתקיים בחותמיו דשיילינן להו כו' דכיון דמירי בעידי קיום לא קשיא מידי וק"ל:
סליק פרק שנים אוחזין
תוספות בד"ה כריכות ברה"ר כו' וציבורי מעות ופירות דהוי מקום סימן כו' עכ"ל ולפי זה תני צבורי /צבור/ ולמ"ד דמקום לא הוה סימן וסימן העשוי לידרס לא הוי סימן צ"ל תני צבורי ומנין הוי סימן כדאמרינן לקמן בפרקין והרא"ש שכתב לרבא צבורי פירות אין דורסין עליהן וצבורי מעות אין זזין ממקומן כו' עכ"ל ר"ל נמי כיון דאין זזין ממקומן שפיר הוי מנין הצבורים סימן ודו"ק:
בא"ד וכולה מתני' מיירי בין דרך נפילה בין דרך הינוח כו' עכ"ל ולפי זה צ"ל דרך הנוח אפי' ברה"י הוי שלו ולא הוי מקום מוצנע ומשתמר דלא יטול אפילו ספק הנוח אלא במצא אחורי הגפה ואחורי הגדר ובשבילין שבשדות אבל הרא"ש כתב בהדיא דרשות היחיד משתמר קצת כמו אחורי הגפה כו' וכן נראה דלא גרע רה"י משבילין שבשדות וצ"ע:

דף כא:

בגמרא ת"ש עגולי דבילה וככרות כו' אגב דיקירי מידע ידע כו' והרא"ש כתב בעיגולי דבילה כו' כיון דמידי דמיכל נינהו חשיבי כו' עכ"ל וכתב הב"י בטור ח"מ סימן רס"ב אפשר שהוא ז"ל לא היה מפרש יקירי מלשון כובד אלא מלשון חשיבות כו' עכ"ל אבל מלשון הרא"ש שסיים גבי גיזי צמר ואניצי פשתן אגב יקרייהו מידע ידע עכ"ל ובכל נוסחאות שלפנינו לא מייתי ת"ש מגיזי צמר כו' נראה דכך היה גירסתו ת"ש עגולי דבילה

כו' והא לא ידע דנפל כיון דמידי דמיכל נינהו חשיבי כו' ת"ש גיזי צמר כו' והא לא ידע דנפל אגב יקרייהו מידע ידע ותו לא מידי ודו"ק:

שם והא לא ידע דנפל כו' יש לדקדק בכל הני ת"ש דמייתי דאימא אביי ס"ל כרבה דמקום לא הוי סימן וסימן העשוי לידרס לא הוי סימן דהשתא מצינן למימר לאביי דכולה מתניתין איירי דרך הנוח כמ"ש התוספות לעיל וי"ל דמ"מ לדידן דס"ל הלכתא כאביי ביאוש שלא מדעת וס"ל בהא כרבא דמקום הוי סימן וסימן העשוי לידרס הוי סימן תקשי לן כל הני ת"ש וק"ל:

תוס' בד"ה ת"ש המוצא מעות כו' אע"ג דאיכא סימן מדמוקי טעמא שהרבים כו' עכ"ל ולרבא דמודה בדבר שיש בו סימן לא תקשי ליה דהכא כיון שהרבים מצויין שם הרי הוא עומד לייאש כמו באין בו סימן אבל לאביי קשיא דמ"מ שלא מדעת הוא ואלימא ליה לאקשויי כיון דמיירי ביש בו סימן ודו"ק:

בד"ה תאינה נמי כו' וא"ת א"כ מאי פריך לרבא כו' וי"ל דאם אינן מתייאשים בתאינה אמאי מותרין מיהו אית ספרים דגרסי שאני זית הואיל וזיתו כו' אבל ברוב ספרים כו' עכ"ל פירוש לדבריהם לאותה גירסא הואיל וזיתו מוכיח עליו כו' קושטא הוא דמתרץ גם לרבא כמו שהקשו התוס' בפשיטות כיון דידע המקשה והוה ניחא ליה לאביי ובדין אין לתלות בעוברי דרכים אלא באילן א"כ לרבא נמי איכא למימר דלכך לא מייאשי הבעלים בזיתים וחרובים כאשר הוא האמת שאין לתלות אלא באילן ואפ"ה בתאינה מתייאש משום דמפקירה כיון שהיא נמאסת אבל לגירסת רוב הספרים שהוסיף לתרץ לרבא הך סברא הואיל וחזותו מוכיח עליו כו' דמשום דבר שיש בו סימן נגעו בה דמודה ביה רבא כמו שפרש"י לקמן בשמעתין דהשתא לא מתרץ לרבא בפשיטות כסברת אביי דאפילו באין בו סימן וכקושית התוספות דמש"ה לא מייאשי הבעלים כאשר הוא האמת וע"כ אית לן למימר דתלמודא אית ליה דליכא למימר הכי לרבא דאם כן תיקשי לך בתאינה אמאי מותרת ולית ליה לתלמודא לאותה גירסא הך סברא דתאינה כיון דנמאסת מפקיר לה דא"כ הוה מתרץ ליה תלמודא לרבא בפשיטות כקושית התוספות אלא הא דקאמר דתאינה נמאסת ואין חזותו מוכיח עליו להיות דומה לתאינה שבאילן כמו בזית והדברים ברורים ודברי מהרש"ל בזה אינן מבוררין ואין להאריך ודו"ק:

דף כב.

בד"ה שטף נהר כו' וצ"ל דמיירי ביכול להציל בקל כו' כזוטו של ים כו' עכ"ל הך דזוטו של ים מיירי ודאי באין יכול להציל כלל וליכא להוכיח מיניה אלא דע"כ מיירי הכא

מיהת ביכול להציל אבל דקדקו לומר בקל דע"כ צ"ל הכי לדברי המתרץ דמוקי לה דיכול להציל על ידי הדחק אף אחר שטיפה ואם כן בשעת שטיפה ע"כ שהיה יכול להציל בקל דמש"ה קאמר באין מרדפין דהוי יאוש כמ"ש התוספות ובדברי המקשה נמי הא לא אסיק אדעתיה הך סברא דיכול להציל על ידי הדחק ודו"ק:

בא"ד וה"פ אם נתייאשו הבעלים דהיינו שהיו שם בשעת שטיפה ולא רדפו כו' עכ"ל דע"כ ליכא לפרש דוקא אם נתייאשו בפירוש דא"כ תקשי ליה דיוקא דסיפא טעמא דמרדפין הא אין מרדפין איאושי מייאש כדמדקדק המקשה בסמוך אלא ע"כ אם נתייאשו הכי מתפרש שלא רדפו וק"ל:

בא"ד ואין להקשות דמצי דייק מסיפא טעמא דמרדפין הא סתמא כו' דלעולם נימא דה"ה סתמא דיחזיר ולא נקט מרדפין אלא לאפוקי כו' ולא רדפו ועל ידי סיפא כו' עכ"ל ק"ק דאכתי ליתני רבותא בסיפא דאפילו סתמא שלא היו שם בשעת שטיפה לא איאושי ומכ"ש במרדפין ואדיוקא דקתני סתמא שלא היו שם בשעת שטיפה דלא איאושי נדייק שפיר לאפוקי שהיו הבעלים בשעת שטיפה ולא רדפו וידעינן שפיר דמיירי באין יכול להציל ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

דף כב:

בד"ה מאחר דאיתותב רבא כו' אלא לאביי כו' משום דחזותו מוכיח עליו כו' ואפי' לאביי באתרא דשכיחי כו' עכ"ל דמסתמא לא פלי'ג אביי אהך סברא דמשני לרבא לעיל דחזותו מוכיח עליו וכן בהך סברא דמשני הכא לאביי דאיכא שקצים כו' מסתמא לא פליג רבא וכ"כ התוספות לקמן ומזה דקדקו התוס' לומר באתרא דשכיחי שקצים ורמשים דע"כ איכא אתרא דלא שכיחי שקצים ורמשים דאל"כ לא מתוקמא לרבא הך דזיתים וחרובים אסור ועיין בדברי המאור ומלחמות ודו"ק:

בד"ה אי דליכא סימן כו' וכן לקמן דקאמר כדי שילך ג' ויחזור ג' כו' אך קשה דבפרק כו' עכ"ל ר"ל וכן לקמן כדי שילך ג' כו' נמי פירושו שהמוצא מכריז ולא כמו שפרש"י לקמן במתניתין ויכריז יום א' אני אבדתי כו' עכ"ל ואהא קשיא להו התם אם המוצא יכריז היאך יודעין שהוא של ע"ה אבל לפרש"י לקמן שהאובד מכריז ניחא וק"ל:

דף כג.

בגמ' ואמר רב זביד משמיה כו' כריכות ברה"ר הרי אלו שלו ברה"י אי דרך נפילה כו' וכתב הרא"ש ע"ז ואע"ג דאמר לקמן ספק הנוח לא יטול כו' ה"מ כו' כגון אחר הגפה כו'

אבל במקום הפקר נוטל ומכריז עכ"ל לכאורה קושייתו אהא דדרך הנוח חייב להכריז כו' וא"א לומר כן דלא שייך לומר ספק הנוח לא יטול בכריכות דרך הנוח ברה"י כיון דהוי מקום סימן ועוד דרה"י לא הוי מקום הפקר אלא הוי משתמר קצת כמו אחר הגפה כו' כמ"ש הרא"ש גופיה בהדיא לקמן וע"כ נראה להגיה בסוף דבריו אבל במקום הפקר נוטל והוא שלו וקושייתו מעיקרא אכריכות ברה"ר אפי' בדרך הנחה הוא שלו והם בעצמם דברי התוספות בר"פ ע"ש. ודע דהך דספק הנוח לא יטול ליכא לאשכוחי לרבא אלא במקום המשתמר קצת ובגוזלות המדדין דלית בהו מקום סימן כמ"ש התוס' והרא"ש לקמן בפרקין והיינו טעמא דלא אמרינן ברה"ר ספק הנוח ואפילו ודאי הנוח לא יטול כיון דמקום הפקר הוא ובקעי בו רבים דלא ידעי כולם דספק הנוח לא יטול מייאשי בעלים ומש"ה מותר ליטול והוא שלו והם דברי הרא"ש לעיל במתני' משא"כ ברה"י ובכל מקום שמשתמר קצת דלא שכיחי בו רבים ולא מייאשי ודו"ק:

דף כג:

תוס' בד"ה חבית של כו' אבל אם אין החבית מלאה יהא סימן כו' עכ"ל ומיהו לא ניחא ליה לתלמודא לאוקמא הך דכדי יין ושמן חייב להכריז באינה מליאה וק"ל:
בד"ה באושפיזא כו' משום דהני נמי משום דרכי שלום הן ורגילים כו' עכ"ל ונראה דהוצרכו לומר דהני נמי מפני דרכי שלום משום דמשמע להו מהך דפ' הבע"י דאין משנין בשום דבר אלא מפני דרכי שלום ודו"ק:

דף כד.

בד"ה ומודה ר"ש בכלי כו' מדקאמר ומודה משמע דלרבנן כו' וקשה דלא מצינו דאמרי רבנן זה בפירוש כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דהא מדקתני במתני' ארשב"א כלי אנפוריא כו' יש להוכיח בפשיטות מכלל דת"ק אית ליה דחייב להכריז דכה"ג מדקדק תלמודא לעיל ברישא דקתני ר"י אומר כו' דבר שיש בו שינוי חייב להכריז מכלל דתנא קמא סבר הרי אלו שלו אע"ג דלא אמרו רבנן שם בפירוש ואפשר לומר דהתם שפיר אמרו רבנן בפירוש דקאמר בעיגול וככר סתמא אפי' יש בו שינוי הרי אלו שלו וקאמר ר"י מצא עיגול ובתוכו חרס כו' חייב להכריז אבל בהך דאנפוריא רשב"א אינו אלא כמוסיף על דברי תנא קמא בכל הני דחשיב דהרי הוא שלו ודו"ק:
בד"ה אבל שנים כו' אי מיירי דרך נפילה א"ש דאז לא הוה מנין סימן כו' אי נמי מיירי דרך הנוח כו' עכ"ל ופי' לדבריהם אי מיירי מתני' דרך נפילה כו' דבהכי מצי אמירי

מתני' בין לרבה בין לרבא כמו שפירשו התוספות בר"פ אז א"ש דלא הוי מנין מחרוזות וככרות סימן דבדרך נפילה מתייאש האובד כי לא יכול ליתן סימן במנין' כדמוכח לקמן בשמעתתא דג' מטבעות אבל הברייתא איירי דמצאן דרך הנוח זה ע"ג זה דלא אתרמי בתרתי דנפלי אהדדי והוי שפיר מנין סימן לרבה וה"נ לרבא הוי גם מקום סימן אבל במצאן אחד אחד ליכא לא סימן מנין לכ"ע ולא סימן מקום לרבא דבחדא איכא למימר דרך נפילה אתרמי וכתבו עוד א"נ מיירי דרך הנוח וליכא אלא מחרוזה אחת כו' ושייך דרך הנוח אפילו בחדא שהוא ניכר שהוא מונח כך בכוונה ולא בנפל שלא בכוונה ובהכי מצי נמי איירי הברייתא דקתני בזמן שמצאן א' א' אפילו דרך הנוח והיינו דוקא לרבה דלית ביה סימן מקום וסימן מנין נמי ליכא בחדא אבל לרבא כיון דהוי דרך הנוח הוי מקום סימן אפי' בחדא אלא דס"ל דחדא לא הוי דרך הנוח דאפשר דאתרמי דנפל כך וכ"כ התוספות במתני' דלרבא לא איירי מתני' אלא דרך נפילה ובזה יתיישב מה שהקשה הב"י בסימן רס"ב בשמעת' בב' בדים אמאי חייב להכריז דלמא דרך נפילה היא כדאמרינן במצא שני מטבעות וא"נ כו' עכ"ל דע"כ אין הדברים שוין כמ"ש התוס' לרבה דאפילו בחד מחרוז אפשר דניכר שהוא דרך הנוח ולהכי בחד אית ליה דאפשר דאתרמי בנפילה אבל בתרי מודה אם הם מונחים זה ע"ג זה דלא אתרמי כך בנפילה אבל במטבע כ"ע מודו דבעי ג' ועשוים כמגדלים לרבי יצחק דבע"א אפשר דמתרמי גם בנפילה וליכא לאקשויי נמי הכא דבמכריז בדין ומחרוזות לאו מנין סימן הוא בתרתי כדמסיק לעיל גבי שטרי ולקמן גבי ג' מטבעות דהכא אפשר להכריז מחטין וצנורות וכן כתב הרא"ש וכ"כ מהרש"ל ע"ש:

בד"ה את"ל פליגי כו' ודוחק הוא להעמיד בסימטא כו' עכ"ל דמש"ה לא מדכר רה"י בכל אלו משום דאפילו בסימטא חייב להכריז דא"כ גבי כריכות דמדכר רה"י אבל בסימטא אינו חייב להכריז ואמאי מדכר רישא ברה"ר כיון דאפילו בסימטא דינו כן ודו"ק:

דף כד:

בפרש"י בד"ה אימא מישראל נפל כו' ולא אמרינן יניח כדאמרינן לעיל ברוב כותים לרבנן עכ"ל לכאורה הוא מגומגם דהא לפום הסברא דהשתא דהלכה כרשב"א ברוב כותים קיימינן והל"ל מישראל נפל ולא אמרינן דהרי הוא שלו לתלות דמרוב כותים נפל כיון דישראל סכרו ליה ואפשר לומר משום דלא הוזכר בשמעתין רוב כותים לרשב"א לתלות בהו דמינייהו נפל אלא לרבנן קאמרינן הכי לעיל יניח ואין צריך להכריז ומיניה

דה"ה לרשב"א דאזיל בתר רוב כותים לענין יאוש דאזלינן נמי בתר רוב כותים לנפילה ודו"ק:

תוס' בד"ה אתא לקמיה דרב גרס כו' דאסור דאימא נטלה מעיר שרובה כותים כו' עכ"ל והא דקאמר והא רובא דישראל נינהו כו' היינו לענין ממונא לחומרא ניזיל בתר רוב אותה העיר דהוה רובא ישראל וחייב להכריז אי לאו דכזוטו של ים דמי אבל לענין איסורא אדרבה ניזיל להחמיר דאימא שנטל מעיר אחרת דרובא כותים ולפי סברת המקשה דאיכא לספוקי בנטל מעיר אחרת ע"כ ל"ג בהאי עובדא בשוקא אלא דשקיל בשרא ושדייה בצנייתא כו' וכן הוא ברא"ש ובנ"י וק"ל:

דף כה.

בד"ה הא בכובא וכתנא פרש"י דמתניתין בכובא וכתנא כו' עכ"ל ק"ק לפרש"י רב פפא דקאמר הא והא בצנא ופירי כו' אמאי לא שבק סברת רב זביד דכתנא עביד דאשתייר ופירי עבידי דשרקי ונפלי כולם והא והא בכובא וכתנא ול"ק הא דאשתייר והא דלא אשתייר ולפירוש התוס' ניחא ודו"ק:

בא"ד ור"ח פי' כו' אע"פ שיש בפנים קצת פירות ואפילו בעל כו' עכ"ל אשמעי' ברישא דחייב להכריז משום מקצת הפירות שבפנים דנותנין אותו לבעל הכלי ולא אמרינן כשם שהנך שע"ג קרקע מעלמא אתו הנך שבכלי נמי מעלמא אתו והך מלתא לא שמעינן ליה ממתני' דקתני מצא פירות בכלי חייב להכריז וק"ל:

בד"ה הא גופא קשיא אמתניתין לא פריך דמצינן למימר כו' עכ"ל ר"ל דמתני' ה"מ למימר שפיר כדיוקא דרישא מעות מפוזרות הרי אלו שלו אבל משלחפי שלחופי חייב להכריז משום דהוי שפיר דרך הנוח ויתן סימן מנין המטבעות אבל הסיפא דקתני ג' מטבעות זו ע"ג זו חייב להכריז לא איירי כלל בנותן סימן במנין המטבעות הצבורים ואף אם לא ידע מנין המטבעות ודו"ק:

דף כה:

בד"ה ואמר ר' אבא כו' ואם נטל כו' א"נ התם לדעת הונח שם ולא יגע בו אפי' יש בו סימן כו' עכ"ל ומיירי אפי' במשתמר קצת ולא דמיא לדהכא דאע"ג דהניחו בעלים מעיקרא מדעת מ"מ דומה הוא ששכחוה וק"ל:

בפרש"י בד"ה ישראל לא מצנעי מחציה ולפנים אמאי שלו כו' עכ"ל השתא דאכתי לא אסיק אדעתיה למימר דאיירי מתניתין בשתיך טפי ה"מ להקשות אפילו אמחציו

ולחוץ אמאי יהא שלו כיון דספק הנוח לא יטול כמו שפרש"י ותוספות אלא דניחא ליה לאקשויי אריש בפשיטות אמחציו ולפנים אטו אמוריים כו' ודו"ק:

דף כו.

בפירש"י בד"ה ה"נ סתם שוכר בית כו' ונימא האחרונים שכחוהו כו' עכ"ל לפרש"י לא איירי בבעל הבית הדר עם השוכרים אלא דאית לן למתלי בשוכר אחרון שיצא מן הבית ושהוא שכחו ועיין בהגהות אשר"י ומה ששכחו ראשונים כבר מצאו האחרונים אבל קצת מגומגם בפירושו דמי הכריחו למה שפירש סתם שוכר כשהוא יוצא מחפש כל זויותיו כו' דהוה סגי ליה במה שפירש שהאחרונים מצאו מה ששכחו הראשונים ומה שנמצא השתא דבתרא הוא דהוי שפיר דומיא דההיא דמייתי משוקי ירושלים ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

תוס' בד"ה דשתיך וא"ת וליקני ליה חצרו כו' וכן מוכח לקמן דתנן מצא בחנות כו' עכ"ל כתב מהרש"ל מזה יראה דלא ס"ל לבעלי התוס' דשייך למימר גבי חצר יאוש שלא מדעת כו' ולאפוקי מדעת נ"י והרא"ש כו' וכן כתב הרא"ש להדיא עכ"ל ודבריו תמוהין דמה שייך כאן יאוש שלא מדעת כיון דתלינן ליה בשל אמוריים ולהכי הביאו נמי ראיה מהך דחנות ושולחנות דמיירי נמי דתלינן ברוב כותים כמו שפירשו התוס' לקמן וכן הך דתגר איכא לפרושי הכי אפילו בקונה מרוב כותים ותדע שהרי הנ"י גופיה כתב הכא ברישא כדברי התוס' והביא ג"כ הראיה מחנות ושולחנות ולא כתב הנ"י דשייך יאוש שלא מדעת בחצר אלא בסיפא גבי כותל חדש דליכא למתלי באמוריים גם הרא"ש לא כתב כן דשייך יאוש שלא מדעת הכא בחצר אלא לפי תירוצו השני שכתב דהשלל מתחלק לכל ישראל כו' ואהא כתב וכ"ת תקנה לו חצרו אחר שנתייאשו לא עדיפא חצרו מידו כו' עכ"ל אבל בתירוצו קמא שהם בעצמם דברי התוס' דלית לן למתלי אלא בשל אמוריים ודאי דלא שייך יאוש שלא מדעת בחצר ולכך הביא ג"כ בתירוצם הראשון מהלוקח מן התגר דמי לא עסקינן דלוקח מרוב כותים ומה שלא הביא ראיה גם מחנות ושולחנות ע"כ לאו מטעמיה שהרי כתב הרא"ש לקמן גבי חנות וחצרו לא קנתה דלא סמכה דעתיה כו' עכ"ל והדברים ברורים למבין ודו"ק:

בד"ה לג' כותים בפחות מג' לא מקרי רוב ומיירי כו' עכ"ל אפשר לפרש דאע"ג דשני כותים נמי הוי רוב לגבי בעל הבית לחודיה מ"מ כיון דעיקר דירתם אין כאן אלא לינה א' ושנים ליית לן למתלי בנפל מהני שני כותים לגבי בע"ה דדירתו שם אי לאו דג' הוו

וליכא לאקשויי לא תוקמה בפונדק אלא במשכירו ודר עם ב' כותים דהא פשיטא הוא דתלינן ברוב כותים ועוד מלתא דלא שכיחא הוא שיהיה ישראל דר עם ב' כותים וק"ל:

דף כו:

בגמרא מאי אריא דתני בין הכסא לשולחני של שולחני ליתני על שולחן א"נ כו'. מדברי הרא"ש נראה דהך הוכחה קמייתא לא היה בנוסחתו ומשום דהא איכא למידק איפכא מרישא כדקאמר לעיל לפני שולחני הרי אלו שלו הא ע"ג שולחן דשולחני וכדמסיק דמהא ליכא למשמע מיניה גם הרי"ף היה לו גירסא אחרת בזה והכל הוכחה אחת ע"ש ויש ליישב נוסחת הגמרות שלנו דלפני שולחני לא דייק ליה השתא מדלא קתני לפני השולחן אבל לפני השולחני משמע שפיר גם על השולחן וק"ל:

דף כז.

תוס' בד"ה מה שמלה כו' שיחזירוה להם בסימנין אפילו אי סימנין לאו כו' דע"י שיש כו' עכ"ל מה שהוצרכו לזה ולא ניחא להו בפשיטות אי סימנין לאו דאורייתא סימנין כדי נסבה עיין בתוס' בפרק מרובה:

בד"ה בעדי אוכף פי' אי סימנין לאו דאורייתא עכ"ל אבל אי סימנין דאורייתא לא איצטריך ליה לרבויי עדי אוכף דליכא לאשכוחי עדים בלא סימנין כמ"ש התוס' לעיל ומזה שכתבו התוס' לקמן דאייתי ת"ש חמור בסימני אוכף ברייתא היא עכ"ל אבל רבא הכא ע"כ מספקא ליה וק"ל:

דף כז:

בד"ה דרשהו אם כו' מדקאמר וכי תעלה על דעתך כו' עכ"ל ר"ל דאי בדרך אסמכתא קאמר נמי בברייתא דרשהו ואפילו בסימנין לא יחזיר כמו במתני' לא הוה שייך למימר ולתמוה וכי תעלה על דעתך שיתננו כו' אלא דרשהו ואפילו בסימנין לא יחזיר כיון דעיקר קרא לאו להכי אתא אלא או ליתן לו בסימנין או בעדים ומשני דעיקר קרא אתי שיביא עדים שהוא שלו כן פרש"י ובעל המאור הקשה לפירושו דתיפוק ליה משמלה דדריש לה ליש לה תובעין והיינו על ידי עדים אי סמנין לאו דאורייתא ומפרש הוא שיביא עדים שאינו רמאי כו' ע"ש:

בד"ה מצאו גט קשור בכיס יחזיר המוצא לשליח או לבעל כו' עכ"ל דהוה מצינן לאוקמא שאותו שאבדו מצאו כמ"ש התוספות לקמן והיינו לפום הסברא דסימנין לאו דאורייתא אבל לפום הסוגיא דשמעתין דפריך מיניה ניחוש לשאלה היינו ע"כ למאי דס"ד השתא

דסימנין דאורייתא ואית לן לפרושי כפשטה דאפילו במוצא אחר יחזירנו לשליח או לבעל אבל אי הוה אותו שאבדו מוצאו לא הוה קשיא ליה נמי ניחוש לשאלה דהוה נאמן לומר שלא השאילו לאחר במגו דלא אבדתיו ועיין עוד בתוס' בפרק האשה בתרא וק"ל:

דף כח.

בד"ה ט"ו יום וא"ת כו' נשאר מצד א' ל"ט יום כו' עכ"ל אלימא להו לאקשויי הכי דנשארה כ"כ מצד אחד וה"ה דה"מ לאקשויי בפשיטות דאפילו אם היה ירושלים באמצע הארץ היה יותר ממהלך ט"ו יום עד סוף הגבול ועוד כיון שהיה ט"ו יום עד נהר פרת שהוא תחום ארץ ישראל כדמשמע בקרא עד הנהר הגדול נהר פרת נשאר מצד אחד מהלך כ"ה ימים וק"ל:

דף כח:

בפרש"י בד"ה ראה היאך תשיבנו לו שלא תאכילנו חצי דמיו כו' עכ"ל ושלא יאכיל עגל לעגלים דקאמר בגמרא לאו דוקא דמי אותו עגל אלא אפילו דמי עגל אחר השוה חצי דמיו של זה וק"ל:

דף כט.

תוס' בד"ה והוי שואל עלייהו כו' ועי"ל דלקמן הכי פירושו ה"ד אי דלא מנטרא כו' עכ"ל לתירוצא קמא חזר רבה מהא דבעי למימר בפרק הכונס דמיירי קרא בש"ח ובאינה משתמרת ומיירי בב"ח דנקטי להו נגרי ברייתא וקמ"ל דלא בעינא דעת בעלים והך דרבא אי דמנטרא פשיטא כו' היינו מנטרא בש"ש במשתמרת דהכונס וכרב יוסף כדקבלה מיניה רבה אבל לתירוץ בתרא לא חזר רבה כלל ומעיקרא נמי בפרק הכונס לא הוה דריש מיניה ש"ח אלא בדרך אסמכתא ועיקר קרא לא אתא אלא כדר"א כדאמר רבא בפרקין ומיהו איירי בש"ח ומנטרא ולא מנטרא דקאמר רבא היינו מפשיעה לרבא ומנטרא דהכא כלא מנטרא דאלו מציאות כן נראה לברר דבריהם בפרק שבועת הדיינין שכתבו שם יותר מפורש שני התירוצים שכתבו הכא והתוס' בפרק הכונס לא כתבו אלא תירוץ שני שכתבו הכא ובפרק שבועת הדיינין שלא הזכירו שם כלל דמיירי לרבה נמי בש"ש ובב"ח דנקטי להו נגרי ברייתא ושכתבו שם דקבלה מיניה רבה היינו שקבל מיניה דאפילו איירי בש"ח מ"מ עיקר קרא לא איצטריך אלא כדר"א ומהרש"ל דחק עצמו בזה ואין צורך להאריך ודו"ק:

בא"ד וטעמא דרבי עקיבא כו' כדשמואל דאפילו כו' עכ"ל ומתניתין נמי טעמיה משום דשמואל ודקתני ש"ש לאו דוקא אלא דדינו כש"ש דחייב באבידה וע"ש בתוס' וק"ל:
בא"ד ואפילו שוי שיעור זוזי לא אבדו מעותיו אלא כו' עכ"ל ודלא כפרש"י שם דמודה ר"א בשוי שיעור זוזי דהוי כש"ש והוצרכו לזה הכא דאי לא הוה פליג ר"א אלא בדלא שוי אבל בדשוי מודה דהוה דינו ש"ש א"כ הוה קאי שפיר אפילו למסקנת ר"א כוותיה דרב יוסף ועוד שהוכיחו לקמן דהלכה כרבה מדאמר תלמודא מחוורתא מתני' דלא כר"א ולרב יוסף לוקמא מתניתין ככ"ע ובאין צריך למשכון ואי הוה ר"א מודה בדשוי שיעור זוזי תקשי לרבה נמי לוקמא מתניתין כר"א ובדשוי שיעור זוזי ודו"ק:
בד"ה לפיכך דרבי טרפון כו' וקשה דמאי בעי מאי לפיכך כו' דמעיקרא אמרינן כו' דהא אבדה קתני כו' והשתא מבעי לן כו' עכ"ל לכאורה דבריהם מגומגמים ונראה בכוונת דבריהם דדינא דחייב באחריותן ודאי איצטריך לאשמועינן ולא בעי לפיכך דרבי טרפון ל"ל אלא ללישנא דלפיכך דמשמע דתולה הדבר בהיתר תשמיש ואהא קשיא להו הלא חידוש גדול השמיענו בזה דמעיקרא אי לא הוה תני לישנא דלפיכך אלא ואם אבדו חייב באחריותן ה"א דבמה שמותר להשתמש לא נעשה אלא ש"ש ואע"ג דבלאו הכי נמי הוה ש"ש משום שמירת אבידה לרב יוסף דמשום דמוסיפין שכר לשומר לא הוה שואל כמ"ש התוספות לעיל ולישנא נמי אבדו סתם הכי משמע ליה בלא אונס אבל השתא דקתני לישנא דלפיכך ע"כ דמשום היתר תשמיש הוי כשואל ואבדו באונס דאם לא כן לא הוה ליה למיתלי הדבר בהיתר תשמיש דבלא היתר תשמיש נמי הוה כש"ש משום שומר אבידה ודו"ק:
בא"ד גבי מפקיד מעות אצל חנוני דקתני כו' לפיכך אם אבדו אינו כו' אלא סיפא כו' עכ"ל כצ"ל ויש לדקדק אמאי לא תקשי להו כיון דע"כ לפיכך אם אבדו אינו חייב כו' דקתני התם מלתא דפשיטא הוא אפי' לרבה ולא קתני ליה אלא משום סיפא דהתם לפיכך אם אבדו חייב וא"כ מאי קשיא ליה לתלמודא הכא לרב יוסף מעיקרא אי הכי לפיכך דרבי עקיבא למה לי דהא איכא לשנויי הכי משום לפיכך דר' טרפון ואפשר לחלק דבתרי תנאי לא הוה אסיק המקשה אדעתיה למימר הכי וק"ל:

דף כט:

גמ' הנהו זוזי דיתמי כו' מהו לאשתמושי בגוייהו א"ל כו' הלכה כרבי טרפון כו'. נראה לי אע"ג דבגדול המפקיד אצל בעה"ב דלאו שולחני אסור להשתמש בו כדאמרינן בפרק המפקיד היינו משום דאם יוציאן הבעה"ב שמא יבא המפקיד ויצטרך למעותיו ולא ימצא

אותן אצלו וע"כ לא ישתמש בהן בלא דעת המפקיד ומה"ט בשולחני שמעות מזומנים אצלו כל שעה מותר להשתמש בהן אבל מעות יתומים דאין כאן מי שמתעסק בהן והוי כמו אבידה דאין כאן דעת מי לשאול וע"כ מותר להשתמש בהן כמו באבידה והנ"י פירש בדחוקים ע"ש ודו"ק:

דף ל.

תוס' בד"ה בתורי דנפיש כו' ר"ח גרס בתווירי פירוש פועלים כו' ואין מעמיקין המחרישה ג"ט עכ"ל פירוש בתווירי בב' ווי"ן שהרי הוא תרגומו של וישכור פועלים ומשום דמלאכת המחרישה אם אינה ג' טפחים לא עבידא לגלויי ואינה ניכר לבעלים שבאו אח"כ ואיכא פסידא וק"ל:

בד"ה בשביל שתינק כו' אמאי לא אמר אהך דהכניסה לרבקה וי"ל כו' עכ"ל אפשר ליישב דבריהם לפרש"י כיון דמקראי דיליף לה רב פפא גבי עגלה ערופה כתיבי הל"ל מלתיה אהך דהכניסה לרבקה דמיירי נמי בעגלה ולא אההיא דשכן עלי' עוף דמיירי בפרה אבל לדבריהם שכתבו לעיל דהך דהכניסה לרבקה מיירי נמי בפרה לק"מ דמאי אולמי' דהך מהך וק"ל:

בד"ה אף עובד דניחא כו' דאמר לעיל נגבו אינן בכי יותן כו' ואתי נמי שפיר הא דתנן פרה מעוברת ר"א מכשיר כו' עכ"ל וחכמים דפוסלין התם ודאי דאית להו נמי הך דנגבו אינן בכי יותן ולא פסלי לה משום עלה עליה זכר אלא משום מעוברת וכצ"ל למה שכתבו א"נ סבר כר"י דאמר דוקא דעלה כו' דאינו דומה דפליגי ר"א וחכמים בהך פלוגתא גופה דפליגי ר"י ורבנן בההוא פירקא אלא דאית לן למימר דחכמים דר"א נמי ס"ל כר"י אלא דפסלי ליה משום מעוברת דס"ל עובר לאו ירך אמו הוא ונפסלה מחמת מלאכה שנושאת העובר ור"א ס"ל עובר ירך אמו הוא וכגופה הוא וכך פירש הרע"ב ע"ש ודו"ק:

בד"ה הא אין עשה כו' לא חשיב אלמנה לכ"ג אלא ל"ת גרידא כו' עכ"ל פירוש אלמנה מן ארוסין וק"ל:

דף ל:

בא"ד ויש לומר דעשה דמצורע כו' הוה דחי לאו ועשה דשילוח כו' עכ"ל טעות קחזינא הכא דא"כ ל"ל למימר בפ' שני נזירים דדחי עשה דמצורע לאו ועשה שאינו שוה בכל הא אפילו שוה בכל כשילוח הקן דחי ובהדיא בפ' שלוח הקן קאמרינן דלא הוה דחי אלא עשה דשלוח הקן דקאמר דליכא לאו כגון שנטלה ע"מ לשלחה ופריך מאי אולמא האי

עשה מהאי עשה ומשני סלקא דעתך אמינא גדול השלום כו' וליתי עשה דידיה ולדחי עשה דשלוח הקן קמ"ל וכצ"ל נמי בתוס' הכא דעשה דמצורע דוחה עשה דשלוח הקן אי לאו כו' עכ"ל וראייתם דכמו דאמרי' התם אע"ג דבעלמא כה"ג לא אתי עשה ודחי עשה השוה בכל משום דמאי אולמא האי מהאי מ"מ עשה דמצורע הוה דחי ליה משום גדול השלום ה"נ בהך דפרק ב' נזירים אע"ג דבעלמא לא אתי עשה ודחי עשה ול"ת אפי' אינו שוה בכל עשה דמצורע דחי ליה משום ה"ט דגדול השלום ובשמעתין דקאמר דעשה לא דחי עשה ול"ת אבל עשה לחוד הוה דחי ולא תקשי ליה מאי אולמא האי מהאי היינו משום דהא ודאי כיון דההוא עשה דמדחי אינו שוה בכל דחי ליה שפיר אפילו עשה דעלמא שאינו גדול השלום ודו"ק:

דף לא.

בד"ה למה ליה למכתב כו' דאם כן היכי קאמר אי אשמעינן טעינה דבשכר כו' עכ"ל אף שהיה אפשר ליישב ולפרש דהכי קאמר אי אשמועינן טעינה דדינו לפי האמת בשכר ואי לא הוה כתיבא אלא טעינה לחודה לא הוה בשכר אלא בחנם ולכך אצטריך למכתב פריקה בחנם וטעינה בשכר כדלקמן דמכל מקום הא דקאמר אבל פריקה דבחנם אימא לא לא יתיישב דהא פריקה שפיר הוה ילפינן ליה בקל וחומר מטעינה דהוי נמי בחנם כדלקמן ועוד נכתוב בזה לקמן בפי' רש"י ע"ש וק"ל:

דף לא:

בפרש"י בד"ה דאיתיה למריה דכתיב עמו עכ"ל פי' דדין פריקה וטעינה הוה נמי באיתי' למריה דכתיב עמו ואי לא הוה כתיב לא הוה ילפינן ליה מאבידה דלא משתעי אלא בליתיה למריה וק"ל:

תוס' בד"ה אבל הני תרתי דאיתנהו למרייהו בהדייהו כו' ואין בעלים עמו היינו שהוא זקן כו' עכ"ל פי' יתורה דאין בעליו עמו לא אתי אלא לזקן או חולה אבל לאין בעליו עמו ממש לא אצטריך קרא דהוה א"ש מאבידה וק"ל:

בד"ה אם יש שם ב"ד כו' ומסתמא ש"ח נמי שקדם בשכר כו' ואם תאמר והכא כו' וכן לקמן שומר חנם שאין צריך לקדם בשכר כו' עכ"ל לכאורה פירושו דמסתמא שומר חנם שקדם בשכר דנוטל מבעה"ב דלא גרע מש"ש אבל קשה דאם כן מאי קא קשיא להו אש"ח מהך דמבריח ארי דאימא דקושטא דמלתא מה"ט גרע הוא שומר חנם משומר שכר דשומר חנם הוה מבריח ארי כיון שא"צ לקדם בשכר וקידם והתם דוקא ש"ש נקט

דלא הוה מבריח ארי כיון שצריך לקדם בשכר ודאי דנוטל מבעה"ב דהא לא קשיא להו מידי אשומר שכר ודברי התוס' בפרק הכונס יותר מדוקדקים שכתבו שם דמשמע התם הכי דש"ח אם קידם בשכר דנוטל מבעה"ב ותו לא מידי אבל לא ידעתי משמעו ודו"ק:
בא"ד אבל מציל מפי הארי ושטף נהר חמורו ומחזיר כו' עכ"ל בקושייתם השמיטו הך דשטף נהר חמורו דאלימא להו להקשות מהך דמציל מן הארי וממחזיר אבידה דמשלם כל השכירות ועיין בתוס' בפרק הכונס וק"ל:

דף לב.

בד"ה ב"ד הדיוטות כו' וי"ל דמוכרת שלא בב"ד משום חינא וגבי כו' עכ"ל רצה לומר דהך מתני' דמוכרת שלא בב"ד משום חינא אית לה תרתי מעליותא דהיינו דבב"ד יכולה לעכב לעצמה ושלא בב"ד תוכל למכור מיהת לאחרים ע"י ג' הדיוטות מה שאין כן בהך דמפקיד וק"ל:
בפרש"י בד"ה לומר לך פריקה כו' ה"א דיו לבא מן כו' מה טעינה בשכר כו' עכ"ל דקדק לפרש כן דהשתא פריקה איצטריך לגופיה דאי לא הוה כתיב פריקה אלא הוה ילפינן ליה מק"ו מטעינה לא הוה אלא בשכר כטעינה דמסברא טעינה הוא בשכר ולא ניחא ליה לפרש בפשיטות דמש"ה כתיב פריקה למימר דטעינה בשכר ואי לא הוה כתיב פריקה לא הוה ידעי' דטעינה בשכר כנראה מדברי התוס' לעיל דאם כן לא הוה פריקה חוזר לגופיה ולפרש"י דהכא יש לקיים לעיל דעביד צריכותא אכולהו קראי והכי קאמר ואי אשמעי' טעינה לחוד משום דבשכר מסברא אבל פריקה בחנם לא הוי משום דמטעינה הוה ילפינן ליה וה"א דיו ולכך צריכא למכתב פריקה משום גופיה דהוי בחנם ואין מקום לקושית התוספות שם וק"ל:

דף לב:

תוס' בד"ה מכלל דת"ק סבר כו' וא"ת ולר"י הגלילי דסבר צער ב"ח לאו דאורייתא ואית ליה לקמן דטעינה בשכר מ"ש כו' עכ"ל סמכו קושייתם זאת אהאי פירושא דלעיל משום דהוי איכא למימר לר"י הגלילי נמי דסבר צער ב"ח לאו דאורייתא היינו בחנם אבל בשכר חייב דהשתא שפיר איכא למיעבד קל וחומר משום צער ב"ח אבל לפי האי פירושא דלעיל דע"כ לפי סברת המקשה רבנן דרשי משמו דאין חייב בחנם ומשום צער ב"ח אינו חייב אלא בשכר אם כן לר"י הגלילי ע"כ אפילו בשכר פטור ואם כן מ"ש טעינה מפריקה דליכא ק"ו וק"ל:

בד"ה ואי לאו דאורייתא כו' דבערבי פסחים מוקי לה בשונא ישראל עכ"ל ובברייתא דלקמן שונא שאמרו שונא ישראל ולא עובד כוכבים ואשונא דקרא דכתיב גבי פריקה קאי כסברת המקשה דלקמן ואין להקשות לפום סברתו אדמדקדק מהך דמטפל בה כבהמת ישראל דצער ב"ח מדאורייתא תקשי ליה אדרבה כיון דשונא ישראל דוקא קאמר ולא עובד כוכבים ע"כ דצער ב"ח לאו דאורייתא די"ל דהאי מקשה הוה סבירא ליה לישראל בחנם ולעובדי כוכבים בשכר משום צער ב"ח כמ"ש התוס' לקמן דה"מ לשנויי הכי וק"ל:

דף לג.

בד"ה וזהו ריס וכו' עולה אלפים דהוי שיעור מיל כדמוכח בפרק ב' שעירים כו' עכ"ל חסר חמשה הוא ועיין בערוך בערך רוס ובפירוש הרע"ב בפרק ב' שעירים והוצרכו להוכחה דפ' ב' שעירים משום דאיכא מאן דמפרש שיעור תחום שבת הוא אלכסונו של אלפים דאז לא הוי החשבון דריס מכוון ומההיא דפ' ב' שעירים אידחי ההוא פירושא כמ"ש שם התוספות ע"ש ודו"ק:

דף לג:

בד"ה אחיכם כו' שונאיכם אלו בעלי משנה כו' עכ"ל בלשון אם רבי לא שנאה כו' שהוא מלשון משנה ופרש"י מלשון שונא ואויב הוא דחוק וק"ל:

בפרש"י בד"ה מנדיכם אלו כו' דמשמע שהם אומרים כו' עכ"ל דהכי כתיב קרא אמרו אחיכם וגו' וק"ל:

בפרש"י בד"ה ולא רצה לישבע שבועת שומרים שלא פשע בה ושלא כו' עכ"ל אבל שבועה דאינה ברשותו צריך לישבע אפי' אם שילם שמא עיניו נתן בה כדאמרי' לקמן וק"ל:

תוס' בד"ה אית דל"ג או שאבדו משום דבאבידה ליכא כפל עכ"ל ולא ניחא להו לפרש בטוען טענת גנב באבידה דמשלם כפל כדאמרינן בפרק הגוזל דף ק"ו ע"ב דלישנא דנמצא הגנב לא משמע הכי ועוד דאי הוה מפרש הכי במתניתין לא הוה קמותיב ליה התם רבי אבא לר"י אהך מלתא ודו"ק:

דף לד.

בד"ה דלמא מודה ומפטר פי' דלמא ימהר להודות קודם שיבואו עדים כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש ככ"ע דלמא מודה ולא יבואו עדים כלל דלישנא ואי משתכח גנב כו' משמע דמשתכח על ידי עדים וק"ל:

בפרש"י בד"ה נעשה כאומר לו בשעה שמסרה לו לכשתגנב כו' עכ"ל לא הוה צריך לזה להאי לישנא בתרא אלא נעשה כאומר לו קודם הגניבה לכשתגנב ותשלמני סמוך לגניבה קנויה לך וכן צ"ל ע"כ לקמן גבי שילם לבנים דהבנים ע"כ לא מקני ליה כפילא בשעת מסירה כמו שנפרש לקמן בפרש"י ובתוספות ע"ש:

בד"ה מקנה ליה כפילא נקנה לו הכפל עכ"ל משום דמקנה לו כפילא משמע השתא כשאמר פשעתי ויקשה לך הא אין אדם מקנה דשלב"ל הוצרך לפרש נקנה לו כפילא כבר משעת מסירה או סמוך לגניבה כדלעיל וק"ל:

תוס' בד"ה אלא מהא ליכא כו' לאורויי דאם נשבע ושילם דאין הכפל שלו כו' עכ"ל וסיפא דקתני נשבע ולא רצה לשלם לא תקשי ליה הא נשבע ושילם הכפל שלו דהכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם השבועה אלא לאחר השבועה כו' והכי משני לה התם בפ' הגוזל ע"ש:

דף לד:

בד"ה הריני משלם כו' תימה היאך ישלם כו' הא אין אדם מוריש קנס לבניו כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דקושטא דהכי קמבעיא ליה מהדר קהדרי בהו וא"כ הדר זכה המפקיד בכפל או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ואינו מוריש קנס לבניו ואין הגנב משלם כלל דהא ודאי הא דאומדין דעתו של המפקיד שהוא מקנה הכפל ע"ד שיזכה בו הנפקד שעשה לו טובה וניחותא אבל אם ימות הנפקד וגם בניו שלא יזכו בו משום דאין אדם מוריש קנס ודאי דלא יעלה על דעתו לזכות לו שיזכה בו הגנב זכות הכפל לעולם מתוך רשותו של המפקיד ולישנא דתלמודא נמי הכי משמע שיזכו בו בניו דקאמר כי אקנאי כפילא לאבוכון כו' וכן בשילם לבנים כי אקני לך אבונא כפילא כו' אבל אי לא הוה קמבעיא ליה אלא לענין שיזכה בו הגנב הכי הוה ליה למימר כי אקנאי כפילא לאבוכון כו' וכי אקני לך אבוהון כו' דהא לבנים לא איכפת להו בין כך ובין כך לא יזכו הם כלום ודו"ק:

בד"ה שאל מן האשה פירש רש"י כו' אבל בעל לא חייש לניחותא דאשה וללישנא דמעכשיו אשה אינה חסה כו' עכ"ל רוצה לומר הא דמספקא לן בגמרא בשילם לבנים

אי מקנין לו כפילא ונקט לה משום ניחותא דאבוהון היינו ללישנא בתרא דנעשה כאומר לו סמוך לגניבותה קנויה לה ומזה שדקדק רש"י לפרש בשילם לבנים שמתו הבעלים ואח"כ נגנבה דהשתא בשעת גניבה הוי של הבנים ויכולין להקנות כפילא למפקיד ואיכא לאסתפוקי בהו שפיר אי סמוך לגניבה מקנין כפילא משום ניחותא דאבוהון או לא אבל בשילמו בנים שבק רש"י האבעיא בפשיטות שנעשה הגניבה בחיי האב כעין האבעיא דלעיל מיניה דהתם המפקיד קיים ושפיר מקנה להו כפילא ומיהו דקדק שם לפרש שהאב לא הספיק לומר הריני משלם כו' משום דאל"כ פשיטא דהכפל שלהם הוא בשלמו ואהא אבעיא דשילם לבנים כתבו התוס' דאם תמצי לומר דמקנין לו כפילא משום ניחותא דאבוהון מ"מ איכא למבעיא בכה"ג שמתה האשה ואחר כך נגנבה ושילם לבעל דלא כו' דלא חייש כל כך לניחותא דאשה אבל ללישנא קמא דנעשה כאומר לו בשעת משיכת הפרה לכשתיגנב קנויה לך מעכשיו לא שייך בשילם לבנים משום ניחותא דאבוהון דהא לאו בדידהו תולה הקנין אלא באבוהון בשעה שמסרה לו וע"כ אית לן למימר להוא לישנא דמסתפק לן בשילם לבנים אי אבוהון חס על בניו כמו על עצמו ואסיק אדעתיה להקנות הכפל רק שיהא בטוח בקרן או לא ובאשה אבעיא לן באת"ל שהוא חס על בניו אשה אינה חסה על בעלה ואינה מקנה כפילא כדי שיהא הוא בטוח בקרן ודו"ק:

בד"ה שמא יוציא כו' באמת אם כן מאי פריך כו' עכ"ל לישנא דאם כן מגומגם קצת במקום הזה ואפשר טעות נפל בספרים א"כ במקום מכל מקום וק"ל:

בפרש"י בד"ה ושתים היה שוה כו' את יותר דמיו וקסבר האי תנא כו' שומר שכר הוא עכ"ל אבל ברישא דפטור הלוה אי נמי דהוה המלוה שומר חנם אבדו מעותיו כנגד המשכון דה"ל כפירש וע"ש בתוספות:

דף לה.

תוס' בד"ה מגו דמשתבע כו' לרב הונא ולרב יוסף לא פריך אלא לאביי כו' עכ"ל כצ"ל ורצה לומר לרב הונא דסבירא ליה דמשביעין אותו שאינו ברשותו לתירוצא של רב יוסף לא פריך אלא לרב הונא פריך לתירוצו של אביי ורב אסי ובמהרש"ל וכן בדפוס חדש הגיהו רבא במקום רב הונא ואינו מובן וק"ל:

בד"ה תהא במאמינו ברישא לא מצי לאוקמי הכי כו' עכ"ל מתוך שמעתין אינו מוכח הכי דאדרבה איכא למימר דקושטא הכי הוא דרב כהנא אכולה שמעתתא קאמר הכא

תהא במאמינו אבל מתוך הסוגיא דפ' שבועת הדיינין מוכח דאתירוצו דרב אשי דלעיל קאי וע"ש בזה בתוס' ודו"ק:

בד"ה לוקח הוי כו' פסידא דמלוה ולא מיהדר ממה נפשך דאפילו יורש כו' עכ"ל אבל אי הוה יורש מיהדר אע"ג דטבא ליה עבדו ליה מ"מ הכא הוי מיהדר משום פסידא דבעלים והרא"ש כתב בע"א ע"ש:

דף לה:

בפרש"י בד"ה מכי שלמו ימי כו' וקבלה ביותר ממה ששמוה אחרים מוסרין כו' עכ"ל לאו ביותר מכדי שומת ב"ד קאמר דלמה יטלנו ביותר מאשר שמאוה אלא ביותר ממה שאחרים רוצים ליתן בה וכן הוא הפי' בפי' הרי"ף דהיינו באם אינם רוצים אחרים ליטלה אף בכדי שומתם של ב"ד צריך הוא ליטלם אך לישנא שכתב בפי' הרי"ף ומסיים בה אם רוצה שתשאר בידו הוא מגומגם ע"ש ודו"ק:

בד"ה כיצד אגרה מיניה כו' הרי שוכר פטור בשבועה כו' עכ"ל כל השבועות שזכר רש"י ז"ל בענין זה על השוכר היינו שישבע שנאנסה ולא נגנבה דאל"כ גם הוא חייב לשואל וק"ל:

בא"ד והשואל משלם לשוכר עכ"ל קצר כאן מלפרש וסמך עצמו אפירושו לקמן דהיינו שישלם פרה אחת כו' של שאלה ועוד פרה אחרת לעשות אצלו י' ימים להשלים המאה וק"ל:

בד"ה חזר ראובן כו' ואם היתה מתה אצל ראובן כו' ופרה אחרת לעשות אצלו י' ימים כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא חשיב עוד אם מתה בתחלת הפ' יום שיעמיד לו פרה אחרת לעשות מלאכתו פ' יום כדתנן לקמן בפרק האומנין השוכר את החמור כו' נשבר או מת חייב להעמיד לו חמור אחר ויש ליישב דמיירי בשוכר לו פרה זו דא"צ להעמיד לו פרה אחרת כדאמרינן התם בגמ' ומיהו להשלים הי' ימים הראשונים עד מאה כיון שאינה עתה אצלו בשכירות הי' ימים אלו ה"ל כאלו מתה אצל השואל וחייב להשלים לו אפי' בפרה זו ודו"ק:

תוס' בד"ה תחזיר פרה לבעלים כו' ואשה חייבת כדין שוכר כי כו' עכ"ל הלשון ק"ק כיון דעיקר מלתא כי תבעי לך אליבא דר"י כו' היינו במתה כדרכה הל"ל לרבנן נמי בכה"ג ואשה פטורה כדין שוכר ודו"ק:

דף לו.

בד"ה אין רצוני כו' דיש לתלותו דהבלא דאותו בית קטלה כו' ולכך פריך לקמן אביי לרבא שפיר כו' עכ"ל מה שפירשו אין רצוני כו' לענין הבל בית אחר שמתה בו היינו דוקא לאביי דאית ליה האי סברא אבל לרבא דאית ליה מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם למאי דס"ד דאביי דרבא אית ליה אין רצוני כו' היינו לענין אונס אחר דאפשר דאם היתה בביתו לא היתה נאנסה וכן פרש"י לקמן בהדיא בד"ה ושני ליה בשנתנו כו' דהשתא פריך ליה שפיר אביי לרבא דנימא ליה ר' אמי לרבי אבא לענין מתה בהבל אין לנו לומר אין רצוני כו' דמלאך המות מ"ל כו' אבל באונס אחר אית לן למימר אין רצוני כו' כר"י אבל אי ליכא לפרושי הך דאין רצוני כו' אלא לענין הבל כמו שפירשו התוס' ה"ל לאביי למפרך לרבא בפשיטות מהך דאין רצוני כו' דקאמר ר"י ודו"ק:

בא"ד ואפילו למ"ד תחלתה בפשיעה כו' אבל הכא אגלאי מלתא שאותו הבל ואותו מקום היה מסוכן כו' עכ"ל הוצרכו לפי' זה ולא ניחא להו בפשיטות כפרש"י לקמן דיציאתה לאגם זו היא פשיעותא כו' ע"ש דהא בהוליכה בעצמו לאגם וכן לרב במסרה לבן דעת אם מתה פטור כמו שכתבו לעיל ודו"ק:

דף לו:

בפרש"י בד"ה ושני ליה כו' ומדלא שני ליה הכי שמעינן למ"ד תחלתו בפשיעה כו' חייב ל"ש כו' עכ"ל לאביי ודאי אפילו למ"ד פטור לא שנא אונס מלאך המות משאר אונסין כדקאמר לעיל אלא דליכא לאוכחי מדלא שני ליה אלא למ"ד חייב דאפשר דרבי אמי ס"ל כמ"ד חייב ודו"ק:

תוס' בד"ה א"ה עלתה כו' חייב משום העלאה כו' בע"כ שתקפתו וירדה ורישא כו' הנפילה היתה בתקפתו כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר לרבא דבין ברישא ובין בסיפא איירי בהיה יכול לתוקפה ולא תקפה ולא הוי פשיעה בנפילה ובסיפא דהעלה חייב ומשום שפשע בהעלאה אבל לאביי דקאמר שהעלה למרעה טוב ושמן ואינו חייב אלא אנפילה שהיה יכול לתוקפה כו' א"כ בעלתה נמי כו' דמסתבר להו מסברא דהיה יכול לתוקפה ולא תקפה ודאי דהוה פשיעה לגבי נפילה וק"ל:

דף לז.

בד"ה התם דקא תבעי ליה כו' לא צריך לשנויי קמאי דאין חילוק בין כרך אחד כו' עכ"ל ר"ל למאי דמחלק בין שתי כריכות לכרך אחד ודאי דקאי האי תירוצא לחלק בין פקדון

דלא עביד איסורא ובין גזל דעביד איסורא דכיון דקנסינן בפקדון משום דהוה ליה למידק מכ"ש דאית לן למקנס בגזל דעביד איסורא ואפי' היכא דלא הוה ליה למידק ומשום הכי אתי שפיר דלא קאמר לעיל אלא אמר רבא רישא נעשה כמי שהפקידו כו' אבל השתא דקאמר התם דקתבעי ליה הכא בבא לצאת כו' י"ל לכאורה דלא צריך לכל הני שנויי קמאי דכיון דלא אצטריך לן לפלוגי בפקדון בין הוה ליה למידק ובין דלא הוה ליה למידק לא אצטריך לן למימר נמי להחמיר בגזל טפי משום דעביד איסורא אלא ברישא בין בגזל ובין בפקדון נותן לכ"א מנה לצאת ידי שמים ובסיפא מדינא קתני אבל מדלא קאמר אלא התם דקתבעי ליה כו' וכן לקמן כו' ע"כ דהאי שנוייא דשתי כריכות וכרך אחד קאי וא"כ האי תירוצא דעביד איסורא נמי קאי ודו"ק:

בא"ד לכך נראה דכולה מתני' אייריי בבא לצאת ידי שמים כו' עכ"ל הוצרכו לפרש דפקדון אייריי נמי לצאת י"ש דברישא משום דהוה ליה למידק ודאי ליכא לחיובי טפי מגזל ולא קתבעי ליה דפטור מדינא אפילו לר' עקיבא וק"ל:

בא"ד ולא נקט אחד מכם לרבותא דאפי' שמא כו' עכ"ל אבל הרא"ש תירץ דלכך לא קתני אחד מכם דבכה"ג אפי' לצאת י"ש לא מיחייב דהמפקיד עצמו ה"ל למידק ע"ש ודו"ק:

בא"ד וי"ל דרבי טרפון א"ל שכך הדין עכ"ל ובתוס' דפרק הגוזל כתבו עוד א"נ אפי' לצאת י"ש אין חייב לרבי טרפון אלא בגוזל אבל בפקדון ומקח דלא עשה איסורא לא כו' עכ"ל ע"ש וצ"ע לתירוץ זה דהיאך מתוקמה רישא או אביו של אחד מכם הפקיד כו' דנותן לכ"א מנה ויש לומר לשיטתם שם דרישא דגזלתי אתיא כר' טרפון אבל רישא דאביו של אחד כו' לא אתיא אלא כר' עקיבא אבל התוס' דהכא ימאנו בזה כמו שכתבו בהדיא לקמן כיון דאוקמינא מתניתין דגזלתי כר"ט אתיא הך דאביו של אחד כו' נמי כר"ט וק"ל:

דף לז:

גמ' והאמר רבי אבא כו' ואם נטל לא יחזיר כו' וממתני' דהכא לא תקשי ליה דקתני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו דהתם כיון דבהיתרא אתי לידיה ואינהו הוה להו למידק יהא מונח אצלו אבל הכא דבאיסורא אתי לידיה וקתני מניח גזילה ביניהם משמע דבעי להוציא הגזילה מתחת ידו ואהא פריך דא"כ שקלי ליה ואזלי ויפסיד הנגזל עולמית ואנן אמרי' התם ואם נטל לא יחזיר דמיירי נמי דבאיסורא אתי לידיה וק"ל:

שם התם שמא ושמא גזל כו'. ה"ה דהוי מצי למימר התם לא עבדו איסורא הכא גזל עביד איסורא והמקשה לא אסיק אדעתיה לחלק בהכי דהכי נמי לא אסיק אדעתיה הא דאוקמינא מתניתין דלעיל בבא לצאת י"ש וק"ל:

דף מ.

בפרש"י בד"ה אם היתה מדה כו' דכולי האי לא אכלי כו' המגיע לשנים או שלשה כורין כו' עכ"ל דקדק לפרש כן דאי הוי אכלי העכברים אפי' מעשרה כור וחסרון מכל כור וכור ט' קבין ונפיחתן משלמת כל החסרונות תקשי לך אפי' שנים או שלשה כורין נמי ואמאי נקט מדה מרובה כמו שהקשו התוס' ולא ניחא ליה לפרש כדברי התוספות דהנפוח מעשרה כורין משלים חסרון של כור אחד דמשמע ליה דמשלים כל החסרונות של עשרה כורין ולא ניחא ליה נמי למימר דס"ל לרבי יהודה דלעשרה כורין לא הוה חסרון אלא כמו לכור אחד וכר' יוחנן בן נורי והנפוח מהן משלימו דמשמע דר"י לא ס"ל כר' יוחנן בן נורי דא"כ הוי פליג ר"י נמי בהך דלעיל כדפליג ר"י בן נורי ומזה דחקו התוס' לפרש דעולה הנפוח חסרון של כור אחד ולא בעו למימר דסבר כר"י בן נורי ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא לכור כו' וי"ל דאין להם ריוח להטמין בתוכה ומ"מ לפי חשבון כו' עכ"ל כ"ה לשון התוספות ברוב נוסחות בגמרות שלנו ור"ל דבפחות מכור אין להעכברים מקום להטמין עצמם בתוך הפירות ואינם אוכלים ממנו כמו מכור וק"ק מי הכריח אותם לומר בפחות מכור דיוציא מיהת לפי חשבון הראוי להתחסר כו' דאימא דקושטא הוא בפחות מכור כיון דאין להם מקום להטמין עצמם אינם אוכלים ממנו כלל ולא יוציא ממנו כלום דהא ר"י בן נורי לא איירי אלא בכור וביתר ובדפוס חדש הגיהו בתוספות דאין להם ריוח להטמין בתיבה ומ"מ כו' ורצונם דבכור אין לפירו' ריוח בתיבה שיטמין אותם הנפקד שם אבל פחות מכור היה לו לנפקד להטמין הפירות בתיבה ולא יאכלו ממנו העכברים ולכך לא יוציא ממנו כלום משום דאף בכור היה ראוי למקצת ממנו להטמין בתיבה ולכך קאמרי ומכל מקום לפי חשבון כו' דא"א שלא יתחסרו שהרי א"א להטמין כולם ודברים דחוקים הם ודו"ק:

דף מ:

בד"ה במזופפין שנו וא"ת כ"ש דבלע טפי כדאמרי' כו' עכ"ל לכאורה אין זה מדוקדק דלגבי כלי חרס שאינו חפוי כלל אפשר דמזופפין אינו בלע כ"כ ולא קאמר דמזופפין בלע טפי אלא לגבי חפוי בקירא ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה לדברי רבי יהודה אסור וא"ת ולימא מותר וטעמא כו' עכ"ל אין לפרש דלימא וכיון דלא מחיל א"ל אי בעי לעירובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל דהא לאו קושיא היא דאיכא למימר דס"ל לרב פפא כסברת המקשה דלעיל דמתניתין איירי אפילו בחנוני ולא מצי א"ל השתא נמי קביל דמצי א"ל החנוני אי ערבת לי הוה מזדבין לי השתא מאי איעבד ליה לחודיה לא מזדבן אלא דיש לומר דלימא מותר ולא מצי מחיל ומקבל מטעמא דקאמר נמי השתא קבילי לא מקבלת זבין וזבן תגרא איקרי ודו"ק:

דף מא.

בד"ה אי ר"י אפילו יחדו נמי וא"ת ומנ"ל כו' עכ"ל דמהאי לישנא מאי אריא לא יחדו אפילו יחדו כו' משמע לפום סברתו דהשתא דטפי איכא לחיובי ביחדו אפילו בהחזירה במקומה מלא יחדו היינו משום דביחדו כיון דשינה אותה מתחלתה ממקומה שלא מדעת הבעלים אע"פ שהחזירה שם איכא לחיובי טפי מלא יחדו שלא שינה מקומה דבכל מקום מקומה הוא ואהא קשיא להו מנ"ל דר"י פליג נמי ביחדו אימא דמודה ביה מה"ט ודו"ק:

בד"ה שנטלה והגביהה כו' והיינו חסרון שהכל גוזל ונוטל כו' עכ"ל רצונם בנטלה והגביהה ע"מ לגוזלה כולה אף שעדיין הכל בעין מקרי חסרון כיון שהכל גוזל ונוטל לעצמו הרי חסרה כולה מבעליו משא"כ בנטלה ע"מ לשלוח בה יד אם הכל הוא בעין ליכא חסרון כיון שלא הגביה אלא ליטול מקצת צריך לחסר ההוא מקצת ממנו כמו שכתבו לקמן למ"ד ע"מ לגוזלה ודו"ק:

בד"ה הא לא משכה כו' ומשני שהניח מקלו ותרמילו עליה כ"כ בחוזק כו' עכ"ל דע"כ מיירי בעודן עליה הכישה במקל דהיינו משיכה ואינו דומה דמיירי בשני מקלות ועוד למאי דמסיק שהכחישה במקל ע"כ שהכחישה במקלו ותרמילו שהניח עליה דהיינו חסרון של שליחות יד ודו"ק:

דף מא:

בפרש"י בד"ה ונאמר שליחות יד למעלה כו' וגם למדנו שנפטר מגניבה כו' עכ"ל מזה נראה דאיכא לפרש הא דקאמר או אינו אלא לדין לפרעון דש"ח שטוען נגנבה ישלם וכפי' רש"י בהדיא בר"פ מרובה ועיין בזה שם בחידושינו ודו"ק:

תוס' בד"ה קרנא בלא שבועה כו' ועוד קשה ברייתא גופה שואל כו' אדרבה היא הנותנת כו' עכ"ל לכאורה דאין כאן קושיא דאימא דקושטא לפום סברא דפריך מה לש"ש דחייב

בכפל וכפל הוי חומרא הא נמי קשה ליה אברייתא גופה כמו שהקשו התוס' דאדרבה היא הנותנת כו' וחדא מנייהו נקט ויש ליישב דבריהם להאי תירוצא דמשני ליסטים מזויין גזלן וס"ל נמי דכפל הוי חומרא אכתי תקשי ליה הך קושיא אברייתא גופה דהיא הנותנת כו' וק"ל:

בד"ה רבא אמר לא כו' ועוד יש לומר דרבא כו' וסבר רבא דקרנא עדיפא ושפיר גמר ש"ש מש"ח כו' עכ"ל דהשתא ליכא לאוקמא תרוייהו לדיו או תרוייהו לאינה צריכה חסרון דא"כ לא נכתבהו בש"ש ונילף ליה משומר חנם וליכא לאקשויי דהשתא נמי דאתא חדא דשומר חנם לאינה צריכה חסרון ואידך דשומר שכר לדיו מנלן שלא נאמר דיו בשומר חנם דהא ודאי דשומר חנם לא יליף משומר שכר כיון דקרנא עדיפא דיש לומר כיון דשליחות יד בשומר חנם כתיב מפורש ולאינה צריכה חסרון ולא אתי משואל לא נאמר ביה דוקא שלא בבעלים ולא שייך ביה דיו מיהו אי לא הוה כתיב בשומר שכר לדיו והוה נילף משומר חנם לא הוה מוקמינן ליה כלל הך דשומר חנם לאינה צריכה חסרון אלא לדיו לחוד וק"ק דנוקמא הך דשומר חנם שלא תאמר דיו והך דש"ש לאינה צריכה חסרון ואכתי מנלן בש"ח דאינה צריכה חסרון דהא ש"ח מש"ש לא ילפינן ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד ושפיר גמר שומר שכר משומר חנם לכ"ע זה מזה מיהו ברייתא דהכונס כו' עכ"ל נראה מדבריהם דלכולי עלמא דאפי' לר"י דאית ליה דצריכה חסרון סבר רבא דקרנא עדיפא ויליף שפיר ש"ש מש"ח שלא תאמר דיו ואידך לגזירה שוה כדתניא כו' חוץ מהך ברייתא דהכונס דסברה בהדיא דלא יליף שומר שכר מש"ח ולפ"ז יש ליישב במה שהקשו התוס' לרב יוסף לעיל בב"ק בפרק הכונס דליסטים מזויין גנב הוא לר"י אם כן גניבה ואבידה בשואל מנ"ל כו' דאיכא למימר דסבר רב יוסף כרבא דסבר אפילו לר"י דקרנא עדיפא ודו"ק:

דף מב.

בד"ה אמר שמואל כספי' כו' תאמר בשואל דכי נילף שחייב בגניבה ואבידה לא ישלם כפל כו' ונראה דכיון דאתי שואל מק"ו דשומר שכר כו' ודיו לבא כו' עכ"ל וכצ"ל נמי למאי דס"ד דליסטים מזויין גנב הוא הכי פריך תאמר בשואל דכי נילף שחייב בגניבה לא ישלם בליסטים מזויין דמסתמא הוא חייב קרן בכל אונסין כו' אבל ק"ל לתירוצם דא"כ מאי פריך נמי מליסטים מזויין דכיון דלא אתי שואל אלא מק"ו דשומר שכר אין לחייבו בליסטים מזויין דהוי גניבת אונס בקרן ודיו לבא מן הדין להיות כנדון דש"ש פטור בליסטים מזויין דהוי גניבת אונס אף שואל כן וצ"ע:

דף מג.

בד"ה מאי אריא כו' ועי"ל דלר"י ורב הונא דאית להו כו' אבל לר"ל ודאי כיון כו' עכ"ל רצונם לתרץ קושיא ראשונה לר"י ולר' הונא אבל קושיא שניה מהך דפוסק עמו על הגדיש עדיין במקומה עומדת לר"ל דס"ל אסור להשתמש בהם וצריך לתרץ כדלעיל כגון שפירש כו' וק"ל:

דף מג:

בפרש"י בד"ה אלא הכא בשבח כו' במאי דחסרה דהיינו גיזות ובמה שהותירה כגון אם נתעברה כו' עכ"ל פירושו דחוק דמי לא עסקינן בחסרה כה"ג בילדה וכן הותירה בגיזות בנטענה אצלו ולולי פירושו היה נראה לפרש כן חסרה בגזל טעונה או מעוברת וגזזה או ילדה והותירה בגזל ריקנית ונטענה או נתעברה אצלו דבכל גוונא פליגי כדמוכח בפ' הגוזל וק"ל:

תוס' בד"ה ר' עקיבא אומר כו' אי קסבר שינוי קונה כו' ור"ע פליג אזול ואיוקר דאמר משלם כשעת התביעה כו' עכ"ל פי' לדבריהם דבגזלן ממש נמי משעת הגזילה לא יקנה הגזילה להרויח לו אלא יקנה הגזילה להפסידו להיות אחריות אונסין עליו והשתא שפיר יקשה להן לר' עקיבא דסבר משעת התביעה שהוא נעשה גזלן הוא קונה השבח במה יקנהו דאם נאמר בשינוי כשאר גזלן הלא קודם התביעה משעה שגזזה קנאה ואם הגדילה שוב הגיזה על הרחל או הגזיזה ונתייקרה כו' ואי קסבר שינוי אינו קונה וא"כ ע"כ כיון דלא פליג אדב"ש אלא בגזיזה שלאחר התביעה א"כ כשגזזה אחר כו' ועוד דקאמר ומודה רבי עקיבא כו' והלא אכתי אפילו שינוי ליכא כו' אבל לפום הסברא דסבר שינוי קונה לא קשיא להו הך דאיכא למימר בשגזזה לצורך עצמו קודם התביעה והגזיזה היא גופה היא השליחות יד וקנאה שפיר בשעת שליחות יד ותרצו דר"ע לא פליג אלא אזול כו' דהיינו שהיה חסר והוזל בשעת התביעה ולא יקשה לך השתא הא דפרכינן לעיל מי איכא למ"ד והתנן כל הגזלנין משלמין כו' דלר"ע הכא כיון דבהיתרא באת לידו ליכא שעת גזילה עד שעת התביעה דמחייב ליה אשמה כן נראה לפרש דבריהם ולולי דבריהם היה נראה לפרש הא דקאמר רבי עקיבא כשעת התביעה בשבח שע"ג גזילה פליג אב"ה והכי קאמר רב זביד בפ' הגוזל לר"י דגזילה חוזרת בעיניה לבעליה בין לשבח בין לגריעותא כמו שהיא בשעת תביעה בב"ד כו' עיין פרש"י שם וכן נראה מדברי הרי"ף בשמעתין לפרש כן דברי ר"ע ע"ש ועיין בזה במאור ובמלחמות באורך וק"ל:

סליק פרק המפקיד

דף מד.

תוס' בד"ה הנחושת קונה כו' ותו דכל המטלטלים קונים כו' וחד פסלתו מדינה כ"ש דמעות שנפסלו דמקרו פירא לגבי כסף כו' עכ"ל ק"ק דאימא לא זו אף זו קתני לא זו דמעות שנפסלו הוו פירא לגבי כספא אלא אפי' לגבי דנפשייהו מיקרו פירא ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד ולגבי מטלטלין מקרו טבעא עכ"ל ונ"מ שאין קונין את המטלטלין עכ"ל מהרש"ל ועוד נראה דנ"מ דאין נקנין בחליפין של מטלטלין למ"ד דאין מטבע נקנית בחליפין וק"ל:

בד"ה אסימון פרש"י כו' אך יוצא לגמרי לא בעי כו' עכ"ל ויוצא ע"י הדחק לא סגי לרבי עקיבא ולרבי ישמעאל סגי ע"י הדחק כמ"ש התוס' לעיל לפר"ת וק"ל:

דף מד:

בד"ה למקח וממכר פרש"י כו' ולומר הדינר הוא דאייקר כו' אלא יתן לו דינר כו' עכ"ל אע"ג דדינר כסף נמי עביד דהוקר והוזל וכולהו משער להו בדינר זהב כמ"ש התוס' לעיל ה"נ הכא איירי בדינר כסף המשוער כבר בדינר של זהב שהוא חלק כ"ה ממנו ובו משערים האיסרים אם הוזלו כפירוש התוס' ואין לקיים פרש"י ולומר דמיירי נמי באיסרים המשוער בדינר כסף שהוא חלק כ"ד ממנו דא"כ מאי קמ"ל אלא ע"כ דאשמועינן לפרש"י דהכי הוא שיעורו ואהא קשיא להו דהא זימנין דזול כו' ודו"ק:

דף מה.

בד"ה אלא לב"ש ולא כו' א"נ ר"י סבר לה כמתני' דהזהב קונה כו' עכ"ל וכיון דבדהבא לגבי כספא סתם לן כב"ש לגבי ב"ה דהוי פירא ס"ל לר"י הכא אפילו לגבי דנפשיה דהוי פירא וק"ל:

בד"ה ושאני הלואה כו' וא"ת היכי מוכח בסמוך ה"נ מסתברא דר"י כו' דלמא בדינר כסף וכב"ה כו' עכ"ל וצ"ע דמאי קושיא דמכל מקום שפיר קאמר הכי נמי מסתברא דלא כסברת המקשה דסבר דהיכא דלגבי פירא הוי טבעא לגבי נפשיה נמי הוי טבעא אלא כסברת המתרץ דלגבי נפשיה הוה פירא כמו לגבי כספא כמו בדינר כסף לב"ה אם נאמר דמיירי ביה ודו"ק:

בד"ה בכל הסלע כו' דב"ש דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף ב' וג' כו' עכ"ל לכאורה בהך קמייתא לב"ה נמי דקאמר בשקל כסף ובשקל מעות לא יחליף כ"א פעם אחת ולא יפסיד מעשר ב' וצ"ל לפירושם דה"ק דאם ירצה לעשות בשקל כסף ובשקל מעות

בתחלה ואחר כך יחליף ג"כ אותו השקל מעות לשקל כסף יעשה דהשתא יחליף ב"פ ויפסיד המעשר ומשום שזה הוא דחוק בדברי ב"ה הוצרכו לפרש ועי"ל הכא כו' ודו"ק:
בד"ה לפלוג בסלעים כו' אי נמי אתיא כר"מ כו' אין מחללין כסף על כסף דברי ר"מ כו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי פריך נמי הכא לפלוגי בסלעין על סלעין דאימא דאתיא נמי כר"מ דאין מחללין כסף על כסף ועוד כיון דבסיפא דהך דהפורט סלע פליגי ביה ניחא ליה למיתני ברישא בסלעין על דינרין מלתא דאתיא ככ"ע ודו"ק:

דף מה:

בד"ה אין מטבע כו' אלמא אפי' היכא שאין יוצאין בהוצאה נעשה כו' עכ"ל נראה מלשונם דעדיפא להו מטבע טובה והיינו למ"ד מטבע נעשה ונקנית בחליפין אבל למ"ד אין מטבע נעשה ונקנית בחליפין עדיפא ליה פרוטות ואניקא כיון דלית עלייהו צורה ליכא למימר דדעתיה אצורה וק"ל:

דף מו.

בד"ה אידי ואידי בפרוטטות כו' וא"ת ולימא כו' הקנה לו בק"ס הפרוטטות כו' עכ"ל וק"ק דתקשי להו אף לדברי המקשה דאידי ואידי במעות ונתן לו המעות והקנה לו בק"ס המעות שבביתו ועולא לא קאמר ליה אלא דאין נעשה חליפין אבל מצינן למימר דנקנית בחליפין ויש ליישב דמ"מ תקשי למאי דמסיק לעיל דאף אין נקנין בחליפין וק"ל:
בד"ה כל הנעשה כו' והדתנן המחליף פרה ללוי כו' עכ"ל מתניתין היא בפרק השואל ע"ש:
בד"ה ש"מ מטבע כו' וא"ת והלא יאמר נשרפו חטיך כו' עכ"ל סמכו דבריהם אלו הכא אבל למ"ד לעיל מטבע נעשה חליפין לא ק"מ דאימא דסבר כמ"ד משיכה מפורשת מן התורה והך ברייתא דלעיל תן לי בדינר מעות כו' ואני אעלה לך יפה דינר כו' דבעי למימר דמטבע נעשה חליפין נמי לא תיקשי להו כיון דאידי ואידי מעות לא שייך למימר לאוקמי ברשותיה באם יתייקרו כדי שיהיה טורח ומציל ודו"ק:

דף מו:

בד"ה ופירי נמי כו' ונראה דשור כו' הוי כו' ולמאי דמשני כל הנישום א"ש כו' עכ"ל אבל למאי דס"ד מעיקרא לית לן לאוקמא הסיפא אלא בבשר שור בפרה דהיינו פירי דליכא לאוקמא נמי בשור ופרה מחיים דכיון דקתני ברישא דמטבע נעשה חליפין דהוי כלי לא איצטריך ליה למיתני בתר הכי שור ופרה דמשום כלי נמי נגעו בה וק"ל:

בד"ה ולרב נחמן כו' וי"ל דומיא דרישא דכל הנישום דמיירי בחליפי כלי בכלי כו' עכ"ל פי' לשיטת רש"י דפריך לרב נחמן נמי למאי דמשני כל הנישום דמיירי נמי רישא דמלתא דהיינו כל הנישום בחליפי כלי בכלי היינו אפי' אינו שוה וסיפא דמלתא כיצד החליף שור בפרה דהיינו פירי דומיא דהכי אפילו באינו שוה אבל לשיטת התוס' לא פריך מידי למאי דמשני כל הנישום וק"ל [בשמעתתא דשליחות יד צריכא חסרון כו' בפרש"י אבל ש"ש אינו משלם כפל בטוען טענת גנב כו'. בעובדא דאפוטרופוס דיתמי דזבן להו תורא כו' בפרש"י ותוס' שם. בפרק איזהו נשך אין לי אלא נשך בכסף כו' ובתוס' בד"ה ותולה קלא אילן כו' ור"י דאמר ריבית קצוצה יוצאה כו'. שלהי הפועלים מתני' דוקא כו' ע"ש בתוס' מה שהכריחם לזה כו']:

בא"ד וא"ת ולמ"ד בין פירי ובין מטבע עושה חליפין כו' עכ"ל נראה דמכ"ש דתקשי להו למ"ד פירי עושה חליפין ומטבע אינו נעשה חליפין קרא למאי אתא דפירי אפילו אינו שוה עושה חליפין דבשוה אפילו רב נחמן מודה ומטבע אפילו בשוה אינו עושה חליפין כמו שהוכיחו התוס' מכל הנך פירכות דתלמודא אלא משום דהוה מצינן למימר למ"ד פירי עושה חליפין דאית ליה כמ"ד מטבע נעשה חליפין ובשוה ולהא אתי קרא אבל השתא לפום תירוצם דלעיל דתלמודא מדקדק למ"ד כל הנעשה ומטבע נעשה חליפין דסיפא החליף שור כו' דומיא דרישא דאיירי אפי' באינן שוה והשתא תקשי להו דא"כ למ"ד פירי עושה חליפין נהי נמי דאית ליה כמ"ד דמטבע נעשה חליפין תיקשי ליה קרא למאי אתא דהא במטבע נמי אפילו אינו שוה עושה חליפין וק"ל:

בא"ד א"נ ללוי כו' דאם הוא שוה בשוה אפי' של קונה כו' עכ"ל אבל לרב ליכא למימר בכה"ג דכיון דאם שוה בשוה יועיל אפי' בשל מקנה דהוי הנאת הסודר קבלת דבר חשוב למה יגרע הנאה זו שוב אם החפץ הנקנה שוה יותר מהסודר וק"ל:

בפרש"י בד"ה משיכה מפורשת כו' מתרץ לה למתני' כרב ששת וכדשני רב יהודה כל הנישום כו' עכ"ל וה"ה דמצי מתרץ [לה] כרב ששת ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא ופירי נמי עבדי חליפין וחדא מינייהו נקט בפירושו וק"ל:

דף מז.

תוס' בד"ה קונים בכלי כו' דגט הוי נתינת גט כו' כתבו על איסורי הנאה כשר כו' עכ"ל ולא דמי לקס דהכא דאע"ג דלא בעי נמי הכא נתינה מ"מ ממעטינן איסורי הנאה מדכתיב נעל ודו"ק:

דף מז:

בד"ה אא"ב מעות כו' פרש"י דטרח מוכר ומציל משום שיכול לחזור בו אם יוקירו ולוקח לא כו' עכ"ל לרבנן דסברי דאף הלוקח יוכל לחזור ואם נשרפו הוא ברשות המוכר ניחא בפשיטות דתקנו משיכה משום שיטרח להציל אבל לר"ש לשיטת רש"י אין הלוקח יכול לחזור ואפילו נשרפו הם ברשות הלוקח הוצרך לפרש הא (דקתני) [דתקנו] שהמוכר יוכל לחזור כדי שיצילה ויאמר עדיין שכרי בהם באם יתייקרו אחזור בי אבל לשיטת ר"ת לר"ש נמי דאף הלוקח יוכל לחזור אם נשרפו ואפי' הוזלו ניחא נמי לר"ש בפשיטות כמו לרבנן וק"ל:

דף מח.

בד"ה תשומת יד לא אהדרי' קרא ה"נ לא היה צריך להחזיר כו' עכ"ל לפום סברתו דהשתא דתשומת יד נמי אהדרי' מכל אשר ישבע כו' וכן הוא האמת לר"ש דמעות קונות אפילו לר"ל ולא ס"ל הא דקאמר בהדיא מיהא לא אהדריה ע"כ הא דאהדריה לעושק לשום דרשא אהדריה אבל למאי דמסיק הא דלא מהדר לתשומת יד בהדיא משום דחסרה משיכה לק"מ דניחא ליה למהדר לעושק בהדיא כדאוקמא תרי גווני פקדון וק"ל:

בד"ה נתנה לסיטון כו' אבל אפשר לשנויי כרבי יוחנן כו' עכ"ל והיינו דאהדריה קרא נמי לתשומת יד מכל אשר ישבע וגו' ולא משמע ליה דהא דקאמרי' לעיל דבהדיא מיהא לא אהדריה וה"נ צ"ל לר"ל אליבא דר"ש כמ"ש לעיל וק"ל:

דף מח:

בא"ד דלרבי יוחנן מתרץ כו' ואב"א כגון דקאי בחצירה כו' עכ"ל מיהו לא בעי לאוקמא בפשיטות לר' יוחנן בזונה ישראלית דלא מחסרה משיכה כמו לר"ל בזונה נכרית דכיון שהפקיעו חכמים דאין קניית מעות קונה ואוקמא אמשיכה גם ממנה הפקיעו ואין כאן אתנן כלל כו' וכ"ה בתוס' פ"ב דע"ז וק"ל:

בד"ה בעושה מעשה עמך לא מקרי כו' לענין שיהיה מותר לקללו בחנם כו' עכ"ל ר"ל דהכא ליכא לפרושי כמו בכל דוכתין בעלמא דאמרי' בעושה מעשה עמך כו' דמותר לקללו בחנם שהוא רשע דהך לטות' דרשעים ודאי לא הוה טעי רבא דהוה קביל עליה ר' חייא ב"י כ"א לקללו על המקח כו' וק"ל:

דף מט.

בד"ה מודה ר"י כו' ויוקר נמי הוי כמו מתנה מועטת עכ"ל הכי מוכח מדמייתי הך דר"י דיש בו משום מחוסרי אמנה איוקר וצ"ל לפ"ז בהך עובדא דר' חייא בר יוסף משום דברים דיש בו משום מחוסרי אמנה נמי לא הניחו ר' יוחנן לחזור אלא דעדיפא מיניה קא"ל דבעי' לקבולי מי שפרע לפי סברתו דכנגד כולו הוא קונה ור' חייא דהוה סבר כנגדו הוא קונה ורצה לחזור אפשר דבהא נמי הוה סבר כרב דבדברים אין בהן משום מחוסרי אמנה וק"ל:

דף מט:

בד"ה שתות מעות נמי שנינו אפילו למ"ד שתות מעות נראה יותר לילך אחר שתות מקח כו' עכ"ל ר"ל דהיכא דליכא לא שתות מעות ולא שתות מקח אלא לגבי חד הוי ביטול מקח ולגבי אידך הוי מחילה לעולם אזלינן בתר מקח בין לענין ביטול בין לענין מחילה דטעו אינשי במקח ולא במעות עכ"ל המרדכי בשם רמ"ך וכן הוא מוכח בתוס' לקמן בד"ה משני פונדיונות כו' ומה שיש לדקדק בזה ע"ש:

בד"ה שוי חמשה כו' דשוי שיתא בחמש היינו שתות מלגיו עכ"ל ר"ל מלגיו של המקח ואית לן למיזל בתר שתות מלגיו של מקח גבי מוכר דשתות מלבר של המקח לא משכחת בי' במוכר דשוה שבעה בשיתא לאו היינו שתות מלבר ולא שתות מלגיו של המקח אבל שתות מלגיו של המקח משכחת גם גבי לוקח דהיינו שוה שיתא בשבעה וק"ל:

דף נ.

בפרש"י בד"ה מש"ה חזרו כו' דשתות ויתר על שתות כו' בתוך כדי שיראה כו' וכי א"ל כל היום מפסיד להו טובא דפחות כו' עכ"ל נראה מפירושו שהוא לפום הך סברא דביטול מקח הוא בכדי שיראה ואם כן הוא ה"ל למנקט נמי בפירושו דכי א"ל כל היום דהוה מפסיד להו נמי ביתר על שתות וכ"ה בתוספות ע"ש וק"ל:

תוס' בד"ה אא"ב פחות כו' איבעיא להו כו' ולא הויא מחילה לאלתר דהכי משמע ליה פשטא דמתני' ועוד אי משתות ועד שליש לר"ט הוי אונאה א"ש שמחו וחזרו בין כו' עכ"ל דבריהם אינם מובנים דהא ודאי דלא נימא מחילה לאלתר בכל פחות משליש לר"ט א"צ ראיה כדקאמרינן אמאי חזרו דיזהרו מאונאת שליש ויהא הכל מחילה ואם רצונם דהפשטן חוזר לסברתו הראשונה לר"ט דבכל פחות משליש קנה ומחזיר אונאה ולא הוי מחילה לאלתר וכן לרבנן בכל פחות משתות דהכי משמע פשטא דמתני' ובדסברוה

למימר מעיקרא אם כן מאי ראיה כתבו ועוד אי משתות עד שליש לר"ט הוי אונאה א"ש שמחו כו' דהא היינו כדברי המדחה דלעיל דפחות משתות הוי מחילה ומשתות ועד שליש כשתות עצמה לרבנן דהוי אונאה וידו על העליונה ועוד דדבריהם אלו בעצמם אינם מובנים דאי א"ש שמחו וחזרו כדברי המתרץ א"כ מנ"ל לפשטן הך סברא הכא לר"ט דכל פחות משליש קנה ומחזיר אונאה ולהוכיח אא"ב ביטול מקח בכדי שיראה כו' דאדרבה מה"ט נימא לר"ט דכל פחות משתות הויא מחילה ומשתות ועד שליש אונאה וידו על העליונה דהשתא א"ש שמחו וחזרו בין אי ביטול מקח לרבנן לעולם חוזר בין בכדי שיראה כדאמרינן לעיל ויתר דברים המגומגמים בזה הענין אין להאריך בהם ונ"ל ליישב דבריהם ולהגיה בהם ועוד אי משתות ועד שליש לר"ט הוי אונאה לא א"ש שמחו וחזרו כו' וכוונתם דהשתא סבר הפשטן כדסברוה מעיקרא דפחות משליש לר"ט כפחות משליש לרבנן ובכדי שיראה לתגר דהכי משמע ליה פשטא דמתניתין דכל פחות משליש לר"ט כפחות משתות לרבנן ולא כדברי המדחה דלעיל דקאמר דפחות משתות הוי לכ"ע מחילה ומשתות ועד שליש לר"ט הוי אונאה כשתות עצמה לרבנן ועוד דהפשטן הכא דסבר כדמעיקרא ולא כדברי המדחה היינו משום דלדברי המדחה דמשתות ועד שליש לר"ט הויא אונאה כשתות לרבנן לא א"ש שמחו וחזרו בין אי בטול כו' דכן הוא סברת הפשטן לשיטת התוס' דידע נמי למימר דשתות עצמו לר"ט הוי מחילה ואפ"ה פריך אי ביטול מקח בכדי שיראה אמאי שמחו דביתר משתות ניחא להו בדרבנן טפי דאמרי שניהם חוזרים כו' דשתות עצמו הוא דבר מצומצם ואינו ריוח כ"כ במה שהוא מחילה לאלתר לר"ט ומדחה בלי טעם וסברא קאמר בהיפך זה דשמחו בשתות עצמו וכן חזרו אי נאמר ביטול מקח לעולם חוזר לא א"ש אמאי חזרו לפי שיטת התוס' דמעיקרא נמי כי אמר אי סברת כו' הוי פי' משתות ועד שליש אבל שתות עצמו הויא מחילה ומשום קושיא זו דלא א"ש שמחו אי ביטול מקח בכדי שיראה ולא א"ש חזרו אי ביטול מקח לעולם חוזר דחק עצמו הקונטרס לפרש ליישב זה דמעיקרא דקאמר מי סברת כו' הוי שתות בכלל דהשתא לפי סברת הפשטן נמי הוה ניחא ליה שמחו אי ביטול מקח בכדי שיראה אם נאמר דשתות עצמו הוי מחילה ודקאמר א"ה במאי שמחו כו' היינו לפי הסברא דלעיל דאסיק למימר דשתות בכלל אונאה לר"ט וכן חזרו נמי ניחא ליה אי ביטול מקח לעולם חוזר כיון דשתות עצמו הוי בכלל אונאה לר"ט אבל התוספות כבר דחו פי' הקונטרס דא"כ ה"ל לתלמודא לפרש ולמימר מי סברת שתות עצמו כשתות לרבנן ולא שתות כפחות משתות ומדלא קאמר הכי ע"כ פירושו דמעיקרא נמי כי אמר מי סברת הוי פירושו משתות ועד שליש ולא שתות עצמו כשתות לרבנן אלא

דהוי מחילה לאלתר ואם כן הוא לא א"ש שמחו וחזרו כמ"ש לעיל ומשום דאף לשיטתם כתבו התוספות לעיל דאי ביטול מקח לעולם חוזר הוה ניחא ליה לפשטן חזרו דשתות עצמו דהויא מחילה לר"ט הוא דבר מצומצם ויתר משתות כו' אין נפקותא בין חזרה דכל היום ולעולם וניחא להו בדרבנן דביתר משתות שניהם כחם לחזור כו' הוצרכו למימר הכא דלא פירשו כך אלא לפום מה שכתבו דחוזר הכא הפשטן לסברתו הראשונה משום דהכי פשטא דמתניתין אבל לפי (זה) מה שפירשו שהפשטן חוזר לסברתו דמעיקרא משום דלא א"ש שמחו וחזרו לפי סברת המדחה דלעיל לא פירשנו (המשנה) [שמשנה] ומתרץ כלל קושית אמאי חזרו אלא באת"ל ביטול מקח בכדי שיראה אבל אם לעולם חוזר לפ"ז לא דקדק ליה כלל אמאי חזרו דזה שכתבו לעיל הוא דוחק גדול למימר משום הך חדא מילתא דשניהם כחם לחזור לרבנן הוה ניחא להו בדרבנן כיון דלר"ט איכא תרתי מילתא דשתות עצמו הויא מחילה לאלתר וגם ביתר משתות לא הוי חזרה אלא כל היום ומש"ה חוזר לסברתו הראשונה דלר"ט בכל פחות משליש קנה ומחזיר אונאה והשתא פשיט שפיר ממתניתין אא"ב ביטול מקח בכדי שיראה א"ש שמחו וחזרו כו' ודו"ק כי הדברים ברורים הם בכוונת דבריהם בלי גמגום:

דף נ:

בד"ה אמר רבא כו' דאדרבא ה"ל לאתויי מתני' כו' עכ"ל לישנא דאדרבא הוא מגומגם דר"י הנשיא היינו מתני' והיא היא ויש ליישב דה"ק דהשתא דמייתי ברייתא משתמע אדרבה דהא רבא נקט בלישניה מלתיה דר' נתן דלא קתני רצה וטפי ה"ל לאתויי מתניתין דלא תני בה לישנא מלתיה דר' נתן ולולי שיראתי מלהגיה דברי התוספות היה נ"ל דטעות נפל בהם מתניתין במקום מר' נתן ואז ניחא טפי לישנא דאדרבה דטפי אית לן למימר ולאתויי לרבא מר"נ דנקט לישניה ולא קאמר רצה ודו"ק:

דף נא:

בד"ה הכא מי ידע כו' א"נ כיון דקלה בעיניו להוציאה ידעה ומחלה עכ"ל אבל לעיל בתנאי שאינו יורשה לא שייך למימר הכי כיון דקלה בעיניו להוציאה ידעה ומחלה כיון דכתובתה עליו אינה קלה בעיניו להוציאה ועוד דבהוציאה לא מכח תנאי הוא דאינו יורשה משא"כ הכא במוחלת כתובתה דמכח תנאי הוא וק"ל:
בד"ה בד"א בסתם ר"ח כו' לא כר"מ ולא כר"י וריב"ן פירש כו' אבל מפרש ע"מ כו' נעשה כאומר יודע כו' עכ"ל לא מתוקמא לשמואל כר"מ משום דהכא במפרש איני יודע שאין

שוה כו' בודאי קעקר וק"ק דה"ל לתרוצי בפשיטות טפי דאתיא לשמואל כר"י בד"א בסתם שלא אמר ע"מ אבל במפרש יודע אני כו' והא דלא קתני באומר ע"מ לרבותא קתני יודע אני כו' אע"ג דודאי קעקר וכ"ש באומר ע"מ דמי יימר דקעקר ואפילו ר"מ מודה ביה ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה לא יחשב את כו' שכבר נתן לו שכרו פירוש המוכר הראשון כו' עכ"ל דאע"ג שהוסיף לו מעט יותר על הי' דינרין שנתן הוא עליהם אין בכלל המעט ריוח ההוא שכר טרחו שטרח למכרם לבדם כמו שאין בכללו שכר כתף וגמל אלא שכבר קבל שכר טרחו במה שהמוכר הראשון הוא שעשה אותן הבגדים זלזל במכרם לתת אותן בי' דינרין אף שהיו שוים ביותר כדי שיקבל הלוקח מזה שכר טרחו למכרם ודו"ק:

בד"ה שני פונדיונות כו' אבל שני פונדיון פחות פרוטה הוי מחילה אע"ג דאכתי הוי שתות מקח וי"ל כו' עכ"ל לאו דוקא שתות מקח אלא לגבי מקח הוי יותר משתות שני פונדיון פחות פרוטה לדינר והוי ביטול מקח דאפילו לשמואל טפי אית לן למיזל בתר מקח והוי ביטול מקח מלמיזל בתר מעות והוי מחילה כמ"ש לעיל דכן נראה מדברי התוספות וכ"ה במרדכי בשם הרמ"ך מיהו קשה בתירוצם דמיירי שמכר לו טלית שוה כ"ד מעות בסלע כו' שחסר ד' מעות דהיינו שתות מקח כו' דאכתי תקשי לשמואל דשתות מעות נמי שנינו והכא קתני סלע שחסר ד' מעות אבל בחסר פחות מד' מעות הוי מחילה אע"ג דבחסר ד' מעות פחות פרוטה לא תיקשי ליה כיון דהוי ביטול מקח לגבי מעות והוי מחילה לגבי מקח אית לן למיזל בתר מקח והוי מחילה כמ"ש הרמ"ך מ"מ תקשי ליה באינו חסר ד' מעות אלא ג' מעות ופונדיון פחות קצת שהוא שתות מעות דהיינו שוה שבעה בשיתא והוי אונאה לשמואל ואפשר דבכה"ג לא שייך שתות מעות כיון דהטעות הוא בסלע גופיה מיהו דברי הרמ"ך בעצמם הא דבר תמוה דנמצא לפי דבריו במוכר שוה ה' בו' דהטעות הוא חמישית מן המקח ואפ"ה לא הוי ביטול מקח אלא אונאה כיון דהוי שתות לגבי מעות ואם לא הטעהו כ"כ כגון שוה ה' ופרוטה בו' הוי ביטול מקח דאזלינן בתר מקח וכן בהיפך במוכר שוה שיתא בה' ופרוטה אע"ג דלענין מעות הוי ביטול מקח אזלינן בתר מקח והוי מחילה ואם לא הטעהו כ"כ רק שהיה שוה שיתא בה' ויותר קצת עד שהיה שתות מעות אזלינן בתר מעות והוי אונאה וצריך בזה טוב טעם ודעת ודו"ק:

דף נב.

בפרש"י בד"ה מאי קאמר כו' דאם עמד סלע על פחות משקל כו' אפילו משהו נמי דהא אמר בסלע עד שקל ותו לא עכ"ל אבל הנ"י כתב דוקא בשפיחת שתות שהוא שיעור אונאה דאל"כ מ"ש שקל הבא מסלע ודינר הבא משקל מדינר ושקל מעיקרן דמותר לקיימן ולהוציאן ביפים עד כדי אונאתן עכ"ל ונראה ליישב פרש"י דלא דמי משום דודאי אסור לאדם להונות את חבירו אפי' פחות משתות אם הוא שוה פרוטה אלא דחכמים שיערו דעד שתות אדם עשוי למחול כמ"ש הרא"ש ולהכי בסלע ושקל ודינר הטבוע כך מעיקרא פחת שלו ניכר ואנו תולין לומר דידע ביה המקבלו בפחתו ומחיל עד שתות אבל שקל הבא מסלע ודינר הבא משקל אין פחת שלו ניכר לגבי שקל או דינר דמתוך שהוא רחב שבתחלה הי' סלע כו' כפרש"י לעיל אין פחתו ניכר ולא ידע דמחיל ואסור אפילו בכל שהוא דבקל יבא לשוה פרוטה ודו"ק:

תוס' בד"ה אמר אביי פחתה כו' ומצי נמי סבר רבא כו' בין כמ"ד יקיים עכ"ל ודקאמר א"ה אפילו משהו נמי היינו לפי סברת אביי דסבר כמ"ד יקוץ וק"ל:

בד"ה יתר ע"כ יקוץ כו' מצי נמי קאי אפחתה יותר מכדי אונאתה כו' עכ"ל פחתה יותר מכדי אונאה אינו מפורש בהדיא בהך ברייתא ואפשר דמ"ד יקוץ הכי משמע ליה הא דקתני עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה כו' דכל יותר מכדי אונאה אסור לקיימה עד שיעמוד על שקל וק"ל:

דף נב:

בד"ה נותנה למעשר כו' ה"א נותנה למעשר שני בפחות משויה משום דנפש רעה אינו מקבלה בשויה כו' עכ"ל כיון דנפש רעה אינו מקבלה בשויה ואינו יכול לפורטה אלא בפחות משויה גם למעשר אינו נותנה אלא בפחות משויה וכיון דמיהת נותנה למעשר שמעינן שפיר דלא מקרי אסימון וק"ל:

דף נג.

בפרש"י בד"ה חצי פרוטה הנותר כו' ואם באת לומר דחזקיה נמי היכי משכחת שיש עודף כו' עכ"ל דליכא למימר בהך דחזקיה כיון דהך חצי פרוטה הוי דאורייתא מצטרפת שפיר עם מעשר הראשון ונתפס בו דמ"מ שמא לא נשאר במעשר ראשון חצי פרוטה ונמצא הך חצי פרוטה מעשר אינו נתפס בפרוטה מעות העודפות שם ודו"ק:

תוס' בד"ה ואסורה לזרים כו' ואין לפרש דאסורה לזרים אפי' ע"י פדיון כו' עכ"ל וה"ה דה"מ לדחות דאין לפרש הכי מדחשב להו בתרתי בפ' הערל דחשיב מחפ"ז דהוי בתרומה ולא במעשר וק"ל:

בד"ה והן נכסי כהן כו' וי"ל דההיא כו' אתיא כר"י דאמר ממון הדיוט הוא כו' עכ"ל ולמ"ד ממון גבוה הוא מפרש ליה לקרא הא לחי נתתי לסיכה ואתיא הך דירושלמי כפשטה כר"מ לדרשה גמורה וק"ל:

בד"ה ליהדר וליעייליה לעיל גבי אין בו ש"פ לא פריך הכי כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש כפרש"י לעיל דאין בו ש"פ כגון שנטמא כו' דאכתי לא אסיק אדעתיה למימר שנטמא ועוד דמשמע דומיא דאידך דתנא ושנכנס לירושלים כו' דלא מיירי בשנטמא לפי המסקנא ודו"ק:

דף נג:

בד"ה לא פלוג רבנן כו' והשתא א"ש טפי בפשיטות כי איתנהו בשעת ג"ד גזור כו' עכ"ל דלפי תירוץ הראשון לא אתי שפיר בפשיטות דכי ליתנהו לא גזור דהא כי ליתנהו למחיצות קודם ג"ד גזור ודו"ק:

דף נד.

בפרש"י בד"ה הרי אמרו כו' ואם המקדיש יגאל וגו' ויסף חמישיתו וגו' עכ"ל דונתן הכסף וקם לו אינו פסוק בכל התורה אבל התלמוד קיצרו כמה שכתבו התוספות בעלמא מיהו קרא דכתיב גבי הקדש שדות ה"ל לאתויי שהוא יותר קרוב ללשון התלמוד אבל רש"י הביא המקרא דכתיב גבי הקדש בתים לפי שהתלמוד הביאו לקמן בשמעתין ודו"ק:

תוס' בד"ה מכלל דפליג אפילו כו' תימה לישני דה"ק נראין דברי ר"א לר"י כו' עכ"ל והתימה למה לא סמכו תמיהתם לעיל גבי מכלל דפליגי אפילו בשבת דאימא דה"ק נראין דברי ר"א לר"י בשבת שאף ר"י לא פליג אלא בחול דבחול לא חילל דחיישינן לפשיעה ובשבת לא חיישינן משום עונג אבל לכ"ע חומש אינו מעכב ואפשר דלעיל היתה גירסת ספרים שלהם נראין ונראין ב' זימנין וק"ל:

בא"ד ולספרים דגרסינן נתן לו מוכח בהדיא דמיירי בהקדש כו' עכ"ל יש לדקדק דא"כ לאותה גירסא ל"ל לתלמודא לאוכוחי מדקאמר נראין דברי חכמים במעשר מכלל דפליגי אפילו בהקדש דבפשיטות הו"ל לאוכוחי דפליגי בהקדש מדקתני ונתן לו ויש ליישב דה"ק דהשתא דתנן ונתן לו ע"כ בהקדש פליגי ליכא למימר כדאקשינן לפרש נראין דברי

ר"א לר"י בהקדש כו' אלא דע"כ אית לן לפרש נראין לי דברי ר"א בהקדש ומכלל דפליגי במעשר ונראין לי דברי חכמים כו' ודו"ק:

בד"ה ונתן כו' וא"ת דאי לא הוה כתיב אלא כסף לחודיה ה"א שוה כסף כו' עכ"ל מצינן למימר השתא דכסף דהכא דוקא ולא גמרינן ליה מנזקין ועבד אלא דניחא להו למימר דכסף דהכא נמי כסף ואפי' שוה כסף וגמרינן ליה מנזקין ועבד וק"ל:

דף נד:

בד"ה ולא מתנא תנא כו' ולא קתני בסלע וחומש מעות אלמא כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דהאי סלע אינו אלא הקרן של מעשר ואין החומש עמו דהכי מסיק לעיל דאין החומש מעכב דמ"מ כיון דלמצוה צריך ליתן גם החומש מסתמא דאיירי בפדה ונתן כבר החומש בכלל הסלע ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ומועלין בה השתא קס"ד דמעילה כו' ועוד דאפי' לית גבה כל הני שייכא מעילה כו' עכ"ל פירושו אינו מובן דהא בכולה לשמים ניחא ליה לתלמודא למעוטי ק"ק דלית בהו מעילה ובתחלת הקדש הא פריך ליה תלמודא תחלת הקדש אית ביה מעילה סוף הקדש לית ביה מעילה ונראה כוונתו דקים ליה לרש"י בשום דוכתא בתלמוד דאיכא מעילה בק"ק וא"א לאוקמא נמי דיוקא דכולה לשמים למעוטי ק"ק לענין מעילה אלא דר"א דאמר בשלמא כולה לשמים למעוטי ק"ק כו' לא חש למפרך מהך דה"נ קרא לא משתעי במעילה כפרש"י ולא חש למפרך מיניה כמ"ש התוס' ודו"ק:

תוס' בד"ה לענין חומש כו' וכי פריך לעיל בשלמא כולה לשמים כו' לא אסיק אדעתיה כו' עכ"ל יש לדקדק דמאי קשיא להו טפי למאי דפריך לעיל בשלמא כו' דהא כמו דניחא להו למאי דמוקי לה לענין חומש דברישא דברייתא בעי למעוטי ק"ק מחומש היינו מקמי דאסיק לרבות ק"ק לענין חומש כדמסיק במסקנא דת"כ ה"נ למאי דבעי ר"א למימר דלענין מעילה איירי ברישא דברייתא וממעט ק"ק ממעילה היינו נמי מקמי דאסיק לרבות ק"ק ושפיר קאמר ר"א בשלמא כולה לשמים למעוטי ק"ק כו' ונראה דכוונת' דר"א דקאמר בשלמא כולה לשמים כו' ע"כ לא ידע כלל סוף הברייתא דאי הוה ידע לא הוה מקשה אלא תחילת הקדש למעוטי מאי כו' דהא ק"ק נמי אית בהו מעילה כדאיתא בסיפא אלא דברישא דברייתא קאמר למעוטי ק"ק מקמי דאסיק ליה לרבות ק"ק וה"נ איכא למימר בסוף הקדש דקיי"ל דאית בהו מעילה היינו למאי דמסיק רבויא לרבות כל מילי אלא דהכא ברישא דברייתא הוה בעי למעוטי סוף הקדש מקמי דאסיק ליה ריבויא אלא ע"כ דלא ידע סוף הברייתא ואין להקשות כיון דריבויא דסיפא אתי נמי

לרבות לסוף הקדש א"כ אמאי לא מוקי לה המתרץ דידע נמי הסיפא דמיירי במעילה ממש ולא אתי למעט ק"ק וסוף הקדש אלא אי לאו ריבויא דסיפא דיש לומר דניחא ליה לאוקמא בחומש וכפי סברת המקשה דאימעיט ק"ק לפי האמת משום דהא במעילה לא משתעי קרא מיהו קשה לפי זה כיון דבסיפא מרבה ק"ק וסוף הקדש א"כ מיעוטא דנקט ברישא למאי אתא ואפשר דקים להו לשום דרשה ודו"ק:

דף נה.

בד"ה פרה זו תחת כו' אין לפרש דמיירי אפילו קדם הקדשו למומו וכגון דידו כו' עכ"ל אין זה מדוקדק ורבותא טפי הל"ל אפילו תמימים בלא מום כלל כגון דידו אקודש כו' ודו"ק:

בד"ה ותנא דידן כו' דמשמע תחלת ישיבה וכי משני אלוי לאפוקי כו' עכ"ל פירוש דאי לא הוה משמע ישיבת הדיינין דוקא תחלת הישיבה לא הוה פריך לתנא דידן ליתני ישיבת הדיינין בפרוטה כיון דבסוף דין לא בעינן פרוטה כרב קטינא וא"כ ע"כ לוי דתני ישיבת הדיינין נמי בתחלת דין דוקא קאיירי והא דמשני לאפוקי מרב קטינא היינו למאי דס"ד דרב קטינא אפילו להתחיל ולישב קאמר אבל למאי דמסיק דרב קטינא מודה בתחלת ישיבה לוי נמי כרב קטינא ס"ל וק"ל:

בפרש"י בד"ה אע"ג דזל בין מציאה להכרזה עכ"ל דקדק לפרש כן אבל זל בין אבידה למציאה כיון דלא היה ש"פ בשעת מציאה אינו חייב להכריז כדאמרינן בהדיא בפרק אלו מציאות מדכתיב ומצאתה וק"ל:

דף נה:

תוספות בד"ה ויחזור ויפדה כו' תנן הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור כו' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא דאימא דהך מתניתין אתיא דלא כר"מ אלא כחכמים דפליגי עליה וסברי דלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה ואפשר שסמכו עצמם בעיקר קושייתם אמתני' דהכא דלא קתני בה של דמאי גבי מעשר שני ועוד דסתם מתניתין בעלמא כר"מ ודו"ק:

בא"ד לר"מ מחמיר בדמאי יותר מחכמים והכא מיקל טפי מחכמים כו' וא"כ קשה דהא מיקל בדמאי לגבי ודאי יותר מחכמים ואביי ס"ל בסמוך כו' עכ"ל נראה לשיטתם דאף כי ידע המקשה סברא לר"מ להחמיר באכילה ולהקל בפדיון מ"מ פריך מכח דהכא מיקל טפי מחכמים ולעיל מחמיר טפי מחכמים בדמאי והוה סברא הפוכה לתירוצו של שמואל ואביי דמשני דלאו בקולא וחומרא דדמאי תלי מלתא אלא דר"מ מחמיר גבי

מיתה בדמאי יותר מחכמים ורבנן אין נראה להם לקנוס חומש וכה"ג פירשו התוספות לקמן קושיא דרבינא מהלוקח מן הנחתום ותירוצא דאביי התם אבל ק"ל הכא לשיטתם דמאי משני רב יוסף אע"פ שמיקל ר"מ כו' דתניא לא התירו כו' דמ"מ קשה דהכא באכילה מחמיר ר"מ טפי מחכמים ובפדיון מיקל טפי מחכמים והוה סברתם הפוכה דהכא ליכא לתרוצי ולמימר אליבא דחכמים כמו שכתבו לאביי דהא לא איירי הכא בברייתא דסיטון במוסיף חומש ויש ליישב דודאי גם רב ששת ידע שום סברות בין לר"מ בין לחכמים להקל ולהחמיר ולא תלי בקולא וחומרא דדמאי אלא דרב ששת נראה להו דהנהו סברות דחוקים ופריך לתירוצא דשמואל דלית לן למימר לר"מ להחמיר באכילה ולהקל בפדיון דא"כ סברת ר"מ וחכמים הפוכים דבמתניתין ר"מ מחמיר בדמאי יותר מחכמים והכא ר"מ מיקל טפי מחכמים ורב יוסף משני ליה דע"כ אית לן למימר כשמואל דהא בהדיא תנא הכא דר"מ מחמיר טפי מחכמים בדמאי ובהך מתניתין דאייתי רב ששת מיקל טפי מחכמים אלא דע"כ דאית לן למימר כהנהו סברות והיינו לר"מ דמיקל בפדיון ומחמיר באכילה וכן לחכמים איכא שום סברא דמקילי הכא ומחמרי לעיל בפדיון אלא דלא חש תלמודא מלפרש כי היא יותר פשוטה ובהכי ניחא לשיטתי' כיון דהא דלא הוה קשה ליה אמאי מוסיף חומש בתרומת מעשר כו' ובפדיון לא מחמיר דדוקא באכילה כו' כמ"ש התוספות אלא דהוה קשה מסברת חכמים דהוה בהיפך א"כ מי הכריחו לאביי למימר דר"מ דמחמיר במיתה ולא גבי לאו הא לר"מ ניחא בלאו הכי ולא הל"ל אלא לחכמים דמקילי בתרומת מעשר היינו משום דאין נראה להם לקנוס חומש ועיקר חסר מן הספר אלא דע"כ רב ששת ידע נמי הנך סברות לר"מ להחמיר באכילה טפי מבפדיון אלא דהוה נראה לו דחוקה הך סברא כיון דחכמים ס"ל בהיפך זה ולמאי דמותיב ליה משני ליה רב יוסף שפיר דע"כ הך סברא לחלק לר"מ ולהחמיר באכילה טפי מבפדיון אינה דחוקה ומייתי ליה מהך ברייתא דסיטון ואביי קאמר דבלאו הכי לא שפיר קא מותיב רב ששת דאיכא סברא פשוטה וליכא מאן דפליג עלה למימר לר"מ להחמיר בדמאי של תרומת מעשר כודאי משום דאית ביה מיתה ולאו בקולא וחומרא דדמאי תלי טעמא ועוד אני אוסיף בזה דודאי ניחא ליה לרב ששת הך סברא לחכמים דההחמירו בפדיון ובאכילה הקילו כקושית ר"א וכי עשו חכמים חיזוק כו' דלא היה להם לקנוס בשל דמאי כמ"ש אלא לתירוצו דשמואל דר"מ מחמיר באכילה ומיקל בפדיון קשה ליה לרב ששת דדחוקה הוא דסברת חכמים הפוכה מזה ולכך לא חשו רב יוסף ואביי למנקט כדבריהם אלא סברת ר"מ דרב יוסף קאמר דע"כ אינה דחוקה כדמוכח מברייתא דההחמירו ר"מ באכילה ואביי נמי קאמר דהך סברא לחלק בין מיתה

ולאו לר"מ אינה דחוקה דסברא חשובה היא זהו הנראה לי מכוונת דבריהם ליישבם על נכון ודו"ק:

דף נו.

במשנה שומר חנם אינו נשבע כו' כתב מהרש"ל לאו דוקא קאמר וה"ה שאינו משלם אם פשע כו' עכ"ל סתם דבריו ולאו מפיו אנו חיין שזו היא דעת התוס' לקמן וכן דעת הרי"ף בתשובה אבל הראב"ד והרמב"ן חולקין בזה כמ"ש הרא"ש ע"ש:

דף נז.

תוס' בד"ה אמר רב נחמן כו' ומפרש בגמ' עד כדי דמיהם מדקאמר אף משמע כו' עכ"ל ולמאי דהוה בעי למימר דביטול מקח אין להן דהיינו לעולם לא הוה ס"ל נמי דהתם עד כדי דמיהם ומימרא דאמימר היא שם וק"ל:
בד"ה ומ"ס אפי' לכתחלה תימה דבפ' המקדיש כו' לכתחלה מי אמר כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דהך סוגיא דהתם כלישנא קמא דהכא וק"ל:

דף נז:

בד"ה בשלמא בהדיוט זה חומר ותו לא כו' בהקדש זה חומר בתמיה כו' ול"ג ותו לא שהרי אף כו' עכ"ל נראה מלשונם דגבי חומר בהקדש ל"ג ותו לא אבל גבי חומר בהדיוט גרסינן ליה שפיר ואפשר לקיים שם ותו לא וה"ק בשלמא השתא דתני חומר בהדיוט מבהקדש ותו לא דלא תני יותר דלא תני חומר בהקדש כו' ניחא שזהו חידוש שהדיוט חמור אבל אי תני נמי חומר בהקדש בתמיה מה חידוש הוא זה שהקדש חמור וק"ל:
בד"ה לספק סלתות כו' לא יצא השער כלל אסור דלמא אתי לאחלופי בהדיוט ולכך נקט כו' עכ"ל פי' דבהדיוט כה"ג אפילו ביצא שער של לקוטות אסור לפסוק עם בעה"ב אפי' באומר לתת לאיש אחר דחשיב כאלו הוא מקבל ממנו כמ"ש התוס' גבי הלואה אע"ג דהכא דרך מקח וממכר הוא אסור מיהת מדרבנן ולהכי אם לא יצא השער כלל אסור אפי' להקדש משום דאתי למחלף לעשות כך בהדיוט אבל ביצא שער של לקוטות אע"ג דבהדיוט אסור שרי בהקדש אפי' לפסוק עם הבעה"ב בשער לקוטות ולא אתי למחלף בהדיוט דהרואה יאמר דפסק בשער לקוטות ללקוטות דשרי אף בהדיוט ולעיל שכתבו ואי דלא יצא השער וגם אין לו על מה מחלל כו' ולא תקשה להו כי הכא דלמא אתי לאחלופי בהדיוט היינו משום דלעיל איירי שהגזבר עצמו פוסק עמו ומוכחא מלתא שהם של הקדש וכיון דהוי דרך מקח וממכר שרי ולגבי אבנים דבעינן תרי מוכחא מלתא

היינו משום דהוי דרך הלואה ולא ניחא להו לפרש הכי נמי הכא שהגזבר נותנם לנחתום ושרי אפי' בלא יצא השער כלל דמוכחא מלתא שהם של הקדש ושרי דרך מקח וממכר דסתמא כיון דהמתנדב עדיין לא הקדישם לא באו ליד הגזבר עדיין ודו"ק:

דף נח.

בד"ה נשבעין לגזברים כו' תורמין על האבוד כו' פי' אותו שנאבד משליח אחר שתרמו כו' עכ"ל ומעל הגבוי מוכיח לה וק"ל:
בד"ה לשמור הזרעים כו' הא אפי' מן ההפקר אסור לבצור כו' עכ"ל וא"כ ע"כ הא דאתה בוצר מן המופקר היינו אם עבר ובצר דשרי לאכול ולא מהמשומר וק"ל:

דף נח:

בד"ה אם הוא בן כו' היינו זו אף זו דאפי' מעשה אבותיו כו' עכ"ל במתניתין ברישא דברייתא דמיירי תרוייהו בענין מעשים ה"ל שפיר לא זו אף זו דאפילו מעשה אבותיו כו' אבל בסיפא דברייתא דתני גר בתר בן גרים מיירי בענין אחר ודו"ק:

דף נט:

בד"ה זה תנורו כו' וחכן זה נחש ושמא בעל התנור כו' עכ"ל ומשום דה"ל לקרותו תנור חכן שהקיפו עליו דברים כחכן מזה דקדקו שבעל התנור שהיה עושה אותו בענין זה היה נקרא שמו חכנאי ור"ל וזהו תנור של חכנאי שזה תנור מלאכת איש ששמו חכנאי והיה נקרא שמו ע"ש שהקיפו דברים על תנורו כחכן וק"ל:
בד"ה לא בשמים היא כו' והדאמר פ"ק דיבמות דהלכה כב"ה כו' התם דייק מדקאמר לא בשמים היא כו' משמע דבשום מקום אין משגיחין עכ"ל דבריהם קשיא מרישא לסיפא דמתחלה כתבו ליישב הא דהלכה כב"ה משום דיצאה ב"ק דמצי אתיא כמ"ד הכא לא בשמים היא ושוב כתבו בסוף דבריהם דמדקאמר לא בשמים היא סותר הך דהלכה כב"ה משום דיצאה בת קול דבשום מקום אין משגיחין בב"ק ואפשר לומר דמעיקרא לא באו ליישב אלא לדידן דאית לן הלכה כב"ה משום דיצאה בת קול והכא לא ס"ל כר"א דשמותי הוא אבל לר"י דאמר לא בשמים היא ודאי דאין משגיחין כלל בב"ק כדקאמר התם ואפשר דס"ל דהלכה כב"ה משום דהוו רובא וק"ל:
בד"ה מבית אבי אבא פי' וכו' והן מבית דוד חוץ משערי אונאה לפי כו' כצ"ל הד"א:

דף ס.

בפרש"י בד"ה מפני שמשביחו כו' אבל ישנים בחדשים שפיר דמי עכ"ל הרי"ף והרא"ש חולקין בזה דאף ישנים בחדשים אסור מפני שהקונה חדשים רוצה לישנן וק"ל:
סליק פרק הזהב

דף ס:

בד"ה ת"ל לא תשיך כו' ומקרא זה בלוה נאמר כו' ומיהו שמעת מינה מיהא דשייך לשון נשך באוכל עכ"ל הכי משמע ליה השתא דקאמר אין לי אלא נשך בכסף כו' נשך באוכל מנין ת"ל כו' דבלאו ג"ש דלקמן יליף הכא נשך באוכל מלוה מן לוה דכיון דאשכחן דשייך נשך באוכל אית לן למימר נמי נשך דכתיב במלוה נמי באוכל משתעי אבל למאי דמסיק רבית בכסף מנין ת"ל נשך כסף אא"ע לנשך כסף שהרי כבר נאמר לא תשיך כו' עכ"ל מה"ט נשך אוכל נמי אייתי באא"ע לרבית אוכל כפרש"י לקמן וא"כ ע"כ דלא גמרינן מלוה אמלוה משום דשייך לשון נשך באוכל דא"כ לא אצטריך למכתב נמי נשך אוכל בלוה לרבית אוכל כיון דאשכחן לשון רבית באוכל במלוה ומש"ה הוצרך למימר דלא גמרינן לוה ממלוה ולא מלוה מלוה מלשון השייך אלא מג"ש דלא חלקת כו' והכל כתיב בלוה וכמ"ש התוס' דכיון דהג"ש מופנית מב' צדדים וכולה ג"ש כתיב בלוה אצטריך למכתב הכל בלוה וכמ"ש התוס' והיינו דקאמר בסמוך מה לוה לא חלקת כו' ודו"ק:

דף סא.

תוספות בד"ה קרי ביה כספך כו' ור"ש סבר קבל בשמאל כשר כו' אלא אונתן דלאחריו ולא אולקח דלפניו כו' והיינו נמי טעמא דרבי שמעון עכ"ל כצ"ל ר"ל דהיינו טעמא דר"ש דילמוד סתום מן המפורש ולא משמע ליה פשטיה דקרא דקאי אולקח וק"ל:
בד"ה אלא לאו דגזל כו'. לפי הגהת מהרש"ל הא כבר העיד מהרש"ל על הגהתו שמצא בספרים שהוא דחוק אך מה שהקשה אף לפי נוסחא לשון התוס' שלפנינו והא בלאו דלא תגזול גופיה עבדים ממועטים מכלל ופרט וכלל בפרק הגוזל אין כאן מקום קושיא דודאי הכי ממעטינן התם עבדים מכלל ופרט וכלל דהוקשו עבדים לקרקעות היינו למאי דמסיק הכא דלאו דלא תגזול אינו מיותר ואתא באא"ע לכובש ש"ש אבל למאי דמקשה תלמודא הכא ל"ל לאו דלא תגזול הקשו התוס' ומאי קושיא דאימר מיתורא דלא תגזול נרבה עבדים ולא נמעטי' מכלל ופרט וכלל וכתבו דאיכא טעמא לרבויי טפי עבדים מקרקעות היינו משום דהא דקרקע אינה נגזלת מכלל ופרט וכלל ליכא טעמא

לרבנן דפליגי אדר"א מן המקרא דכלל ופרט וכלל אלא מה"ט דא"א לזוזה ממקומה אבל עבדים דניידי איכא לרבויי הכא אע"ג דבדוכתא אחריתא עבדים הוקשו לקרקעות הכא מריבויא דלא תגזול ירבה גם בעבדים ומפקי ליה מהיקשא דהוקשו לקרקעות וה"נ אמרי' בפרק השואל לר"מ לענין שבועה ומדמינן שם שבועה לגזילה דנשבעין על העבדים ואין נשבעין על הקרקעות וע"ש ותו לא מידי:

בד"ה אלא לאו דגזל ל"ל לכובש שכר שכיר וא"ת ולוקמיה כו' דהא קרקע אינה כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה לעבור עליו בב' לאוין וא"ת ולוקמא בגזל גופיה ולעבור עליו בב' לאוין וי"ל משום דלא לקי אלאו דגזל משום דניתק לעשה אבל כו' עכ"ל [מה שמקשין] מאי קאמר בגמרא ולוקמא ברבית ואונאה ולעבור עליו בב' לאוין הא אין לוקין על לאוי דרבית ואונאה כמ"ש הרמב"ם וכמ"ש הטור גבי אונאה גם כובש שכר שכיר הרי חייב לשלם אין כאן קושיא לדברי התוס' דאע"ג דקי"ל ברבית כמ"ד לקמן דיוצאה בדיינים וכן באונאה מחזיר אונאה בדיינים וכן בכובש שכר שכיר אין זה מקרי ניתק לעשה וכמו שמוכח מדבריהם דלעיל בד"ה אמרי ה"נ כו' תדע דאמרינן בפ"ק דמכות לר"מ לוקה ומשלם וחכ"א כל המשלם אינו לוקה משום כדי רשעתו ולדבריך לכ"ע לא לילקי משום דניתק לעשה וה"נ כל הני לאוין אע"ג דמשלמי אינן מקרי ניתק לעשה חוץ מגזל דמצינן בכמה דוכתי דקרי ליה ניתק לעשה לפי משמעות הכתוב והשיב את הגזילה ולגופיה אצטריך לגזל גופיה שיהיה ניתק לעשה ולא קאי אלאו דלא תגזול דמוקמינן ליה לכובש שכר שכיר בא"א ענין ובמשקולות נמי דפריך ל"ל היינו משום דה"ל גזל מעליא לפי מאי דס"ד מעיקרא וגזל ניתק לעשה ולא דמיא לכובש ש"ש דלא אתא לידיה דגזל מעליא הוא דאתא לידיה כדאמרי' בפ' המקבל ומיהו מה שהקשו דהא לאו דלא תעשוק ניתק לעשה כמו לאו דלא תגזול דכתיב את העושק אשר עשק צ"ע ויש ליישב בדוחק כיון דהעשה בלשון עושק והלאו בלשון אחר דהיינו לא תגזול ובאא"ע לגזל אתא לכובש ש"ש לא מיקרי לאו ניתק לעשה ודו"ק:

בא"ד וא"ת והיכי ס"ד כו' הלא בישראל גופיה לא ידענא גזל אלא מרבית כו' עכ"ל ק"ק דאימא דאי לא הוה כתיב רעך למעוטי גזל עובדי כוכבים לא הוה מוקמינן קרא דלא תגזול לכובש שכר שכיר אלא לגזילה גופא ולגזל עובד כוכבים דלא אתיא מריבית ואונאה ויש ליישב ודו"ק:

דף סא:

בד"ה שתולה קלא אילן בבגדו כו' אע"ג דעובר על מצות ציצית מ"מ כו' עכ"ל בכל אינך ניחא להו שהוא מכשיל או גוזל את חבירו כגון בשרצים שהוא מערב בהם טמאים ומכשיל את חבירו וכן ברבית שחבירו סבור לתת לעובד כוכבים רבית ולא לישראל וכן במשקולת שהוא גוזל את חבירו בלי ידיעתו כתב רחמנא יציאת מצרים לומר לך שאף שחבירך אינו מבחין בזה אני הוא שהבחנתי כו' אבל בציצית שתולה קלא אילן בבגדו דמשמע בבגד שלו לא שייך לומר על עבירה זו שעובר על מצות ציצית בינו לבין עצמו אני הוא שהבחנתי כו' דא"כ בכל מצות עשה ול"ת שאדם עובר בינו לבין עצמו לכתוב יציאת מצרים ולכך הוצרכו לומר לעבור עליו משעת תלייה שיהיה לו עונש על המחשבה שחשב לעבור בזה על מצות ציצית ומיהו הרא"ש כתב גם בציצית דמיירי נמי בכה"ג שתולה קלא אילן ומוכרו לאחרים דהשתא הוה שפיר אני הוא שהבחנתי כו' ככל אינך אבל התוס' לא משמע להו לפרש הכי דא"כ הל"ל שתולה קלא אילן בבגדים ומוכרן לישראל כדאמר בשרצים אבל בבגדו משמע בבגד של עצמו ומהרש"ל כתב בזה דרך אחרת ואין להאריך בדחוקים ודו"ק:

בד"ה רבא אמר כו' לא בא אלא ליישב הברייתא דהתם למ"ד לאו כרשות לוקח כו' עכ"ל יש לדקדק דהא לרבי יוחנן ניחא הך ברייתא בפשיטות למ"ד נמי לאו כרשות לוקח ואע"ג דליכא שינוי רשות אין חייבין להחזיר דאבוהון נמי אינו חייב להחזיר דלא ניתן להשבון והא דנקט בדידהו הא משני לה תלמודא בשמעתין איידי דקא בעי למיתני סיפא הניח להן אביהן כו' תנא נמי רישא בדידהו ודוחק לומר באבוהון למיתה ולמורא ניתן ולא להשבון אבל הבנים חייבין להשיב דלא ניתנו למיתה ולמורא ונראה לומר לרמי בר חמא התם דקאמר אהך ברייתא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי וס"ל ע"כ כר"א דיוצא בדיינים דלר"י א"נ דלאו כרשות לוקח אין חייבים להחזיר דאבוהון נמי אינו חייב להחזיר ולפי סברתו קאמר רבא דאפי' לר"א איכא ליישב הברייתא כמ"ד לאו כרשות לוקח דלדידיה קא מזהר רחמנא כו' ודו"ק:

דף סב.

בד"ה לא מאי קום עשה כו' והיכא דלא גבה עדיין הרבית דת"ק כו' ואין עוד תקנה לתקן הלאו כו' עכ"ל אין לפרש דבריהם דדוקא בלא גבה עדיין הרבית דאז א"א לתקן הלאו דלית כאן השבה אבל בגבה הרבית ע"י השבה שפיר ניתקן גם הלאו של לא תשימון דהא אפילו לרבי נחמיה ולר"א כתבו דלאו דשימה מתלא תלי וקאי שאם יקרע השטר

קודם שיגבה פטור משמע הא אם לא נקרע השטר קודם שיגבה חייב בלאו דשימה ולא ניתקן בהשבה אלא משום דר"נ ור"א נקטו התוס' היכא דלא גבה הרבית דהיכא דגבה הרבית מודו דחייב בלאו דלא תשימון ולא ניתקן בהשבה אלא לאו דואל תקח וגו' ודו"ק:

דף סב:

בד"ה לקח הימנו כו' וכי לא ידע דאסור לפסוק יין מחמת חוב כו' עכ"ל הכי פסיקא להו מטעמא דקאמר אע"ג שאין לזה למוכר יש לזה לאיש אחר ויכול לקנות ממנו עכשיו בדמים דלא שייך למימר הכי בפוסק עמו בחוב שיש לו עליו וק"ל:

בא"ד וא"ת אמאי תני גבי יין אין לו כי נמי יש לו אסור כו' עכ"ל לרבה דמוקי לה כר' חייא אפשר דאביי הא נמי קא קשיא ליה מאי אריא אין לו אפילו יש לו נמי אבל קושיא זאת אפילו לרבא דמסיק לה כדרבי אושעיא לא איצטריך למתני' גבי יין אין לו ותירצו דגבי יין לא קשיא ליה לאביי מאי אריא אין לו כו' דמשום חטין דרישא נקט אין לו אלא דברישא גופא בחטין קא קשיא ליה לאביי מאי אריא אין לו אפילו יש לו נמי לר' חייא ומתרץ לה רבא כדרבי אושעיא ודו"ק:

בד"ה הרי שנושה כו' דהכא מיירי שלא פטרו ממנו עד כו' עכ"ל וכדאקשינן מאי אריא אין לו אפילו יש לו נמי ליכא למימר דמתניתין דהכא איירי שפטרו מהחוב דא"כ כיון דמעות קונות בכה"ג אפי' אין לו נמי ומטעמא דאע"פ שאין לזה יש לזה וק"ל:

דף סג.

בד"ה רבית ע"מ להחזיר כו' כגון שהתנו עמו שאם יפדו יתן השכר כו' עכ"ל ומצי אייר שלא מצריכו לפדותו תחלה קודם שינכה לו שכר דירה ואין כאן רבית כלל ואתיא דר"מ אפילו כדרבנן דר"י וק"ל:

דף סג:

בד"ה ופוסקין על שער שבשוק כו' ממה שיזדמן לבעל חטין למכור אפילו בשוק של אכלבאי וארבי עכ"ל אע"ג דאפילו ר"י לא מוקי מתני' אלא כדורמוס מ"מ הך דרבי ינאי הוה מצינן לאוקמי באכלבאי וארבי ודו"ק:

דף סד.

בד"ה מה שעזי חולבות כו' פרדיס' אמר רב כו' שרגיל לקנות בעוד שהוא בוסר כו' עכ"ל ק"ק להאי תירוצא דומיא דהני בהך דקרי שקנאן בעוד שהן בני זרת והוי הקדמת מעות

עד זמן שיהיו בני גרמידא ל"ל למימר דא"ל יהיבנא לך בני גרמידא דהוי כמו כך וכך מכור לך ה"ל למנקט רבותא טפי דאפי' אם מכר לו הן רב הן מעט מה שיגדל הקרי נמי אסור ודו"ק:

בד"ה אי תקפה כו' אבל בקנקנים דמוכר מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך כו' עכ"ל והכא הילך ד' זוזי אחביתא דחמרא משמע נמי דמיירי בקנקנים דמוכר ועוד לחד תירוצא מיירי בלא משך ודו"ק:

בא"ד וא"ת מאי צריך כו' דאפילו בתקפה דליכא למימר הכי דשרי להתנות כו' עכ"ל אע"ג דאיכא למימר דאשמעינן התם דשרי בלא תנאי מ"מ כיון דבקל יוכל להתנות אי תקפה ברשותך ה"ל להתנות כך ולקבל עליו יוקרא וזולא וק"ל:

דף סד:

בד"ה האי קרוב לשכר כו' וא"ת תקשי ליה אמתני' דיצא השער פוסקין כו' עכ"ל צ"ע למאי דלא מסקי אדעתייהו לחלק בין הך דהכא ובין הך דיצא השער פוסקין כו' טפי ועדיפא ה"ל לאקשויי נמי לאביי דאפי' לא קביל עליה אפילו זולא לישתרי כי הך דיצא השער פוסקין דפוסק עמו בשער הגבוה דכל האחריות על המוכר ושרי ושוב מצאתי כדברים אלו בהגהת מרדכי ובהגהת אשר"י וז"ל ואי לא קביל עליה אפילו זולא אסור כו' ומיהו לקמן גבי פוסק עמו בשער הגבוה דמשמע דכל כו' וטעמא כיון שאין מזומן כו' עכ"ל ע"ש:

בא"ד יש לו מותר איכא למימר דאם מתקלקל כו' משמע דקלקול אחר דלאו חימוץ הוו מקבלי כו' עכ"ל ולאביי דהתיר אפילו אם לא קבל עליו קלקול תקפה היינו דקבל עליו הפסד זולא משא"כ התם דלא קבלו הפסד זולא להכי בעי לקבולי הפסד הקלקול ומיהו לפ"ז קשה מאי קשיא להו לעיל ל"ל התם טעמא דמעיקרא חלא חלא ת"ל דאפילו בתקפה כו' שרי להתנות כו' דהא כיון דמיירי התם דלא קבלו הפסד הזול צריך לקבל עליו הפסד הקלקול של תקפה ולהכי הוצרך למימר דקלקול של חימוץ הוי מקח טעות דמעיקרא חלא כו' ודו"ק:

בד"ה ולא ישכור כו' בלא נכייתא אינהו בתורת זביני אתו כו' עכ"ל ולדידן נמי לא אסרי' ליה אלא משום אבק רבית דהוה קרוב לשכר ורחוק להפסד ולהכי בנכייתא אפילו לדידן שרי וק"ל:

בפרש"י בד"ה אינו צריך כו' ואוקימנא בחצר דלא קיימא לאגרא אבל האי גברא שדר בה עביד למיגר כו' עכ"ל יש לדקדק לפ"ז לא הל"ל דקמ"ל לאסור בהלוהו אלא דומיא דהכא

בלא קיימא לאגרא ועביד למיגר ומנא ליה לתלמודא למימר דקמ"ל לאסור אפי' בלא קיימא לאגרא ולא עביד נמי למיגר וי"ל דמשמע ליה לתלמודא כיון דקאסר לא קיימא לאגרא ועביד למיגר אע"ג דליכא נשך ואמרינן בר"פ דליכא תרבית בלא נשך וע"כ משום דמחזי כרבית דהרואה יאמר דקיימא לאגרא מה"ט נמי יש לאסור נמי אפילו בלא קיימא לאגרא ולא עביד נמי למיגר ודו"ק:

תוס' בד"ה אמר רב נחמן כו' אלא לא קאי התם הכי ועוד דהכא מיירי כו' עכ"ל נראה ודאי דגם לתירוץ השני לא קאי התם הכי דרב נחמן לא מחייב התם אלא משום דקרמנאי הוו דיירי ביה וה"ל חצר דקיימא לאגרא אלא דלתירוצם הראשון מיירי נמי הך דרב נחמן דהכא בדאינו צריך להעלות שכר אפי' בעביד למיגר כפרש"י בשמעתין ואם כן לפום מאי דבעי למימר בהך קלקלתא דיתמי דלא הוו דיירי ביה קרמנאי ולא הוה קיימי לאגרא המ"ל וליטעמיך תיקשי דרב נחמן דהכא אדהתם אלא כיון דלא קאי התם הכי אלא דהך קלקלתא איירי בקיימא לאגרא כדאמר דקרמנאי הוו דיירי ביה לא חש תלמודא להקשות כן דבכמה מקומות המ"ל ולטעמיך ולא קא"ל ולתירוץ השני של התוספות למאי דבעי למימר דהך קלקלתא איירי בלא קיימא לאגרא איכא למימר דאיירי בעביד למיגר לא תקשי ליה כלל מרב נחמן דהכא דאיירי בלא קיימא לאגרא ולא עביד נמי למיגר ודו"ק:

דף סה.

בד"ה ניחא ליה כו' וא"ת בלאו האי טעמא כו' אבל שכר פעולתם לא משלם כו' עכ"ל הא ודאי דרב יוסף ב"ח לא הוי עבד כן לכתחלה אי לאו משום דניחא ליה דלא נסתרי עבדיה אלא דהא קשיא להו מנליה לרב יוסף למימר דכרב ס"ל ומשום דניחא ליה דלא נסתרי עבדיה אימא דטעמיה דרב הוא דתוקף בעבדו של חבירו דפטור היינו משום דכל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה ואהא תירצו דיש לחלק בין אדעתא דגזלנותא ובין אדעתא דאגרא כמו בספינה התם ורב סתמא קאמר הכא בתוקף בעבדו של חבירו דפטור אפילו אם היה דעתו מתחלה לתת שכר וע"כ היינו טעמא משום דניחא ליה דלא נסתריה עבדיה ודו"ק:

דף סו.

בד"ה פטומי מילי כו' אבל אם בתחלת הדברים פתח כו' ונ"מ למ"ד לאו ט"ס כו' עכ"ל אבל לעיל בהך עובדא דתחלת הקנייה היה שלא באחריות ניחא להו כפרש"י אפילו למ"ד אחריות ט"ס הוא וכגון דפריש בהדיא בשטר שלא באחריות אבל לפום דקיימינן

השתא אם בתחלת הדברים היה מקנה לו באחריות ודאי דלא היה פרוש בשטר שלא באחריות אלא סתם וליכא נ"מ בהא דקאמרי דלא הוי פטומי מילי אלא תנאי גמור אלא למ"ד לאו ט"ס הוא דלמ"ד ט"ס לא הוה צריך לתנאי זה להבטיחו אאחריות וק"ל:

בד"ה ומניומי אמר כו' אבל לרב נחמן דאמר דאף לאחר מתן מעות קונה הכל לא יתכן טעם זה כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל לרב הונא גופיה בלאחר מתן מעות דקונה מיהת כנגד מעותיו לא יתכן טעם זה כמ"ש התוס' לעיל דכי א"ל נמי קני לגובייא לא ליקני דאסמכתא הוא כו' ודו"ק:

בא"ד ור"ת תירץ אקושיא דלעיל דלא קשיא דרב הונא כו' עכ"ל וכן הא דהקשו לרב נחמן בלא מניומי נמי קבל מרבה בר אבוה כו' יתורץ בתירוץ ר"ת וכ"ה לשון הגהות אשר"י ור"ת פי' בספר הישר דרב נחמן מקמי דאהדרי' מניומי וטעמא דרב הונא משום דתפיס מלוה גופיה כו' עכ"ל ע"ש וא"ש נמי התרוצי הא דקונה הכא במעכשיו בלא ב"ד חשוב משום דתפיס מלוה גופיה ואפשר דנקטו בדבריהם הכי דר"ל דקושיא דלעיל לא קשיא לרב הונא אבל קושיא האחרונה שהקשו אדפריך מרב נחמן טפי ה"ל לאקשויי מדרב הונא אדרב הונא כו' אינה מתורצת בפי' ר"ת ודו"ק:

בא"ד ולעיל בפ' הזהב דלא קני מוכר הערבון אע"ג דתפיס כו' עכ"ל ר"ל לר' יהודה דאסמכתא לא קניא לא קני מוכר הערבון בחנם אם הלוקח חוזר בו בתנאו אלא ס"ל שיקנה לו במקח כנגד ערבונו אע"ג דהתם נמי תפיס המוכר גופיה ותרצו כיון דבהיפך אם המוכר חוזר בו אין הלוקח נוטל כפליים כתנאו כיון דלא תפיס המוכר נמי לא קני ערבונו דאסמכתא היא דסומך הלוקח ולא גמר ומקני לו אלא כשהוא יקנה כפליים ממנו ודו"ק:

דף סו:

בד"ה אי קפיד כו' משום דידע דאסמכתא לא קניא אע"ג דאית כו' אי לא אסמכוה היינו משום כו' אבל למכור בפחות לא כו' עכ"ל דהכי משמע דלית לן למימר דידע דאסמכתא לא קניא אי אית ליה לאהדורי אזוזי אי לאו היכי דנימא דאיניש אסמכי' אזוזי והיינו משום דליקו בהימנותיה כדמוכח מההוא דאשתי שיכרא והכא ליכא למימר דאיניש אסמכיה אזוזי אלא בהאי דלעיל דאשתי שיכרא ותרצו דאעפ"כ למכור בפחות לית לן למימר הכי דאע"ג דאדם עשוי למכור חפציו היינו בשוויה אבל בפחות לא ובקרקע דאין אדם רגיל למכור קרקעותיו אפי' בשוויה לא ודו"ק:

בד"ה התם זביני כו' אבל התם גבי פירות דקל כו' מכל מקום אין לו לחזור כי היכי דליקו בהימנותיה כו' עכ"ל אבל הכא בהלואה דאסמכתא היא לא שייך ליקום בהימנותיה דמתחלה נכנס בה בתורת הלואה כו' ולאחר ג' שנים היה סבור שתהא משוקע בידו והיתה המחילה בטעות כו' עיין בזה באורך בהגהות מרדכי ואשר"י ונ"י:

דף סז.

בד"ה הממאנת כו' אין לפרש ביתבה תותיה דהא מלתא דפשיטא כו' וכשהלך בעלה למ"ה ולוותה ואכלה לא איצטריך דהא אלמנה לכ"ג כו' עכ"ל ר"ל נמי מה"ט דלעיל דמלתא דפשיטא היא דהא אפילו אלמנה לכ"ג דאית לה כתובה אין לה מזונות בלוותה ואכלה ומכ"ש ממאנת דאין לה כתובה דאין לה מזונות בכה"ג ואין להקשות מה"ט בממאנת ואיילונית לא איצטריך בלוותה ואכלה דהא אפילו באלמנה לכ"ג דאית לה כתובה אין לה מזונות בכה"ג די"ל דהא ודאי אלמנה לכ"ג ושניה דמשום איסורא נגעו בו לית לן לדמותן לממאנת ולאיילונית דטעמייהו אינו אלא משום דלא קרינא בהו לאינתו ולכך ממאנת ואיילונית אין להן כתובה ויש להן מזונות ביושבת תחת בעלה ואלמנה לכ"ג דינה בהיפך דיש לה כתובה ואין לה מזונות ביתבה תותיה והיינו טעמא דבאלמנה לכ"ג דבאיסור היא אצלו לכך אין לה מזונות כדי שיוציאה אבל כתובה דנותן לה ביוצאה ממנו יש לה דיש לה נשואין מן התורה אבל ממאנת דבהיתרא יושבת אצלו יש לה מזונות וכיון דאין לה נשואין מן התורה אין לה כתובה אבל שניה דהוי נמי משום איסור יש ללמוד שפיר מק"ו דאלמנה לכ"ג ודו"ק:

בד"ה ובלאות פירש בקונטרס כו' ופירות דקתני לאו בפירות שאכל קאמר דאפי' קרן כו' עכ"ל ר"ל לפי פירושם השתא שכתבו דבבלאות שאין קיימין איירי וכדאמר התם אי דליתנהו אידי ואידי לא שקלה וק"ל:

בא"ד א"נ תקנת פירות כו' ולוותה כו' ואח"כ מיאנה דומיא דמזונות עכ"ל נראה מדבריהם דביושבת תחתיו חייב לפדותה דומיא דמזונות אבל מפרש"י בשמעתין אין נראה כן ע"ש ונראה דהאי תירוצא אינו אלא לממאנת ואיילונית דדין תקנת פירות כדין מזונות אבל בשניה דליכא לפרש כה"ג במזונות כמ"ש התוס' לעיל ה"נ מה"ט ליכא לפרש כה"ג בתקנת פירות ואפשר דבשניה יש לפרש פירות בפשיטות דהיינו בפירות שאכל של נכסי צאן ברזל דהאי קרן גופיה אם אכלו יש לה כדמסיק התם דקנסוה רבנן לדידיה כו' וק"ל:

דף סז:

בד"ה והלכתא צריך למקנא כו' ונראה דאיירי לאחר שלוה הימנו סתם כו' עכ"ל ודומיא דהכי באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנא דאין צריך קנין דיש לחלק כמ"ש הנ"י בשם האחרונים וז"ל דלאחר שירד בה וזכה בה קא מיירי הכא דאי אמר לא מסתלקנא כו' לא מסתלק דעכשיו מחזיק בקרקע בתנאי זה אבל באתרא דלא מסלקי ואמר מסתלקנא במה זכה בעל הקרקע אא"כ קנו כו' עכ"ל והרא"ש האריך בדברי התוספות לחלק גם בזה וע"ש:

בד"ה רבינא אכל כו' ועוד נמצא מוגה בספרו של ר"ת רפרם כו' עכ"ל ר"ל תריץ מיהא חדא תמיהתם אחרונה אבל הראשונה במקומה עומדת ואפשר שזו היתה עיקר תמיהתם דפליגי רב אחא ורבינא בקיצותא דלכ"ע נכייתא אסורה אבל הא דאמרינן לעיל צורבא מרבנן אפילו בנכייתא לא ניכול לאו קושיא דרבינא פליג עליה דה"נ פליג רבינא הכא ארב כהנא ורב פפי ורב אשי דלא אכלו בנכייתא ודו"ק:

בא"ד וי"מ דהך נכייתא דרבינא היינו קיצותא כו' עכ"ל מיהו הא דמייתי ראיה מ"ט דמאן דאכיל בנכייתא משדה אחוזה כו' ודאי דהוי לן למשרי אפילו בנכייתא ממש ושרי ה"נ לאיניש אחרינא אלא לצורבא מרבנן החמירו בנכייתא ממש אפילו לרבינא ולא שרי הכא אלא בקיצותא וק"ל:

בא"ד שפסק דקי"ל כרב אשי דלא אכיל בנכייתא ולא שרי לצורבא מרבנן אלא במשכנתא דסורא כו' עכ"ל דאי נכייתא דהכא דלא אכיל בנכייתא היינו נכייתא ממש לא ה"ל לפסוק דלא שרי לצורבא מרבנן אלא במשכנתא דסורא אלא דאפילו בקיצותא שרי אפילו לרב אשי ודו"ק:

דף סח.

בד"ה ונותן לו שכרו כפועל בטל אי גרסינן כפועל בטל א"כ ל"ג במתני' בטל פי' בקונטרס כפועל בטל מאותה מלאכה כו' מדפריך התם האי לאו בטל כו' עכ"ל מכל דבריהם נראה דל"ג בשמעתין מאי כפועל בטל אמר אביי כו' אלא דהתם בפרק אלו מציאות הוא דגרסינן לה והא לא בטל הוא אמר אביי כו' ודו"ק:

בא"ד ונותן לו שכרו כו' היינו כיושב ובטל לגמרי עכ"ל כתב מהרש"ל פירוש רואין אדם שבטל כו' כמה היה רוצה ליקח להתעסק בזה כו' וכן איתא בטור וכ"פ הר"ן והשתא ל"ק הצריכתות כו' ומהר"י קאר"ו לא ירד כאן לעומקו כו' שאומדין מלאכה הראשונה כו' כמה רוצה ליקח ולהבטל כו' וקשה דא"כ ה"נ איכא למפרך והא לא קבטיל מיניה

כו' עכ"ל ע"ש ודבריו תמוהין דאי יש לפרש הכא כדברי הטור ולא תקשי והא לא קבטיל מיניה א"כ מאי קפריך התם והא לא בטיל מיניה כיון דאיכא לפרושי נמי התם כי הכא כפירוש הטור גם מה שנדחק ליישב הצריכות לפירוש הטור הוא דוחק גדול דעדיין קושית התוס' לפרש"י במקומה עומדת דהא לפי מה דנפיש טירחא נוטל יותר שכר אבל לפי' הר"י קאר"ו ניחא הכל וכן מוכיחין דברי התוספות לפרש הכא כדבעי למימר מעיקרא באלו מציאות דנותנין לו כמו שירצה אדם ליטול וליבטל ממלאכה הראשונה וליישב בטל לגמרי ממנה ולא שיימינן הך מלאכה דעביד השתא בין היא מועטת בין מרובה כפירוש הר"י קאר"ו אבל מלאכה הראשונה כפי מה שהיא ומרויח בה ודאי שיימינן דהא מפסיד מלאכה הראשונה ביושב בטל ממנה ופריך התם בהשבת אבידה אמאי לא שיימינן נמי לפי טורח מלאכת השבת אבידה דהשתא דהא לא בטיל הוא ואמאי לא שיימינן אלא מלאכה הראשונה בבטל ממנה לגמרי ולאו אלישנא דפועל בטל פריך אלא דכך ראוי ליתן לו כיון שהוא עוסק במלאכתו ופטרתו תורה מהשבתה יכול ליטול שכר כו' בכמה יניח מלאכתו וישב בטל שמין נמי בכמה יניח מלאכתו ויתעסק בהשבה כמ"ש הרא"ש בפרק אלו מציאות וכדברי התוספות בשמעתין ומשני אבייי דקושטא דהכי הוא וכפועל בטל מאותה מלאכה דבטל מיניה כפרש"י התם אבל הכא ניחא לן לפרש כפועל בטל כדבעי למימר מעיקרא התם דלישנא נמי הכי משמע ולא תקשי ליה הכא והא לאו יושב ובטל הוא אלא עוסק במלאכת העסקא דבאבק ריבית הקילו ובדבר מועט שהוא נותן לו לא מחזי כריבית כמו שחילק הרא"ש בזה ע"ש גם מ"ש בשם הר"ן שהוא על דעת הטור לא ראיתי דברי הר"ן בזה ואם כוונתו לנ"י שכתב בשמעתין כפועל בטל כו' כשיעור מה שהוא מוזיל ממלאכתו בשעה שאינו מוצא מלאכה לעשות עכ"ל דלכאורה הוא כדברי הטור ואינו כן אבל דבריו מובנים הם ע"פ פירוש הרי"ף ור"ח כמ"ש באורך במלחמות והוא מבואר ג"כ בנ"י בפרק אלו מציאות דה"פ כפועל בטל אם הוא חייט ובפרוס הרגל המלאכה מצויה ושכר תפירת הבגד סלע אל יאמר תן לי סלע אלא אומדין אותו בשעה שהוא בטל ואין לו מה לתפור דאז שכר תפירת הבגד חצי סלע וזו היא כוונת הנ"י הכא דפירוש כפועל בטל התם והכא שוין לפ"ז והטעם דמשערין כשער הזול מבואר שם בנ"י בשם הרנב"ר ע"ש גם תמצא פי' ר"ח בבכורות בתוספות פ' עד כמה וגם לפירוש זה לא שיימינן כלל לפי מלאכה דהשתא כמ"ש הטור ודברי מהר"י קאר"ו ברורים הם כדברי התוספות בלי גמגום גם דברי התוספות בפ' עד כמה מוכיחים כדברי מהר"י קארו ע"ש ושוב מצאתי גם שם בפ' עד כמה בדברי הרא"ש וז"ל פירוש כפועל בטל לגמרי אומדים כמה אדם רוצה ליקח

ליבטל ממלאכתו שהיה רגיל לעשות בה ולישב בטל עכ"ל והם בעצמם דברי מהר"י קאר"ו ודו"ק:

דף סח:

בד"ה איכא ביצים מוזרות כו' וליכא למימר לא מצא ביצים מוזרות ילך לביתו ריקן כו' עכ"ל וליכא להקשות דהא לרבי יהודה קיימינן הכא דס"ל צד אחד בריבית מותר דכה"ג שאין ביד המלוה ולוה לעשות לצד אחד שלא יהיה ריבית אפילו לרבי יהודה לא שרי כמ"ש התוס' לקמן גבי מותר שליש בשכרך וק"ל:

בד"ה ורשב"ג לא בעי שכר עמלו ומזונו פשיטא דשכר מזונו בעי כו' עכ"ל דהא רשב"ג לא נקט במלתיה אלא דלא בעי למיתב לו שכר כתף דהיינו עמלו ואגב ריהטא דעמלו נקט המקשה נמי מזונו אבל דברי רש"י בזה סותרין שפתח עם אמו כו' שנמשך אחר אמו ובלא עמל ומזון וכו' וסיים וא"צ להעלות לו שכר כתף ודו"ק:

בד"ה אי פלגא באגר כו' ולגירסא זו קאי רישא אנותן וסיפא ארב עילישׁ כו' ואי גרסי' כו' עכ"ל משום דגירסת רש"י היא דחוקה דקאי רישא אנותן וסיפא אמקבל ניחא להו למימר ואי גרסינן כו' דאז קאי הכל אנותן או אמקבל ולכך לא הזכירו נמי אי גרסינן אי פלגא באגר תילתא בהפסד ואי פלגא בהפסד תילתא באגר משום דגם גירסא זו דחוקה דקאי רישא אמקבל וסיפא אנותן וק"ל:

בא"ד וקשה וכי שוטה הנותן לעשות כזה למקבל כו' ועליך תרי תילתי בהפסד כו' היה לו לכתוב תרי תילתי בהפסד כו' עכ"ל נראה מלשונם דקושייתם גם לגירסת רש"י שהרישא קאי אנותן והסיפא אמקבל דא"א לפרש אלא שב' הברירות ביד א' מהם ומשמע להו ששתי הברירות הכל יהיו ביד המקבל ולא ביד הנותן דאל"כ יהיה קרוב לשכר ורחוק להפסד ואסור כך נ"ל בדברי התוספות אבל הטור כתב בשם הרמ"ה שהדבר תלוי בלשון שבשטר אם ב' הברירות ביד המקבל או ביד הנותן וע"ש באורך ועוד נ"ל לדברי התוס' דכיון דאנו מפרשים לשטרי הכי משום דרב עילישׁ גברא רבא הוא יש לנו לתלות הברירה בו שהוא המקבל ודו"ק ועיין בפרש"י לקמן במתניתין:

דף סט.

בפרש"י בד"ה מכאן ואילך כו' ושכר עמל ומזון ליכא ואע"ג דחצי אחריות של מחצית חבירו עליו כיון דבעי למטרח בה משום מחצה שלו כו' עכ"ל ק"ק דהא לעיל בדאית ליה בהמה לדידיה דבעי למטרח נמי בדידיה ואפ"ה בעי מיהת שכר עמל ומזון דהיינו

מותר שליש בשכרו ויש לחלק דהכא כיון דבגוף בהמה זו בעצמה בעי למטרח במחצה שלו לא בעי כלל שכר עמל ומזון ודו"ק:

תוס' בד"ה אי משתתפת כו' יטול חצי הראש מחלק ר"א כו' עכ"ל פי' דכמו שבתחלה שהיתה כולה של ר"א פלגא נעשית מלוה והיה נותן לו כל הראש בשכר טרחא בפלגא דפקדון של ר"א השתא שחציה של ר"א נעשית פלגא מלוה יטול חצי הראש בשכר טרחו בחלק רביעית מהבהמה בפלגא דפקדון של ר"א מיהו ק"ק למאי דמסיק לעיל דהיכא דאית ליה בהמה לדידיה לא בעי ריש עגלא לפטומי ה"נ כיון דבעי למטרח במחצה שלו לא בעי נמי חצי ריש עגלא לפטומי והוי סגי ליה במותר שליש בשכרו ולפרש"י שכתבנו לעיל דהיכא דבגוף בהמה זו בעצמה בעי למטרח במחצה שלו לא בעי ליתן לו שכר עמל ומזון כלל ה"נ הכא לא הוה בעי ליתן לו חצי הראש מחלק ר"א ואפילו מותר שליש בשכרו לא הוה צריך ליתן לו ודו"ק:

דף סט:

בפרש"י בד"ה שמין עגל עם אמו וא"צ ליתן שכר עמל ומזון לעגל אלא לאם עכ"ל הוא מגומגם דאמו עושה ואוכלת וכפירוש רש"י לעיל עם אמו דליכא טירחא כו' כי אמו עושה ואוכלת ואין צריך כו' עכ"ל וצ"ל דה"ק דעגל א"צ עמל ומזון רק לאמו ולאמו כבר ניתן שכר עמל ומזון במה שהיא עושה ודו"ק:

דף ע.

תוספות בד"ה דקא מקבלי כו' דלא משלם שוכר אלא מה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד דאמרינן לעיל תרי תילתי בהפסד ותילתי באגר כו' לקבל עליה הנותן זולא כו' עכ"ל לצדדין קאמרי יקבל הנותן תרי תילתי בהפסד ופלגא באגר או תילתא באגר ופלגא בהפסד אך קשה ומאי קושיא דיקבל עליו הנותן זולא כולה דאימא דאדרבא לרבותא נקט הכי דאע"ג דאינו מקבל הנותן עליו כל ההפסד הבא מזולא שרי במקבל עליו קצת אחריות וי"ל במקבל עליו זולא כולה ואינו מקבל עליו אחריות כלל הוי קרוב לזה ולזה כדאמר אביי לעיל גבי חמרא אי תקפה ברשותך כו' והוי רבותא טפי דשרי מתרי תילתי בהפסד ופלגא באגר או תילתא באגר ופלגא בהפסד דהוי קרוב להפסד ורחוק לשכר ודו"ק:

בד"ה אתא מריה כו' היה לו למפקיד עדים שהפקיד בחבית כו' עכ"ל ומיירי שאירע כך שראו עתה החבית בידו דה"ל עדים וראה וכ"ה בהגהות אשר"י אבל הכא בשמעתין

הוצרכו לדחוק לתרץ לקמן שיצטרך להראות החפץ לעדים דמיירי הכא דעדיין לא ראו אותה עתה העדים ומיהו נראה מתירוצם לקמן דאיהו נמי בעי להראות החפץ לעדים באם יכירו אבל הרא"ש כתב דלגביה דידיה כל זמן שלא ראוהו מצי למימר לקוח הוא בידו במגו דהחזרתיו לך אבל ליתמי לא טענינן כו' עכ"ל ע"ש ודו"ק:

בא"ד דהוי מגו במקום עדים עכ"ל פירוש דאנן סהדי דהך טענתם שקר היא דהא לא אתרמי כך וק"ל:

דף ע:

בד"ה אין מקבלין כו' מדפריך רבא אשנויא דאביי אי דקביל עליה אונסא וזולא צאן ברזל קרית כו' עכ"ל ר"ל מדפריך רבא אשנויא דאביי דאוקמי בהכי משמע דהמקשה לא הוה מוקים לה בהכי אלא לסברת המקשה נמי אידי ואידי דלא קביל עליה אונסא וזולא ודקאמר למימרא דברשות דמקבל קיימא ורמינהו כו' לא בעי למימר דהך דבכורות אינו ברשות מקבל דקביל עליה הנכרי אונסא וזולא אלא דה"ק למימרא דברשות מקבל קיימי לענין רבית ויצאה מרשות בעלים לגמרי ורמינהו כו' דפטורין מן הבכורה ולא יצאה מרשות בעלים לגמרי אע"ג דלא קביל עליה הנכרי אונסא וזולא כמ"ש התוספות לקמן ומהרש"ל נדחק בזה ליישב פרש"י ואין כאן מקום להאריך ודו"ק:

בא"ד לא הוה קשה לן מתני' דבכורות כו' אע"פ שנותן לו מהם קצבה כו' אבל משום דחשיב ליה במתני' דהכא ריבית כו' עכ"ל מיהו קשה דאכתי לפירושו נמי אמאי לא מוקים לה אידי ואידי בלא מקבל עליה אונסא וזולא וההיא דבכורות איירי בלא קצץ לו השבח אלא דחולקין השכר דלא הוי אלא רבית דרבנן ולכך לא יצאה מרשות בעלים לגמרי ודו"ק:

בד"ה תשיך לא סגי כו' וא"ת כיון דרבית עכו"ם שרי לאידך לישנא למה לא חיה כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דללישנא קמא נמי רבית דעכו"ם שרי מן התורה ולא אסור אלא משום גזרה שמא ילמד ממעשיו וההוא טעמא לא שייך במתים שהחיה יחזקאל ועו"ק דה"ל להקשות בפשיטות לפום סברתם דהשתא דבני נח אינן מוזהרין על הרבית ולמה לא החיה אותו שהלוה בריבית דבני נח היה אז ומיהו בהא י"ל דללישנא דרבית דעכו"ם אסור לישראל אית לן למימר דמכ"ש דרבית דעכו"ם אסור לעכו"ם חבירו מק"ו מגזל למ"ד גזל כנעני מותר לישראל ומהא שמעינן ליה דרבית היה אסור לבני נח אבל ללישנא קמא דשרי רבית דעכו"ם לישראל מהיכי תיתי לאסור רבית לבני נח ודו"ק:

דף עא.

בד"ה הא חזינן כו' וא"ת דלמא משום שאר עבירות כו' עכ"ל ולפ"ז בעשה את כל אלה קאמר קרא לא ימוט אלא שזה אחד מהן וכן לרבי עקיבא דאמר בעושה אחד מכל אלה לא ימוט בסיפא דקאמר שכל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין לאו בהך מלתא לחוד תלה הדבר אלא שזה אחד מהן ומהרש"ל דחק בזה לר"ע ואין להאריך:

בד"ה או לעקר כו' וי"ל דה"א כו' פסלו של מיכה כו' עכ"ל מיהו לבתר דכתב קרא משפחת גר דהיינו עכו"ם לית לן למימר לעקר דוקא ע"ז של ישראל דמ"ל של ישראל ומ"ל של עכו"ם ודו"ק:

דף עא:

בד"ה מצאו ישראל כו' דאפילו לא היה המלוה חייב לעכו"ם כו' עכ"ל ר"ל למאי דאיירינן בשמעתין דחייב המלוה רבית לעכו"ם ודאי דאסור שהוא פורע הרבית לעכו"ם בשביל המלוה החייב לעכו"ם אלא אפילו לא היה המלוה חייב כו' אסור מדין ערב כדין תן מנה לפלוני כו' ודו"ק:

בד"ה כגון שנשא ונתן כו' ויתן המעות לעכו"ם או אפי' לישראל אך שיאמר המלוה אני (מלוה) [פורע] לך בשביל העכו"ם כו' עכ"ל כן הוא בספרים שלפנינו ור"ל שישראל המלוה נתחייב לעכו"ם המעות בקבלתו המשכון ממנו והעכו"ם נתחייב מעות ללוה בקבלתו המשכון ממנו והרי המלוה פורע ללוה בשביל העכו"ם ושרי וק"ל:

דף עב.

בד"ה אמר אביי כו' מה ענין דרב אסי לכאן כו' עכ"ל ר"ל דלכאורה דהכא קמבעיא ליה משום כיון דלא הוה זביני ולא הוה קנין השטר כלום ומאי מייתי מדרב אסי דהוה שטר קנין גמור כיון דמודה ביה וק"ל:

דף עב:

בד"ה אין לוין כו' או יש לו מעט כדר"י כו' עכ"ל לכאורה שיש לו מעט פירות וקשה דהא רב הוא פליג עליה דר"י לקמן והכא מסיק דלוין ודוחק לומר דהתם מקמי דהדר דא"כ ה"ל לאתויי הכא מלתיה ולמימר דהדר ביה נמי מההיא ועוד קשה אף לפי גירסת פירות שבשוק ל"ל על פירות שבשוק כיון שיש לו סאה ונראה לפרש או יש לו מעט מעות

וכדר"י התם לענין פירות אית לן למימר הכא לענין מעות ביש לו לר"י וכ"כ הרא"ש לפירוש הראב"ד אם יש לו מעות כנגד סאה אחת לוה עליה כמה כורין וק"ל:

בא"ד וק"ק ל"ל שער כו' ואית דגרסי אין לוין על פירות שבשוק עכ"ל כל זה לפירושם והוא כפירוש הראב"ד דמיירי הכא ביש לו מעות אבל לפר"י דמיירי אפילו באין לו מעות איירי דוקא ביצא השער דאל"כ למאי דמסיק דלוין תקשה לך מתניתין דאין לוין סאה בסאה וטעמא דכיון שיצא השער יכול ליקח פירות באשראי וכ"כ הרא"ש:

דף עג.

בד"ה ברשות המוכר כו' וא"ת א"כ מאי קמ"ל כו' עכ"ל וטרשא דרב חמא דשרי דהא דשבקי להו מכסא ונקטו להו שוקא הוי שכר טורחן כמ"ש התוס' לעיל ולא קשיא להו התם דא"כ מאי קמ"ל די"ל דקמ"ל דהא דשבקי להו מכס' כו' הוי סגי בשכר טורחן וק"ל:

בד"ה מאי טעמא ניחא להו כו' דאפי' שכירות החמורים נותן כו' דלא יהיב שכר עמלם כו' עכ"ל כצ"ל שכר חמורים צריך ליתן להם דלא חשיב הנאת גילוי תרעא רק כנגד שכר הטורח של בעלי חמורים כו' לשון הגהות אשר"י וק"ל:

דף עג:

בד"ה נטר שתא כו' היה מנהגם ליתן השכירות בסוף כל חודש כו' עכ"ל ופי' נטר שתא וחודש אחד משנה שניה ורצה ליתן לו אגר ביתא מההוא חודש וקאמר ונטר שתא דהיינו מיום שהיה ראוי ליתן שכירות חודש ראשון אי לא משכונה דהיינו בסוף חודש ראשון משנה ראשונה ודו"ק:

בא"ד למה לא ניכה מחובו כו' עכ"ל דמסתמא לא פרע עדיין רבא לעכו"ם כיון שהיה ממושכן וכן משמע לישנא עד דמסליקנא לך בזוזי ועיין בנ"י וק"ל:

בד"ה השתא נשקול כו' שהקדש מעורב בו וימכר הבית ויקח זה שכר שנתן עכ"ל דעודף על דמי שכירותו וחובו יכול להקדיש ולמכור וכ"ה לשון הג"ה באשר"י וק"ק מה שכירות נתן על מה שלא היה דר בו עדיין דהא שכירות אינו משתלם אלא לבסוף ויש ליישב וצ"ל דה"נ הכא הבית היה שוה יותר על החוב שהיה לו לרב מרי על העכו"ם והיה דר רב מרי נמי בחלק רבא שהיה מעורב בו והיה סבור רב מרי דמחזי כרבית ודו"ק:

דף עד.

בפרש"י בד"ה על העביט כולהו לאותבינהו לרב ושמואל נקט כו' עכ"ל מפירוש מהרש"ל או ע"ד התוס' דמכמר זתים כו' או כדפריך לקמן לשמואל ל"ל משישקענו כו'

וה"ה גבי עביט ומעטן כו' עכ"ל והוא דוחק גדול ואם כן הוא ה"ל לתלמודא למפרך טפי לעיל הכי גבי עביט ומעטן ולתרץ לה הכי משראוי לעביט ומעטן אבל ודאי גבי עביט ומעטן לא קשיא ליה כלל דלא נקט לה אלא לשיעורא מה שהוא מוכר לו וכן מוכח מדברי התוס' שהקשו לר' חייא ל"ל על כומר אליבא דשמואל אבל בלשון המשנה עביט ומעטן לא קשה להו מידי לשמואל אבל הנראה הא דפריך גבי בצים והא מחוסר לפופי ויבושי כו' תקשי נמי לשמואל דיבושי בחמה הוה בידי שמים וכן לעיל גבי גדיש כו' והא מחוסר משדא בחמה [כו'] לשמואל נמי פריך ובהכי ניחא שלא הקשו התוס' נמי לשמואל דאמר בידי אדם אפי' ק' פוסק ל"ל על בצים לפסוק נמי אעפר די"ל דמחוסר לפופי ויבושי בחמה דהוי בידי שמים ושכתבו התוס' לקמן בד"ה וכפר שיחין כו' דהא מחוסר ג' הוא כו' היינו לרב וה"ה לשמואל דלא איירי בעפר משום דיבושי הוה בידי שמים ולא נקט רש"י דכולהו לאותבינהו לרב ולשמואל כו' אלא דיש מהן לאותבינהו לרב ויש מהן לשמואל ודו"ק:

תוס' בד"ה וכפר שיחין כו' לפסוק לקדירות כשער מוכרי קדירות בזול שהבצים לענין קדירות כעין לקוטות למוכרי תבואה כו' עכ"ל דבריהם מגומגמים לכאורה אבל דבריהם מבוארים ע"פ מה שכתבו הרא"ש והטור בשם ר"י אהך דתנן היה הוא תחלה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש דכיון דיש לו תבואה יכול לפסוק כשער הלקוטות אבל אינו יכול לפסוק פחות משער הלקוטות והא כו' דשאני הכא דמחסרא למידש ומידרי הלכך חשיב קצת כיש לו וקצת כאין לו עכ"ל הרא"ש ולאפוקי מפרש"י שפי' שם שפוסק עמו על הגדיש באיזה שער שירצה דחשיב כיש לו ועל דעת ר"י בעל התוס' סתמו דבריהם וכתבו לדמות דבחדא מתנייא פוסק על הגדיש כו' ועל הביצים דכמו דבפוסק על הגדיש אזלינן בתר שער הלקוטות ולא בפחות ממנו כשער שירצה משום דהוה קצת כיש לו וקצת כאין לו ה"נ הכא בפוסק עמו על הקדירות דמחוסר עיילי לאתונא ולשרוף פוסק עמו על שער הביצים ולא בפחות ממנו כמו שירצה משום דהוה נמי קצת כיש לו וקצת כאין לו וזה נראה לי ברור בדברי התוס' אבל מהרש"ל כתב בזה דברים אחרים אינם מענינו ואולי נעלם ממנו דברי הרא"ש והטור ודו"ק:

דף עד:

בפרש"י בד"ה ר"ש היא כו' לוקח לא מצי הדר ביה כו' אף כי לא נשתנה השער כו' עכ"ל לישנא דאף הכי מתפרש לוקח לא מצי הדר ביה אף כי לא נשתנה השער כדסברי רבנן דאף בלא נשתנה מצי הדר וק"ל:

בד"ה שהיה ר"ג מחמיר שאם (הוזלו) [הוקרה] נוטל מהן כשער הזול כו' עכ"ל כצ"ל:

דף עה.

תוס' בד"ה בני חבורה כו' במאזנים לפי שמדקדקים כו' תן לי כ' אגוזים כו' שוה דינר ביחד שהרי יש דינר ולא יאסור כו' עכ"ל כצ"ל:
סלייק פרק איזהו נשך

דף עו.

פרק השוכר את האומנין
בפרש"י בד"ה דעתייהו אעילויא כו' לא לפחות מקצבתן של זה אמרו אלא להוסיף וכך אמרו מהימנת כו' עכ"ל פי' להוסיף על שאר פועלין דמיירי הכא דשאר פועלין מיתגרי בג' דאל"כ מאי אריא בשכרכם עלי דאפילו אמר שכרכם על בע"ה נמי נותן להם ד' דהיינו מה שהנהו וה"ק מהימנת לן מה שאמר בע"ה ד' להוסיף על שאר פועלים דלא מיתגרי אלא בג' והיינו דעתייהו לעילויא על שאר פועלין ודו"ק:
תוס' בד"ה ואזל איהו כו' היינו מהימנת כו' א"נ משום דאי אמר בע"ה טפי כו' בתר הכי אי אמרי' מהימנת כו' אי משום דדעתיה אעילויא עכ"ל מדבריהם נראה דדעתייהו אעילויא דקאמר תלמודא ואת מהימנת לן ב' סברות הן ולא כפרש"י שכתבנו והכא פשיטא ליה דסמכי' אדיבורא דפועל דבין לפום סברא דדעתייהו אעילויא ובין לפום סברא דמהימנת לן אית לן למימר הכי והא דנקט תלמודא במלתא הך סברא דדעתייהו אעילויא צ"ל דה"ק פשיטא לן דסמכיה אדיבוריה דפועל אפי' אי אמרי דדעתיה אעילויא אבל בהך אבעיא דבתר הכי אי אמרת דדעתיה אעילויא לא סמכי אדבורא דפועל אלא דוקא אי אמרינן מהימנת לן דסמכי אדיבורא דידיה ודו"ק:
בד"ה דעתיה אעילויא כו' דאי א"ל שכרכם על בע"ה מאי נ"מ אי דעתיה כו' אלא מה שהתנה כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש בשכרכם על בע"ה דנ"מ לענין תרעומות וכפרש"י דהא במאי דקא מבעיא ליה בתר הכי לאו לענין תרעומות קמבעיא אלא לענין תשלומין מיהו איכא לפרושי בשכרכם על בע"ה ולענין תשלומין ובשויא עבידתייהו ד' דלא אמרי' אדעתא דתלתא קעבדי כמו שאמר בע"ה ואוזלי דקא מוזלי גביה אלא דדעתייהו אעילויא וכן פסק הרי"ף ועי' בזה באורך ברא"ש ודו"ק:
בד"ה השוכר את האומנין כו' ולא רצה לפרש דידו על התחתונה כשהוקרו כו' כמו ששוה עכשיו שאין זה סברא כו' עכ"ל וה"ה נמי דמהאי טעמא גופיה בריש בידם על

התחתונה אין לפרש כשהוזלו פועלים ויתן להם חצי סלע כמו ששוה עכשיו דאין זה סברא כי למה לא יתן להם כמו שהתנה עמהם כיון שאין מפסיד בחזרתן ואדרבה הוא מרויח שימצא מי שיקצור לו חצי קמה בחצי סלע מיהו הא לא קשיא להו לפרש בידם על התחתונה בהוזלו שאינו נותן להם אלא סלע והוא מרויח חצי סלע בחצי קמה וכן בידו על התחתונה בהוקרו שנותן להם סלע ומפסיד חצי סלע שהוא צריך ליתן סלע וחצי בחצי קמה דבהא ת"ק דר' דוסא נמי מודה ולא שייך בזה לומר ידו על התחתונה כיון שנוטל הפועל על המלאכה שעשה סלע כמו שהתנה עמו ודו"ק:

בד"ה דאי ס"ד דאדיבורא כו' ולפי זה היינו אגריעותא דידה כו' ופשיט דכ"ש דאעילויא כו' ואם כן סותר כו' עכ"ל ק"ק דמהך פשיטותא גופיה ה"מ לדחות פירוש זה דקאמר א"נ משהגיע גט לידה מגורשת אלמא דאדיבורא דידיה קסמיך דאכתי אבעיין לא אפשיטא דאימא התם לא הוה טעמא משום דמהימנת לן אלא משום דדעתיה אעילויא ולכך סמיך אדיבורא דידיה דאינה מגורשת עד שתגיע גט לידה ולא סמיך אדיבורא דידה דהוה לגריעותא דבעל דמגורשת במהרה אבל באבעיין דלעיל לא סמיך אדיבורא דידיה דהוה לגריעותא אלא אדיבורא דבע"ה קסמיך דהוה לעילויא ודו"ק:

דף עו:

בפרש"י בד"ה בד"א שלא התחילו כו' ועד השתא פריש מילי דשכירות והשתא פריש מילי דקבלנות עכ"ל דהא דקתני הכא קבלו קמה לקצור כו' משמע בקבלנות ור' דוסא נמי לא פליג אלא בקבלנות אבל בשכיר יום מודה כדאוקמא ברייתא דלקמן מיהו הא דקתני ברישא השוכר את האומנין והטעו כו' איכא לפרושי נמי בקבלנות אלא כיון דקתני בסיפא דברייתא בד"א בזמן שאין שם פועלים אבל יש כו' אין לו עליהן אלא תרעומת דאיירי בקבלנות ע"כ רישא לא איצטריך אלא משום שכיר יום וזה סותר מה שכתבו התוס' בר"פ דפועלין לא משמע אלא שכיר יום והכא בסיפא דקתני לישנא דפועלים ולא איצטריך ליה אלא משום קבלנות ויש ליישב ודו"ק:

דף עז.

בד"ה מהו דתימא כיון דיד פועל על העליונה עכ"ל לכאורה נראה מתוך שמעתין דרבנן פליגי ארבי דוסא וסברי דידו דבע"ה נמי על העליונה ואם הוזלו פועלין ואין שוה החצי אלא שקל וחזר בו בע"ה אפ"ה לא יתן להם אלא סלע ומקרי ידו על העליונה כלומר שאינה על התחתונה כדאמר ר' דוסא שנותן להם סלע וחצי ובחצי סלע יגמור קצירו

וכה"ג פירשו התוס' ידו על העליונה דגבי פועלים אבל ק"ק לפי זה המ"ל הכא לרבנן נמי כדקאמר לקמן לר' דוסא לא צריכא דזל עבידתא ואומר בע"ה ואזול פועלים ופייסוהו מ"ד כיון דיד בע"ה על העליונה מצי א"ל אדעתיה דבצריתו לי כו' ואם נאמר דרבנן לא פליגי אר' דוסא אלא בפועל דיכול לחזור דכתיב קרא עבדי אבל בבע"ה מודו דאינו יכול לחזור ואם הוא חוזר ידו על התחתונה ניחא דנקט הכא בכה"ג ולא נקט כדלקמן ודו"ק:

בד"ה מ"ד הואיל כו' טעמיה משום דתפיס בע"ה כו' עכ"ל מפי' מהרש"ל דכל זה בכלל הסד"א אבל לפי האמת טעמא דר' דוסא משום דכל החוזר ואפי' בב"ה דתפיס נמי דינא הכי ומש"ה כתב רש"י טעמיה כו' עכ"ל וק"ק לפי זה דלפי הס"ד אתיא מתני' דלא כמאן ועוד דהל"ל בפשיטות קמ"ל דלאו טעמיה משום דתפיס ובע"ה נמי אינו יכול לחזור ויש ליישב דאע"ג דשמעי' ליה ממתני' דלא נימא הכי אשמעינן לן נמי בברייתא ודלא קאמר קמ"ל דלא נימא הכי היינו משום דאם כן לא הוה איצטריך למיתני שוב סלע נותן להם סלע כדמסיק דאיצטריך ליה נמי למיתני משום דלא נימא יד פועל דוקא על התחתונה ואי הוה שמעינן ליה מרישא דלא נימא הכי לא הוה איצטריך למיתני הסיפא כלל ומש"ה קאמר קמ"ל בענין אחר ודו"ק:

דף עז:

תוס' בד"ה רב פליג עליה כו' א"נ כיון דתני לה תנא גבי הלכתא כו' ונהי דבההיא דכל החוזר כו' עכ"ל יש מי שמגיה הכא בתוס' בלשון במקום גבי והוא ע"פ הי"מ שכתבו התוס' בפ' הגוזל ובפ"ק דע"ז מחקו מלת גבי בגמ' לפי אותו הפי' אבל הנראה לקיים כל נוסחות שלנו בתוס' הכא ור"ל דההיא דכל החוזר בו רבי סתם לה בהלכתא פסיקתא דליכא שום תנא במתני' דפליג עליה וא"כ ההיא דכל המשנה אע"ג דאיכא בה פלוגתא בפרק הגוזל הכי הלכתא כיון דקתני לה גבי ההיא דכל החוזר בו דהוה הלכתא פסיקתא ואע"ג דבההיא דכל החוזר בו אין הלכה דרב פליג עליה דרבי דסתם כר' דוסא וס"ל כרבנן דברייתא מ"מ בההיא דכל המשנה ליכא אמורא דפליג עליה דרבי דסבר הכי ודו"ק:

בד"ה לא יהא אלא ב"ח כו' א"נ כי היכי דלא תיקשי הלא לב"ח כו' וכי משני מזיבורית שבה א"ש כו' עכ"ל ק"ק למאי דאוקמא רב אחא אפי' תימא מעידית דנכסיו כו' כמו כן מסתמא מזיבורית דנכסיו ותקשי ליה הלא לב"ח לא מסלקי בארעא אלא בזוזי כי אית ליה ויש מקשים עוד לשנויא דרב אחא דמדמה לה נמי לניזק אמאי קאמר רצה תן לי מעותי או תן לי קרקע מעידית דנכסיו דהא בניזק לא הוה דינא הכי אלא דיכול ליתן לו כסף אלא דאם נותן לו קרקע נותן לו מעידית דנכסיו ובדברי בעל המאור יתיישב

כל זה שהוא פירש דרב נחמן דמפרש מעידית שבה ורב אחא דאמר מעידית דנכסיו לא פליגי אלא רב נחמן מפרש לה אתן לי קרקע כנגד מעותי דהיכא דשקיל מגופא דזבינא שקל מעידית שבה ורב אחא מפרש לה אתן לי מעותי דאי לית ליה מעות מגבי ליה מעידית דנכסיו והלכתא כתרוייהו ואם הלוקח חוזר בו והמוכר מחזיר לו מעות מגבי ליה מזבורית דנכסי היכא דלית ליה מעות כו' ואי מגבי ליה מגופא דזבינא יהיב ליה מזיבורית שבה עכ"ל ותו לא מידי ודו"ק:

דף עח.

בד"ה הוחמה בהר כו' ובלאו הכי צריך לפרש הפשט התם כך דקאמר אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא כו' עכ"ל דע"כ ה"פ דאין אומרים דאפי' בבא ארי ליחייב דאילו היה שם שמא היה מציל ע"י שהיה מוליכו למרעה אחר כו' או שהיה הארי ירא או היה מקיים כו' כדלעיל אלא אומדין אם בודאי היה יכול להציל על ידי רועים ומקלות כדאוקמיה רבה התם באתו גנבי ושאר מזיקין קלין חייב דה"ל תחילתו וסופו בפשיעה ואם לאו דהיינו באתא ארי ואין יכול לקדם ברועים ומקלות דסופו אונס פטור וק"ל:

בד"ה ריב"ח אמר כו' דרבה לטעמיה דאית ליה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב כו' עכ"ל וה"נ יש לתלות האונס בפשיעה ששינה להוליכה מהר לבקעה ומבקעה להר דשמא אם היה מוליכה במקום שהתנה לא היה שם נחש וק"ל:

בא"ד והא דנקט בסיפא הוחלקה כו' חייב ה"ה מתה כדרכה כו' אלא משום דבפטור כו' וא"ת והא שמעינן ליה מרישא כו' עכ"ל מעיקרא לא קשיא להו אלא מסברא הא דנקט הוחלקה כו' כיון דמתה כדרכה חייב מכל שכן הוחלקה בהר והוחמה בבקעה דחייב ואהא תירצו משום דבפטור כו' ושוב קשיא להו דאכתי כיון דמתה כדרכה דקתני ברישא ליכא לחיובי אלא משום דתחלתו בפשיעה לענין דהוחלקה בהר כו' א"כ ליכא למטעי למפטר נמי חימום בבקעה וי"ל כו' וק"ק דהוו להו להקשות כן לעיל לרבה דמוקמיה לרישא בהכישה נחש כיון דקתני ברישא דחייב משום דתחלתו בפשיעה לענין הוחלקה בהר כו' כ"ש כשמתה ע"י הוחלקה דהר וחימום דבקעה דחייב מיהו בתירוצם ניחא נמי הכי דאי לא אשמעינן הסיפא לא הוה ידעינן אמאי חשיב ליה ברישא תחלתו בפשיעה לחייב אפי' בהכישה נחש ודו"ק:

דף עח:

בא"ד דלא חשיב הכא פשיעה במה ששינה דיכול כו' שלא תחליק בהר כו' עכ"ל ומיהו חייב בהוחלקה בהר ובחימום בבקעה דהוי כעין גניבה ואבידה דחייב בה שוכר ותחלתו בכעין גניבה ואבידה וסופו באונס פטור לכ"ע כמ"ש התוס' ס"פ הפועלים ודו"ק:

גמ' רבי אליעזר אומר כו' כתב מהרש"ל ברייתא זו לקמן בפ' המקבל והיא בנוסחא אחרת ולא הוזכר בה כלל ר"א ובנוסח כו' ובנוסח שלנו א"א ליישב בלתי הגה"ה וט"ס עכ"ל תמיה אני עליו דהא בנוסח בעלי התוס' הוזכר הכא ר"א דת"ק לא איירי אלא בגבאי דלא ישנה ור"א איירי בעני כו' כמ"ש התוספות גם בתוספתא דמגילה פ"א איתא הברייתא כמו שהובאה בשמעתין והוזכר שם ר"א אלא בפרק המקבל הביאה התלמוד בקיצור לפי הצורך שם וסמך אדהכא גם הרי"ף הביא אותה בקיצור מטעם זה כדרכו ולית כאן הגה"ה וט"ס ומה שמסיים בה דברי רבי יעקב כו' ר"ל דמה שאמרו ת"ק ור"א כולי דברי ר"י משמיה דר"מ ורשב"ג פליג עלייהו ומיקל בכולהו ודו"ק:

דף עט.

בפרש"י בד"ה הדרא ארעא כו' ושמא יפגע יובל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא דלוה עכ"ל כך הגיה מהרש"ל וכ"נ לכאורה דהכי פרכינן לרב דאית ליה למיחש לעיל משום דכליא קרנא דמשכיר ה"נ הכא ה"ל למיחש דכליא קרנא דלוה באם ילקח בו קרקע שתצא ביובל אלא דהל"ל שיהיה האילן ללוה כמו לעיל דהוה הנבילה למשכיר אבל לשון רש"י ושמא יפגע יובל בתוך ימי כו' הוא קשה לפי זה ומהרש"ל כתב ליישב כלומר לאפוקי שאם כלה היובל אחר שני המשכנתא לא הוי כילוי קרנא ללוה כו' עכ"ל ליכא לאקשויי דאם נחוש לשמא יפגע יובל בתוך ימי המשכונא א"כ מאי נ"מ ללוה דלא ליצלח לציבי למלוה די"ל כמ"ש התוספות דזימנין דשלמי ימי משכנתא מקמי דלימטיה כו' ואכיל תרתי או תלת שנין קמי יובל מיהו מפירושו נראה דהכא ניחוש נמי לכליא קרנא דמלוה דהמשכנתא הוה כמו מכורה לגביה בתוך שני המשכונא ויש לקיים נוסחת פרש"י שלפנינו והשתא שפיר פריך בפשיטות כיון דאית לן למיחש לשמא יפגע יובל תוך ימי משכונא וכליא קרנא נמי דמלוה ודלוה אית לן למימר דלא ילקח בהן קרקע אלא שיהיה האילן למלוה שהוא מוחזק בו ודו"ק:

תוס' בד"ה אילימא ביין כו' ה"ל לאקשויי אמאי לא יתן כלל עכ"ל דמדפריך בסמוך בספינה סתם ויין זה מלא יתן משמע דהכא בספינה זו ויין סתם לא קשיא ליה מלא יתן ודו"ק:

בד"ה אלא בספינה כו' וה"נ ע"כ פריך שיתן כו' מדניחא ליה הא דקתני אם נתן לא יטול כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא קשיא להו בפשיטות אישא דמשמע אם נתן כל שכרו לא יטול כלל ולמה לא יטול שכר חצי הדרך שלא הלך כיון שאירע לו אונס דהוי פסידא דפועלים ודו"ק:

דף עט:

בד"ה אי אתה מוצא כו' אבל ספינה סתם ויין סתם כו' מספקא ליה לריב"ם אם חולקין שכר חצי הדרך שהלך כו' עכ"ל ספיקו לפי פירושו דשכר חצי הדרך שלא הלך פשיטא שלא יתן כיון שהוא אונס ודו"ק:

בד"ה השתא מניקה כו' דאין מתיישב שפיר לפי גירסא זו הא דקאמר ש"מ ביניתא אגב כו' עכ"ל דלפי פרש"י ודאי דזה אין צריך ראיה שהמעוברת כבידה מן הריקנית וכריסו גדול בדג משקלו יותר משהוציאו את מעיו וק"ל:

דף פ.

בפרש"י בד"ה השוכר את כו' ונעריו הולכים עם בהמתו כו' עכ"ל עיין בפירוש דבריו בנ"י:

בד"ה היו בה כל המומין הללו ואינו מקפיד אלא על הא' כו' עכ"ל דע"כ אי בכה"ג הוי מקח טעות הברייתא נמי איירי בה בהיו בה כל המומין וא"כ ע"כ הא דקתני בה והיה מום א' וסנפו כו' היינו דאין מקפיד רק על האחד וכצ"ל בתוספתא שהביאו התוס' דאם א"ל אותו המום כו' היינו המום שהוא מקפיד ודו"ק:

תוס' בד"ה היכא דלא שני כו' כי הייתי סבור שלא יחרוש כו' עכ"ל ר"ל אף כי דעתו שיעשו כמו שירצה בעל הבית מ"מ התנו עמו לחרוש בבקעה כי היית סבור שלא יחרוש אלא בבקעה וק"ל:

בד"ה שפחה זו כו' וכן משמע לישנא דמאי אמרת כו' עכ"ל ר"ל דקאמר מעיקרא או גנב או קוביוסטוס הגיעו ולפ"ה הא בליסטים מזויין כו' נמי הגיעו ולישנא דמאי אמרת משמע דלא הגיעו ודו"ק:

בד"ה היו בה כל המומין כו' ומדהא ליתא הא נמי ליתא כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר בפשיטות דמסתמא כל הני ליתנהו והייתי סבור שזה שאני מקפיד אין בה דאין לנו לתלות בדעתו במה שהוא מקפיד בזה כיון שהזכיר לו כולם דאע"ג דמסתמא כל הני

ליתנהו אימא דמום אחר אין בה וע"כ הוצרכו להוסיף בזה דמדהא ליתא הא נמי ליתא והייתי סבור דכולהו ליתנהו בה וא"כ לא יהא בה מום זה שאני מקפיד ודו"ק:

בא"ד בתוס' דכתובות כו' דהכי תניא עד ל' יום יעמיד כו' א"ל אותו המום ומום אחר כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דלפי התוספתא אין לנו צריכין לומר ולדחוק הא דקתני מום זה ומום אחר דה"ה בהזכיר לו כל המומין כו' אלא דלרבותא נקט הכי מום זה ומום אחר בהזכיר לו שניהם ואחד מהם אין בו אפי' הכי אין זה מקח טעות והכי מוכח מדקתני התם שהזכיר לו ג' מומין שוטה שעמומי' ונכפי' ועלה קאמר אם א"ל אותו המום ומום אחר כו' דע"כ ה"פ אם הזכיר לו באלו מומין אותו מום שהוא מקפיד בו ועוד מום אחר עמו שאין כו' ואפ"ה אין זה מקח טעות אלא דוקא שסנפה בין הרבה מומין שאין בה ודו"ק:

דף פ:

בד"ה דקא תפיס ליה כו' וא"ת שוכר נמי בההיא הנאה כו' אשכרו שנתן ליהוי ש"ש כו' עכ"ל ק"ק דהא אין שכירות משתלמת אלא לבסוף כדמסיק בפרק איזהו נשך ויש ליישב ודו"ק:

דף פא.

גמרא שמור לי ואשאילך השאילני ואשמור לך כולן נעשו ש"ש כו' שמור לי ואשאילך כו' ואותו של השמירה נגנב נעשה ש"ש עליו בשביל השאילה ואי לאו השאילה לא היה אלא ש"ח ובהשאילני ואשמור לך ואם נאנס אותו של השאילה אי לאו השמירה היה חייב וע"י השמירה לא נעשה אלא ש"ש ובטור ח"מ סי' ש"ה כתב בשם הרמ"ה דשייך בהו שמירה בבעלים ע"ש:

דף פא:

תוס' בד"ה אבד כו' ועוד דאי מתניתין מיירי בשטר לא הוה פליג ר"י כו' אר"א ורבי עקיבא כו' עכ"ל אבל למאי דמוקי מתני' במשכנו שלא בשעת הלואתו לא קשה לפ"ה דר"י לא פליג אר"א ור"ע אלא דפליג את"ק דאמר לכ"ע במשכנו שלא בשעת הלואתו דהוי ש"ש וקאמר איהו דר"א ור"ע פליגי נמי בהא וסבר ר"י שפיר כר"א אבל אי מתני' אייירי בשטר ע"כ דר"י פליג אר"א ור"ע דבהדיא קתני בברייתא דלכ"ע אבד המשכון אבדו מעותיו מיהו התוספות לא חשו לזה דלפירושם למאי דמוקי מתניתין במשכנו

שלא בשעת הלואתו ע"כ דר"י פליג אר"א ור"ע דבהדיא קתני בסיפא דברייתא דלכ"ע אבד המשכן אבדו מעותיו ודו"ק:

בא"ד ושלא בשעת הלואה הוי ש"ש אע"ג דאיכא שטרא כו' עכ"ל לפי דרכו איכא למימר לרבותא נקט שטר בסיפא גבי שלא בשעת הלואה דאפי' בשטר הוי ש"ש מיהו ה"מ למימר נמי איפכא בסיפא בשעת הלואה בשטר לד"ה אבד המשכון לא אבדו מעותיו ודו"ק:

דף פב.

בד"ה נימא בדלא כו' דאין סברא שיחלוק ר"י על ר"א ור"ע כו' עכ"ל יש לדקדק כאן בדבריהם דהא לא פליג ר"י אר"א ואר"ע אלא את"ק דקאמר דלא נחלקו בשוי אלא דאף בשוי נחלקו וסבר ליה ר"י שפיר כר"א דה"נ צ"ל למאי דמוקי מתני' בשמשכנו שלא בשעת הלואתו כמ"ש לעיל ועוד ק"ל בעיקר קושייתן דכי היכי דפרכינן מכח סברא אי בדשוי מ"ט דר"א ה"נ איכא למפרך אי מתני' איירי בדשוי מ"ט דר"י ואפשר דזאת היא ג"כ כוונתם דאין סברא שיחלוק ר"י על ר"א כו' בשוי מה"ט דפרכינן אי בשוי מ"ט דר"א הכא נמי איכא למפרך אי בשוי מ"ט דר"י ודו"ק:

בא"ד ומיהו יש לומר דבדשוי הוי לכ"ע ש"ש כו' מטעמיה דשמואל דחשיב כאלו פירש כו' וכי לא שוי כו' עכ"ל אך קשה לי דזהו דוחק גדול דלמקשה פשיטא ליה מה"ט אי בדשוי מ"ט דר"א ולדברי המדחה דקאמר דפליגי בשוי ובדרבי יצחק ליתא הך סברא כלל לכ"ע וע"ק אמאי לא מוקי פלוגתייהו דר"א ור"ע בדשוי ובהך סברא דחשיב כאלו פירש דע"כ המקשה והמדחה פליגי בהך סברא ואפשר שזהו שכתבו בסוף דבריהם מ"מ דוחק הוא ודו"ק:

בא"ד לא מצו פליגי אלא בדשוי כו' עכ"ל פירוש לאפוקי בדלא שוי דהיינו ביתר מדמי המשכון אבל בדלא שוי כנגד המשכון ודאי דפליגי וק"ל:

בד"ה לא דכ"ע לית להו דשמואל כו' ואי איירי בדפריש שלא יפסיד לא היה חולק ר"ע כו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהא ע"כ לפום מה דאיירי פלוגתייהו בדפריש סבר ר"א דלא יפסיד אף מה שכנגד המשכון דאל"כ אמאי ישבע לר"א כמ"ש התוספות לעיל וא"כ שפיר חולק ר' עקיבא וסובר דכנגד המשכון מיהת יפסיד דה"נ לר' יצחק ולרב יוסף לא מפסיד לר' עקיבא אלא מה שכנגד המשכון והשתא סבר רבי עקיבא ממש כמתניתין דסלע הלויתיך כו' דמוקמינן לה נמי בדפריש והתוס' בפ' שבועות הדיינין כתבו בזה דרך אחר דבשלמא לפי גירסת הקונט' דשמואל איירי בלא פירש א"ל דכ"ע אית להו

דשמואל דכיון דאפי' לא פירש מפסיד כל החוב א"כ בדפירש נמי נהי שלא יפסיד כל החוב מ"מ כנגד המשכון יפסיד ואמאי לר"א כו' ע"ש אבל דברי התוס' דהכא צ"ע ודו"ק:

בא"ד וקשה דלפי גירסא זו אמאי לא קאמר הכא כ"ע אית להו דשמואל כו' עכ"ל וה"ה דה"מ להקשות לפי גירסא זו אמאי לא מוקי מתניתין דהכא אפילו כר"א ומודה בדפירש כשמואל ועיין בתוס' שם ודו"ק:

דף פב:

בד"ה אימור דאמר ר"י כו' ולפי זה הא דאמר קדשה כו' דוקא במשכון שמשכנו שלא בשעת הלואתו כו' עכ"ל ר"ל דודאי שם גבי קדושין אמרי' שם דמקודשת מדר' יצחק מיהו איכא לפרושי בה דמשכנו בשעת הלואתו נמי מקודשת ומשום דכיון דבשלא בשעת הלואתו קנה ליה לגמרי מדרבי יצחק בשעת הלואתו נמי דלא קני אלים שעבודיה ליחשב שלו לקדש בו אשה וכה"ג כתבו לעיל לענין חמץ של נכרי ולענין שמטה וכ"כ התוס' בהדיא בפ"ק דקדושין אבל השתא דקאמרינן דבשלא בשעת הלואה נמי לא הוה ש"ש אלא משום דקני ליה לקדש בו אשה א"כ ע"כ בשעת הלואה לא קני ליה לקדש בו אשה דא"כ מה"ט נמי ליהוי ש"ש ואנן קאמרי' בשמעתין אימור דאמר ר"י בשלא בשעת הלואה אבל בשעת כו' והא ודאי לא תקשי לך דליהוי ש"ש משום דאלים שעבודיה דלא דמי לחמץ דאלים שעבודיה מחשיב ליה להחמיר עליו כאלו שלו וכן לענין שמיטה ליחשיב ולא של אחיך בידך אבל משום שעבוד דידיה לא מחשיב ליה להיות כש"ש אי לית ליה הנאה מיניה ודו"ק:

בא"ד וי"ל דכיון דעכשיו שנוטל כו' לפי שיכול לעשות בו קדושין כו' עכ"ל ר"ל אע"ג דבמעותיו נמי היה יכול לקדש בו אשה מ"מ השתא נמי שאין מעותיו בידו כיון דאית ביה נמי הך הנאה לקדש בו אשה הוי ש"ש משא"כ הנאת תפיסת חובו דלא מיחשב הנאה כיון דאין מרויח במה שהלוה לו ממה שלא היה מלוה לו מעיקרא וכמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה וסבר ר"מ כו' וי"ל דנתקל הוי לר"י כעין גניבה כו' ולא מחייב אדם המזיק אלא בדבר שהוא כעין אבידה כו' עכ"ל וה"ה דלעיל לר"מ נמי הוה מצי לתרץ הכי אלא דלר"מ לא צריכי להכי לפלוגי בהכי ולמימר דנתקל הוי דוקא כעין גניבה ודו"ק:

דף פג.

בפרש"י בד"ה אין גמרא כר"מ כו' בעלמא כר"י ס"ל דנתקל לאו פושע הוא ולאו אנוס כו' עכ"ל ולית ליה לר"א תקנת חכמים ויש לדקדק כיון דלית ליה תקנת חכמים א"כ מנא ליה לתלמודא למימר לר"א הכי אימא בפשיטות דר"א ס"ל כר"מ דנתקל פושע הוא ולית ליה תקנת חכמים ולהכי תמה שפיר אם יכולין זה וזה לישבע וי"ל דאי הוה ס"ל דנתקל פושע הוא ה"ל למיתני בהך דנשברה כדו דר"א ור"מ מחייבי מיהו קשה דאכתי אימא דר"א ס"ל דנתקל הוי כעין אבידה ואפילו ש"ח יהא חייב משום אדם המזיק ולגבי בור פטור אפי' כעין אבידה כמו רוח שאינה מצויה ואפשר לומר דלית לן לאוקמא דר"א ס"ל הכי כיון דלא אשכחן שום תנא דאית ליה האי סברא דנתקל הוי כעין אבידה ודו"ק:

בד"ה שקולאי כו' שלא במקום מדרון ובפשיעה כו' עכ"ל יש לדקדק דע"כ ליתא לתקנת חכמים וא"כ א"נ במקום מדרון כיון דש"ש הוי כי לא פשע נמי בעי שלומי וי"ל לפי סברת הרי"ף והרא"ש שהוכיחו מתוך הסוגיא דלית לן תקנת חכמים בפושע אבל בשומר שכר במקום מדרון שלא פשע אית לן תקנת חכמים ותו לא מידי ובהכי נמי ניחא לפרש"י דמעיקרא דקאמר רב הב להו גלימייהו ודאי מדינא קא"ל דהוה ס"ל תקנת חכמים הוה אף בפושע וקא"ל רבה בב"ח דינא הכי דאנן לא קי"ל הכי אלא לית לן דתקנת חכמים בפושע והודה לו רב ובא לו מדרך אחרת משום למען תלך בדרך טובים ול"ג א"ל אין כמ"ש הרי"ף ומיהו הרי"ף כתב בזה דרך אחרת דרב הוה ס"ל דאם יש ראיה יפטר בלא ראיה בשבועה והקשה ליה רבה בב"ח דינא הכי דהא אנן קי"ל כאיסי והודה רב ובא כו' ע"ש:

סליק פרק האומנין

דף פג:

פרק השוכר את הפועלים

תוספות בד"ה פועל בכניסתו כו' פי' כו' דשעת [הוצאת] והכנסת פועלים דריש פרק שום היתומים היינו שעת הכנסת פועלים למלאכה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד לקיים הא דאמר לעולם יכנס אדם בכי טוב כו' עכ"ל אבל מה שממהר לצאת קודם הנץ החמה מקרי שפיר יצא בכי טוב כיון דכבר עלה עמוד השחר ודו"ק:

בא"ד וע"ק לפירושו דמאי פריך וליחזי היכי נהיגי הא ר"ל לא כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דאקרא פריך וליחזו היכי נהיגי דהקרא איירי שפיר ביישוב העולם דעדיין לא היה אז מנהג ודו"ק:

דף פז.

תוס' בד"ה פת קטנית תנן הא פשיטא דר' יוחנן אמר לבנו פת וקטנית כו' ואפ"ה משמע שפיר פת הנאכלת עם קטנית כו' ונ"מ לאדם כו' עכ"ל אבל אי לא הוה קמבעיא בדרבי יוחנן אלא אי אמר פת קטנית דהיינו של קטנית או פת וקטנית א"כ לא הוה לן נ"מ לענין דינא מידי ודו"ק:

דף פז:

בפרש"י בד"ה דלאו בר חרמש כגון המוסק בזתים כו' עכ"ל דלפום סברא דהשתא זית במה הצד נמי לא אתי דה"ל ב' כתובים בר חרמש וכרם כמ"ש התוס' ודו"ק:
תוס' בד"ה רעך ולא כו' וחד דריש ליה לקמן לשור במחובר כו' ולמאן דדריש לשור במחובר מקרא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף פח.

תוס' בד"ה עד שיראה כו' איך אפשר שעומד כו' ומיהו י"ל היכא שהתאנה נוטה לחצר כו' עכ"ל כצ"ל יראה דהוה משמע להו לכאורה אף לר' יוחנן דבעי מיהת ראיית פני החצר דרך שער החצר ונופה נוטה לחצר דקאמר לר"י דהיינו לצד חצר דאפשר שעומד פועל בחצר ותולש ובא דרך שער החצר אבל לפי תירוצם לרבי ינאי דבעי ראיית פני הבית ופני החצר א"כ אם נפרש נוטה לבית לצד בית כיון דע"כ בעי נמי לצד חצר כדי שיבא ג"כ דרך שער החצר קא קשיא להו היאך אפשר כו' ותרצו מיהו י"ל דנוטה בחצר ממש או עומדת כולה שם אין צריך ראיית פני החצר דהיינו שער החצר כו' ודו"ק:
בא"ד דתנן בפ' (ב') [ח'] דתרומה כו' עכ"ל כצ"ל:
בד"ה מאי לאו כו' וקשה דא"כ מוקי לה כשאין נגמר כו' עכ"ל ורש"י נשמר קצת מזה שפירש נוטה לחצר דמכי תלשת כו' אי הכי בעל הבית נמי תלישה היא גמר מלאכתה כו' עכ"ל אבל התוס' לא ניחא להו למימר הכי דמשמע דסברת המקשה קיימא דלוקח חייב בלא גמר מלאכה אלא דהמקשה הוה סבר דאירי בשדה והמדחה קאמר דאירי בחצר ויש לדקדק דתקשי להו לפרש"י מכל הנך משניות שהביאו לעיל דבעינן מיהת חצר וי"ל דאיכא לאוקמינהו בבעה"ב ובדבר שלא נגמר מלאכתו ולא תקשי ליה דהא יכול לאכול אפי' בבית מהך דר' אושעי' מערים כו' דהיינו דוקא בחטין ושעורין שדרכן למרחן לא מיחייבי במעשר אא"כ ראו פני הבית ממורחין והנך משניות איכא לאוקמי בקישואין ודלועין דרגילות להכניסן בפיקוס כמו שחלקו התוס' לקמן ומיהו אהא דפריך

בעה"ב נמי מחייב קשיא להו לפרש"י שפיר מהך דר' אושעיא כיון דאיכא לאוקמי בחטין ושעורין ועוד נכתוב בזה לקמן מדברי התוס' ודו"ק:

בד"ה העומדת ונופה כו' ולא מצי לאוקמא כגון שמלקט בגינה והולך לבית כו' עכ"ל פירוש לשיטתם לקמן דמיירי בשכר פועל ללקט כו' דלא חשיב גורן עד שילקוט כולה או רובה כמ"ש לקמן וק"ל:

בד"ה בעה"ב עיניו כו' תימה דלוקח דוקא כו' כיון דנוטה לחצר אפילו בעה"ב אסור כו' עכ"ל כל דבריהם בדיבור זה אף לפי המסקנא דמקח אינו קובע אלא מדרבנן ודו"ק:

בא"ד אי בדבר שלא נגמרה מלאכתו לוקח נמי פטור כו' עכ"ל פסיקא להו הכי מהך שכתבו לעיל מפרק המביא דלכ"ע המקח אינו קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו למעשר:

ודע דהא לא נגמרה מלאכתו דלוקח פטור היינו אם לא נגמרה עד דאכיל ליה אבל אם לקחו בשעדיין לא נגמרה ואחר כך נתמרח קודם שאכלו חייב לעשרו אפי' מן התורה לפי' ר"ת לקמן ודומיא דהכי בפועל אינו אוכל אלא בשלא נגמרה מלאכתו עד שעת האכילה אבל אם נגמרה קודם האכילה אינו אוכל ומה שכתבו התוס' לקמן וי"ל שהמקח אינו מתחיל עד שאוכל ואותה שעה כבר נתקן היינו בשעת אכילה ממש אבל אם היה נתקן קודם האכילה ודאי דלא היה אוכל ודו"ק:

בא"ד ופ"ה לא שייך שם עכ"ל ר"ל דלא שייך למימר הולך אחר העיקר ועיקר בחוץ כו' כפרש"י דמה לי בשדה ומה לי בחצר דהא מקח קובע בשדה כמו בחצר וק"ל:

בד"ה תבואת זרעך כו' וא"ת דאמר בסוף פ"ק דבכורות כו' וה"ל מן החיוב על הפטור כו' עכ"ל מההוא דקומץ בלאו הך דבכורות ה"מ להקשות בפשיטות מדקרי ליה מן החיוב על הפטור משמע מדאורייתא ואמאי והא לקוח הוא דאין לומר דלגבי דבר המעורב ברוב חולין הוי כמו חיוב על הפטור כמ"ש התוס' שם בבכורות דע"כ התוס' דהכא לית להו האי סברא דא"כ מאי קא קשי' להו לקמן לימא קח מן הכותים הממורח למ"ד אין קנין מכל מקום דריש דגנך כו' דהא מ"מ היה דומה דמן החיוב על הפטור לפי סברת התוס' שם ובפרק הקומץ אלא דע"כ דהתוס' דהכא לית להו הך סברא כלל ולא הוה דומה מן החיוב על הפטור אלא בלוקח מן הממורח מישראל דכיון דאילו הדר מוכר קני ליה הוה חיוב ונראה לומר דהתוס' אסקי אדעתייהו שפיר לחלק כמ"ש הריב"ם דבלוקח אינו ממורח פטור ובלוקח ממורח חייב כיון דנתחייב כבר ברשות לוקח אבל לא הוו ידעי לחלק בין לוקח מישראל ללוקח מכותי ולהכי מההיא דמנחות אי לא הוה הך דבכורות

לא הוה קשיא להו מידי דאיכא לאוקמי הך דמנחות בלוקח ממורח מן הכותי ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד ופריך ולימא ליה קח מן השוק כו' עכ"ל ואע"ג דלוקח ממורח ודאי א"צ לעשר אלא מדרבנן מ"מ גזרו בלוקח מן ע"ה אפילו מספק ודו"ק:

בא"ד וצ"ע דכי משני כו' לימא קח מן הכותי הממורח דלמ"ד אין קנין מ"מ דריש דגנך כו' עכ"ל כצ"ל כבר כתבנו דהתוס' בבכורות ובהקומץ כתבו לתרץ זה דהוה דומה מן החיוב על הפטור אבל התוס' דשמעתין לית להו הך סברא אלא דלא הוה דומה מן החיוב על הפטור אלא בלוקח ממורח מישראל וצ"ל הא דפסיקא להו הכא למאן דדריש ולא דיגון כותי דמ"מ מדרבנן חייב לעשר היינו מההיא דהקומץ דמוכח דלמ"ד נמי יש קנין ופטור מדאורייתא דחייב לעשר מיהת מדרבנן ומזה יתיישב לך הא דלא הוכיחו לעיל התוס' מההיא דבכורות גופא דע"כ מעשרן מדאורייתא דא"כ מאי פריך אי מרחינהו כותי דגנך כו' ואימא דמעשרן מדרבנן דהא לא קים לן דמעשרן מיהת מדרבנן אלא מהך דהקומץ אך ק"ק לשיטתו כיון דבלוקח אחר מירוח פטור מדאורייתא אמאי לא תקשי להו בפשיטות דלימא ליה קח מן הכותי הממורח ופטור משום לקוח ונראה לקיים נוסחות הישנות בדברי התוס' וכצ"ל ולימא ליה קח מן הכותי הממורח או דלמ"ד אין קנין כו' ור"ל קח מן הכותי הממורח ופטור משום לקוח או משום כו' דגנך ולא דיגון כותי כו' ודו"ק:

דף פח:

בד"ה מאי לאו משיפקסו כו' וא"ת אדפריך מיניה כו' תקשה מיניה על המשנה שמצריכה חצר אחר גמר מלאכה כו' עכ"ל ולעיל דפריך הא לוקח חייב בשדה לא תקשה להו דתקשה מיניה על המשנה שמצריכה חצר אחר גמר מלאכה דאיכא למימר דמתני' איירי דוקא בבעל הבית אבל רבי ינאי ורבי יוחנן לא מפלגי דאמורא צריך לפרש ומה"ט נמי לא תקשי ליה למקשה לעיל מכל הנך משניות שהביאו התוס' לעיל דמצרכי חצר דאיכא לאוקמינהו בבעל הבית דוקא אך קשה אמאי לא תקשי להו אמקשה דהכא אדפריך ארבי ינאי ור"י תקשי ליה אכל הנך משניות דלעיל דמצרכי חצר ונראה שהתוס' נזהר מזה שכתבו דתקשו מיניה על המשנה שמצריכה חצר אחר גמר מלאכה בסוף המביא כו' אבל כל הנך משניות שהביאו התוס' לעיל איכא לאוקמינהו הא דמצרכי חצר היינו בשלא נגמרה מלאכתו אבל א"כ תקשי להו דכיון שלא נגמרה מלאכתו יכול לאכול אפילו בבית מדאמר רבי אושעיא מערים כו' כמו שהקשו התוס' לעיל לפרש"י ואפשר

לחלק כמ"ש התוס' לקמן דמודה רבי אושעיא בקישואין ודלועין דרגילות להכניסן בבית עם הפקוס ובהכי איירי הנך משניות וכמ"ש לעיל לשיטת רש"י ע"ש:
בא"ד ולבסוף כי משני איבעית אימא כו' משני נמי פירכא דהכא כו' עכ"ל דבקישואין ודלועין דבני גורן נינהו מודו בהו ר' ינאי ור"י כמו בחטין ושעורין וק"ל:
בד"ה עד שיפקסו כו' עד שתהא נערה כו' וא"ת שלהי כו' עכ"ל כצ"ל:
בד"ה ומה שור כו' במסקנא דריש כו' והשתא אכתי לא אסיק אדעתיה כו' עכ"ל יראה מדבריהם דלא ניחא להו לפרש דעביד ק"ו משום דלא אשכחן קרא בהדי' כפרש"י אבל קשה דא"כ מה יעשו בההוא ק"ו דלקמן ומה אדם שאינו אוכל בתלוש כו' כיון שכבר אסיק תלמודא דאדם אוכל בתלוש כו' ואפשר לומר בההוא ק"ו דעביד ליה אף לפי האמת והכי קאמר ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אם קוצץ לו דמים שלא לאכול שור שאוכל בתלוש אפי' בקוצץ לו דמים שלא לאכול א"ד כו' וק"ל:

דף פט.

גמ' מה דיש מיוחד דבר שגידולי קרקע ופועל אוכל בו אף כל כו' כ"ה בריף וברא"ש:
בפרש"י בד"ה שבשעת גמר מלאכה ועכשיו הוא גומר מלאכתו ומתני' כו' עכ"ל שעת גמר מלאכה דקאמר הכא גבי דיש לאפוקי מנכש בבצלים היינו שהוא עוסק בדבר שהוא שעת גמר מלאכה דכל שאין צריך לקרקע מקרי שעת גמר מלאכה וכן נראה מדברי התוס' בשמעתין ומדברי נ"י אבל מפרש"י שכתב כאן ומתני' לאחר כו' כגון נתפרסו עגולין נראה שהוא מפרש שעת גמר מלאכה דכל מלאכת תלוש הוא שעת גמר מלאכתו למעשר ומשנגמר מלאכתו למעשר מקרי לאחר גמר מלאכה כגון נתפרסו עגוליו ודו"ק:
בד"ה אמר רבינא כרוך כו' אף כל שלא נגמרה מלאכתו כו' עכ"ל כצ"ל:
תוס' בד"ה סד"א הואיל כו' להוציא חולב מכי תבא נפקא דוקא (במחובר) [גידולי קרקע] אלמא כו' עכ"ל כצ"ל:
בד"ה פועל מהו שיהבהב כו' ועוד למאי דמסיק הכא דלא יספות כו' עכ"ל כצ"ל:

דף פט:

בא"ד וסבר השתא בפועלין שאין יכולין לאכול אלא ע"י כו' עכ"ל ר"ל השתא לפי' ר"ת ולאפוקי לפרש"י וק"ל:
בד"ה קצץ אחת כו' דאי אשכרו לקצור למה יתנה כו' וק"ק כו' דמדינא לא הוה אכיל כלל כיון ששכרו לעדור כו' עכ"ל ודאי דכן הוא למאי דקאמר אלא לאו אירשא דספת אע"פ שלא קצץ וקאי אשכרו לקצור דמדינא אכיל וספית וא"כ קצץ ע"כ לא קאי אשכרו

לקצור דלמה יתנה בחנם כיון דמדינא אוכל וסופת בלא קציצה אבל קשה לי מאי קשיא להו למאי דקאמר אילימא אסיפא כו' למה פשוט לו כ"כ כו' דאימא מה"ט למאי דקאמר אילימא אסיפא כו' ואינו סופת בלא קציצה אפילו היכא דמדינא אכיל כגון בשכרו לקצור ה"נ מה"ט דשכרו לעדור אינו סופת אפילו בקוצץ דהא אצטריך לקצוץ משום אכילה גופה וא"כ ע"כ קצץ לא קאי אלא אשכרו לקצור דכיון דמשום אכילה לא הוה לקצוץ דמדינא אכיל נימא דמשום ספיתא קצץ והשתא פריך שפיר כל מאי דבעי ליכול כיון דקצץ ודו"ק:

בד"ה בארץ קבעה כו' וקמ"ל דלא קבעה ספיתא כו' עכ"ל דלפי' ר"ת לעיל לא מצי לאוקמא הך בתרייתא בפשיטות ובראוין לאכילה דפשיטא הוא דשרי ולא אצטריך ליה למיתני אלא לאשמועינן דלא קבעא ספיתא ומיהו לשיטת ר"ת לא הוו צריכי למימר דסופת במלח קאי אסיפא כו' דברישא בלא קציצה נמי ניחא דסופת בראוין לאכילה ואשמועינן דלא קבעה למעשר אלא לשיטת רש"י דלעיל הוצרכו למימר דספת קאי אסיפא ודו"ק:

דף צ.

בגמ' פרות המרכסות כו' והדשות בתרומה ומעשר עובר משום בל תחסום ונכרי כו' כצ"ל:

שם כגון שדש לפנים מחומת בית פאגי כו' וה"ה דה"מ למימר לפי זה דכולה ר' יהודה והא לפנים מחומת בית פאגי והא מבחוץ לחומה וק"ל:

בפרש"י בד"ה ממון גבוה כו' וגבי תרומה מתוקמא שהיתה פרה של ישראל שאסור כו' עכ"ל דע"כ האי טעמא שפירש לעיל דסתם דיש לאו בתרומה ומעשר משתעי כו' ליתא השתא דא"כ לר' יהודה נמי דמעשר ממון הדיוט הוא מ"מ מהאי טעמא דסתם דיש לאו במעשר משתעי אינו עובר ודו"ק:

בד"ה חסום פרתי ודוש בה דישה שלך עכ"ל וכן פירש לעיל יראה מפירושו דדוקא בדוש בה דישה שלך קמבעיא ליה אבל בדישו שלו לא קמבעיא ליה ובנ"י מצאתי וז"ל והא דלא פשטינן ליה מהא דתניא במ"ק בפ' מי שהפך כלל וכו' ושאינו עושה אינו אומר לנכרי ועושה והרי בחולו של מועד ליכא איסור סקילה ואפ"ה אמירה לנכרי שבות והר"ב היה מחלק דהתם איירי לעשות מלאכתו של ישראל וההנאה של ישראל היא אבל הכא קמבעיא ליה בדוש בה דישה שלך לצורכה כו' אבל תימה מאי מייתי מהלין תורין דגנבין ארמאי נימא שאני התם דההנאה לישראל היא לכך נראה לרב' כו' דגזירה

יו"ט אטו שבת וחה"מ מעין י"ט הוא עכ"ל ובפרק תולין כתב עוד בזה חסום פרתי ודוש בה פירוש שנהנה בחסימתה שאפי' אינה שלו מ"מ הרי מרבה לו הבע"ה שכר במה שהיא נחסמת כו' עכ"ל ודו"ק:
תוס' בד"ה אבל הכא דאיסורא כו' כצ"ל:

דף צ:

בפרש"י בד"ה קטבליא כו' ואינה רואה את הדישה מי קרינא כו' עכ"ל ואע"ג דטעמא דחסימה לאו משום דחזיא ומצטערא הוא קמבעיא ליה מי קרינן ביה דישו וכה"ג כתבו התוס' לקמן בד"ה אלא אימא עד שתהא פורקת דסד"א כו' ע"ש:

דף צא.

תוס' בד"ה ופשטי להו כו' היכא מוכח משמואל דליכא איסורא מדרבנן כו' עכ"ל דודאי מדרבנן נמי קמבעיא להו מהו להכניס מן כו' ואיהו דלאו כהלכתא פשיט להו דמשמע דאפי' איסורא מדרבנן ליכא וק"ל:

דף צא:

בד"ה דש באווזין כו' ולא בעי שור ממש וא"כ יליף שור כו' וי"ל כיון דבעי ר"י ב"י דומיא דשור כו' עכ"ל דאע"ג דלא בעי שור ממש ויליף שאר בהמה וחיה שור שור משבת מ"מ דומיא דשור בעי דאל"כ לא אצטריך למכתב שור אלא לא תדוש בחסימה והוי נמי עוף בכלל ולית ליה לר"י ב"י הך דרשה דלעיל חוסם לנחסם:
בד"ה הא עושה כו' כשמביא כלים מאומן לאומן דהוי עושין מעשה כו' עכ"ל דלא שייך להביא ענבים מאומן לאומן אלא לגת מוליכין אותם אבל כלי המלאכה מוליכין מאומן לאומן וליכא למימר דדוקא בעושה מעשה הוא דאוכלין דכיון דאין אוכלין אלא משום השבת אבידה וטובה היא לבעלים מה לי עושה מעשה ומה לי אין עושה מעשה וק"ל:

דף צב.

בגמרא לשמעתא קמיה דרב כהנא דילמא בעושין בסעודתן דעבדו ואכלו א"ל אפ"ה ניחא כו' כ"ה הגירסא ברא"ש אבל מלישנא דקאמר לשמעתא קמיה דרב כהנא משמע דרב אשי לא קאמר אלא מלתא דרב דלעיל ונכונה גירסת כל ספרים הישנים שלפנינו לשמעתא קמיה דרב כהנא אמר לי דלמא בעושין בסעודתן דעבדו ואכלו ורב אפ"ה ניחא ליה כו' וק"ל:

שם ת"ש ר"א חסמא כו' וחכמים מתירין מאי לאו בהא קמפלגי כו' ק"ק דמדברי ת"ק ור"א חסמא נמי ה"מ לאתויי הכי מאי לאו בהא קמפלגי דבין ת"ק לחכמים ליכא אלא הא דאמרן לעיל כמ"ש גם התוס' ויש ליישב ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא אימא כו' או בעגלה אינה אוכלת כו' עכ"ל לפירושם לעיל גבי שור במחובר היכי משכחת לה איכא למימר הכי אבל לפרש"י שם דאינה יכולה להגיע ולאכול מגפן שעל העגלה כו' ליכא לפרושי נמי הכי אלא בשהגפן עליה וק"ל:

דף צב:

בגמרא משום דמיחזי כמקח טעות כו' כתב מהרש"ל בודאי אף המקשה ידע שהטעם משום מקח טעות דאל"כ מאי חילוק בין הודיעם ללא הודיעם כו' ומה שמקשה אח"כ אלא נפתחו חביותיו מאי מקח טעות איכא הא ידעי כו' לכ"ע מקשה על המשנה כו' ואפ"ה פוסק הטור דהא דרב ששת ואע"פ שהבעיא דלעיל לא נפשטה אלא כדפי' דרב ששת המשנה קמפרש ול"ג וכ"ת כו' וטעות נפל כו' עכ"ל ע"ש באורך ודבריו תמוהים דהאבעיא דלעיל ודאי נפשטה במסקנא לרבי יוחנן דתנא דמתני' דתני אינו קוצץ ע"י עבדו ושפחתו ס"ל דמשל שמים הוא אוכל וכן פסקו הרי"ף והרא"ש כתנא דידן וא"כ ע"כ סיפא דמתני' נמי דקתני בנפתחו חביותיו ליכא לאוקמא במקח טעות אלא כשנויא דרב ששת ולכך כתב הטור בנפתחו חביותיו דהיינו לגת וכת"ק דרבי עקיבא דהלכה כרבי עקיבא מחבירו ולא מחביריו והנראה לקיים כל נוסחות גמרות שלנו דקאמר וכ"ת ה"נ משום דמחזי כו' וקושיא זו תולה דוקא בלמ"ד בשל שמים הוא אוכל וכבר הרגישו בזה התוס' שכתבו אבל אי משלו הוא אוכל א"ש שהרי הוא כאילו התנה עמו מעיקרא כדפירש לעיל כו' ור"ל בלאו טעמא דמקח טעות ניחא דאע"ג דידע הפועל דהוא נטע רבעי כיון דלא הודיעו הבע"ה שהוא נטע רבעי ה"ל כאילו התנה עמו הפועל שיפדה ויאכל וכן נפתחו חביותיו הוא ממש נפתחו חביותיו ואע"ג דמידע ידע דאטביל למעשר כיון דלא הזכיר לו הבע"ה שאטביל למעשר ה"ל כאלו התנה עמו הפועל שיעשר ויאכילו ולא הוצרך לאוקמא משום דמחזי כמקח טעות ורב ששת נמי לא אוקמא כשנפתחו חביותיו לבור אלא למ"ד משל שמים הוא אוכל וזה נ"ל ברור בדברי התוס' ואין להאריך וק"ל:

דף צג.

בגמ' מתיב רב כהנא המשמר כו' ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה כו' למסקנא דקאמר כוותיה דשמואל מסתברא כו' ואפילו בעושה מעשה במחובר אינו אוכל כלל לא שייך למימר הכי ובפשיטות ה"ל למפרך אדשמואל ואפשר דלא אסיק אדעתיה הא דמסיק לקמן והוה ס"ד השתא לשמואל נמי דעושה במחובר אוכל מיהת מהלכות מדינה ודו"ק:

בפרש"י בד"ה מ"ס תנא דברייתא כו' ותנא דידן סבר משל שמים כו' עכ"ל היינו לר' יוחנן אבל לבר פלוגתיה מצינן לאוקמא שפיר מתני' דמשלו אוכל ככל הנך אוקימתות דלעיל ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא בהא כו' ולרבי יוחנן אידי ואידי באין מעלה להן מזונות עכ"ל נראה מלשונם דניחא להו לאוקמא לרבי יוחנן אידי ואידי דוקא באין מעלה להן מזונות ואפשר דהיינו משום דלמאי דאוקמא אידי במעלה להן מזונות צריכין לדחוקי לשנויי בקטנים בנו ובתו דלא זכי ליה רחמנא צערן ודו"ק:

בגמרא אימא סיפא ואלו שאינן אוכלין כו' היינו רישא כו'. פי' דודאי דיוקא לכל הני מפשטא דמתני' הוא דאתי אבל למאי דאוקמא דיוקא דמתני' למלתא אחריתי דהיינו לשומר תלוש כפרש"י לא קשיא אהא דקתני במתני' דהכא שומרי פירות כו' דהיינו בתלוש היינו רישא דהך דיוקא אינו מפורש ברישא ואצטריך ליה לפרושי בסיפא משא"כ כל הני אי הוה אוכלין מדינא לא הוה אצטריך ליה למיתני ולפרושי בסיפא כיון דשפיר מדייקינן להו מפשטא דמתני' ברישא ודו"ק:

דף צג:

תוס' בד"ה איבעי לך לעבורי כו' שרצו לפטור מדרבה דאל"כ אמאי צווחו דמלתא דפשיטא כו' עכ"ל ר"ל דאי הוה מחייב רב פפא מטעם פשיעה לא הוה קאמר דצווחו קמאי ורצו למפטר מדרבה דאפשר דרבה גופיה מודה הכא מטעם דהוי פשיעה ורב כהנא דחשיב ליה פשיעה בפרק הכונס לא קאמר דצווחו קמאי למפטר מדרבה וקושטא קאמר דרבה גופיה מודה הכא וליכא למימר נמי דרב פפא מחשב ליה פשיעה כרב כהנא וקאמר דצווחו קמאי למפטריה מדרבה דלא מחשיב ליה פשיעה בפ' הכונס דמ"מ מדרבה לא הוו צווחו קמאי למפטריה דאימא דרבה גופיה אע"ג דמחשיב ליה כעין גניבה ואבידה מחייב ביה רב חסדא ורבה בר רב הונא מטעם דקאמרי דלהכי יהבי לך אגרא

דתנטר לי נטירותא יתירא אבל אי לא מחשיב ליה רב פפא אלא בכעין גניבה ואבידה שפיר קאמר דצווחו קמאי למפטר מדרבה ודו"ק:

גמ' דשמע קל אריה ועל אי הכי אומדין אותו מאי ה"ל למיעבד כו' האי אי הכי נמי קשה לפרש ביה אי אמרת בשלמא וברי"ף וברא"ש נמי משמע למה דלא מוקי ליה דשמע קל אריה ועל האי יכול להציל חייב מפרשי לי' על ידי רועים ומקלות נמי ודו"ק:

דף צד.

תוספות בד"ה אמר רב נחמן ב"י כו' שאינו בפירוש במשנה אבל ק' דה"ל כו' עכ"ל דבריהם אינם מובנים לכאורה דאגופה דמתניתין ה"ל להקשות כן גם לפי דרכם שכתבו ונראה לומר דרב נחמן הוה ידע כו' לא יתיישב קושייתם זאת והנראה לדקדק בדבריהם שהוא סיומא דריש דבריהם שאמרו שהדיוק אינו בפירוש במשנה משום שהוא קשה דה"ל למיתני נמי אהך בבא כל שא"א כו' תנאו בטל כדתני באינך דרישא ולכך אצטריך ליה לאשמועינן הך דיוקא ויש להגיה בדבריהם ונראה עוד לומר דרב נחמן כו' וק"ל:

סליק פרק השוכר את הפועלים

דף צד:

פרק השואל את הפרה

בגמ' תדע דהא שואל כל הנאה שלו ואינו משלם אלא קרן כו' מעיקרא נמי לא פסיקא לן לקמן דאינו משלם אלא קרן אלא משום דקרנא עדיפא ולמאי דמסיק וכי ישאל וי"ו מוסיף וילמוד עליון מתחתון כו' ניחא וק"ל:

תוספות בד"ה אלא אביו ואמו כו' ור' יונתן נמי דאמר כו' דהא אצטריך כדפירש' אלא מסברא קאמר כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושנו בחולין בפרק אותו ואת בנו ע"ש:

דף צה.

גמרא מה לי קטלא כולה ומ"ל קטלא פלגא כו' לפי פרש"י בפשיטות טפי ה"ל למימר דכיון דקטלא כולה פסיקא ליה לחייב ל"ל למכתב נמי קטלה פלגא אי לאו לחיובי נמי בקטלא פלגא לחוד ויש ליישב דאיכא למימר דאתא למעוטי קטלה פלגא וה"ק דנשברה אינו חייב עד דמתה ודוחק ולולי פרש"י היה נראה לפרש דה"ק מה לי קטלא כולה מעיקרא דהיינו מתה לחוד ומ"ל קטלא פלגא קודם שמתה ולא אצטריך למכתביה אלא לאשמעי' דבשבורה לחוד נמי חייב ודו"ק:

שם הלכך בש"ש ובשואל לחיובא אתיא בק"ו מש"ח אבל בבעלים כו' מגופיה ודאי נמי דהוה שפיר אתי לחיובי פשיעה בשומר שכר ובשואל דלא גרע מגניבה ואבידה בלא פשיעה בש"ש ושבורה ומתה בלא פשיעה בשואל אלא דא"כ ליכא לחיובי אלא שלא בבעלים ומה"ט אצטריך למ"ד פשיעה בבעלים בש"ש דרשה דלפני פניו לפטור נמי בש"ח דאי לאו הכי הוה אתי לחיובי פשיעה בבעלים בש"ש ובשואל מש"ח וק"ל:

דף צה:

בפרש"י בד"ה דתניא ותניא אידך ל"ג כו' תרוייהו קראי כדדרשי' ברישא כו' עכ"ל משום דבברייתא קמייתא מפורש טפי למדרש תרוייהו קראי דשאלה פוטרתו ושכירות אינה פוטרתו כדקתני בקמייתא מה ת"ל אין בעליו עמו לומר לך היה עמו בשעת שאלה א"צ כו' היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך כו' לכך קאמר דבכל חדא מהנך מתני' דלעיל כלומר דגם בבתרייתא דרשינן תרוייהו קראי כדדרשינן ברישא דהיינו בקמייתא ומהרש"ל הגיה בזה ואין צורך ודו"ק:

דף צו.

בד"ה דתניא כו' וקא נקיט קראי איפכא לאו דוקא ונראה בעיני שטעו בגירסא כו' דהא מתניתין קמייתא כר' יאשיה כו' עכ"ל פי' לפירושו דטעו בה מדנקט אביי מתחילה קרא דבעליו אין עמו לפטור בחדא והיינו כברייתא קמייתא דקאמר מת"ל בעליו אין עמו לומר לך היה עמו בשעת שאלה א"צ להיות עמו בשעת שבורה כו' דמשמע דלפטור בחדא יליף לה מבעליו אין עמו דהיינו כר' יאשיה ורבא דנקט איפכא קרא דבעליו עמו בתחילה לפטור בחדא והיינו כבתרייתא דקאמר מת"ל אם בעליו עמו לומר לך כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים פטור דמשמע דלפטור בחדא יליף לה מבעליו עמו והיינו כר' יונתן ודו"ק:

תוס' בד"ה ונשאל לו א' מהן תימה כו' שאילה בבעלים אין סברא לפטור והוי כחידוש כו' עכ"ל ובהכי ניחא אמאי לא מבעיא ליה בהיפך כולו אין בעליו עמו וליכא או דלמא מההיא פלגא דידיה מיהא מיחייב מיהו מדברי הרי"ף שסתם בהך איבעיא לפטור בכולו דספק ממונא להקל למחזיק כמ"ש הנ"י נראה לומר שהוא מפרש דבהיפך נמי קמבעיא ליה לפטור בכולה וחדא מתרתי אבעיות נקט ותו לא מידי ודו"ק:

בד"ה שאל מן האשה כו' וי"ל דאין הבעל יכול להשאיל או למכור כו' כדאמר רבא בהאשה כו' עכ"ל לגבי שאלה ליתא התם הכי אלא לגבי מכירה אלא שהתוס' מדמין

בתירוצם שאלה למכירה לפי הטעם דקאמר משום רווחא דביתא ולתירוצם שני א"נ ה"ק שאל מן האיש כו' צ"ל דאיכא לפלוגי דליכא האי טעמא בשאלה כמו במכירה וק"ל:
בד"ה בעל פלוגתיה כו' דאיכא מ"ד דפליגי דמר דריש תחתיו כו' עכ"ל כצ"ל וע"ש בפ' החובל ובפ' ח"ה ודו"ק:

דף צו:

בד"ה דאגר מינה כו' וה"ה דמצי למימר דשאל מינה פרה כו' עכ"ל דע"כ תלמודא לא מפליג ובכל גוונא אית ליה דמפקע אפי' בשאל ממנה ונסבה ושוכר הוי דפיחת מלהתחייב באונסין דאל"כ הוה מוקמי ליה תלמודא אבעייתו בהכי והיינו משום דמסתבר להפקיע טפי בשאלה וחזר ושכרה ובשכרה וחזר ושאלה דהוי מילתא אחריתא ועיין עוד בזה לקמן:
בד"ה אמר רבא כו' דלא ניחא לה דליקנו בנשואין אלא היתר שתקנו לו חכמים ואפילו לקחתה כו' עכ"ל פי' דלא ניחא לה כלל דליקנו אפי' דהיתירא בנשואים אלא דע"כ היתר תקנו לו חכמים ואפילו לקחתה ונתנם לו בידים אינה מועלת כו' דסבורה ליתן לו את שלו מתקנת חכמים ומהרש"ל הגיה בגמרא לאין צורך וק"ל:
בד"ה זיל שלים כו' ורב אית ליה אף לשואל שמין כו' עכ"ל הכי איתא התם לפי המסקנא דמדשתק רב ש"מ דאף שמין קאמר ומהרש"ל הגיה אין שמין כו' והיינו למאי דס"ד מעיקרא ואין צורך להגיה וק"ל:

דף צז.

בא"ד ולפ"ז הא דפליג ר"א כו' יש להוכיח דשינוי אינו קונה כו' עכ"ל אבל לפרש"י י"ל דר"א נמי סבר דהפחת משעת שבירה הוא לגזלן דשינוי קונה ולא פליג וקאמר דשמין דהיינו דא"צ לשלם נרגא ממש וק"ל:
בד"ה ביום שהיתה כו' ועי"ל דאין מגלגלין כשטוען תובע טענת שמא אלא בדבר שדומה קצת כו' עכ"ל ובזה מיתרצא מציעתא (וסיפא) ושנויא קמא צריכים לשנויי רישא כו' לשון הרא"ש ע"ש:
בא"ד אפילו על דבר שאינו דומה אמת כו' עכ"ל כצ"ל:

דף צז:

בא"ד וילפינן נמי דמגלגלין בטענת ודאי אפילו בדבר שאינו דומה כיון דהויא כעין העיקר כו' עכ"ל ק"ק דהדרא קושיין אמאי אין מגלגלין נמי הכא טענת ספק אע"פ שאינו דומה כיון דהוי כעין העיקר דמתה כדרכה אינו דומה ומשביעין מספק ודו"ק:

תוס' בד"ה לימא תיהוי כו' א"נ רב נחמן א"ש כסומכוס דמודה כו' דליכא דררא דממונא דהמע"ה כו' עכ"ל ובתירוצם נמי מיתרצא הך קושיא כיון דלרבנן ברי נגד שמא יחלוקו אפי' בליכא דררא דממונא דלא מפלגינן בפרק ח"ה בין דאיכא דררא דממונא ובין דליכא דררא דממונא אלא לסומכוס אבל לרבנן לא מפלגינן וא"כ לסומכוס נמי בליכא דררא דממונא אינו אלא יחלוקו דהא לא פליג עלייהו בליכא דררא דממונא וקשיא לרב נחמן דאמר המע"ה ודו"ק:

בד"ה רב נחמן כו' דאל"כ כל נתבע יאמר איני יודע ויהיה פטור כו' עכ"ל אע"ג שאין כאן מגו דאין עושה אדם ברצון מסופק כמ"ש התוס' לעיל אלא דר"ל דאל"כ לא הועילו חכמים בתקנתם שבועת היסת דיאמר איני יודע וא"כ מסתמא גם בכאן תקנו שבועת היסת לישבע איני יודע וק"ל:

בד"ה ה"נ כגון כו' וי"ל דמוקי מתני' דהכא כר"מ ומפרש כו' עכ"ל אבל לעיל לשמואל לא כתבו הכי דמוקי מתני' דהכא כר"מ ומפרש לה לר"מ כר' אבא דא"כ שמואל דלא כר"מ ולא כר"י ודו"ק:

בא"ד ודוקא כו' אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם כו' עכ"ל הוצרכו לזה לשיטת ר"ת דס"ל דהתובע כשאינו יכול לישבע נמי לא יטול אבל לפי' קמא ניחא בפשיטות דגם כשהתובע אינו יכול לישבע משלם הנתבע וק"ל:

דף צח.

בא"ד האי לישנא דאם איתא איתא כו' אדרבה הל"ל אם ליתא ליתא כו' עכ"ל ובספרים שלנו ליתא כלל וה"ג התם אי איתא לדרב ושמואל איתא אי ליתא ליתא אלמא מספקא ליה והא רב נחמן עבד כו' דהשתא שפיר מצינן לפרושי דפריך אאם ליתא ליתא ותו לא מידי וק"ל:

בגמ' וסיפא בג' כו' אין חדא דשאילה מתה כו' ולא בעי לאוקמא בב' פרות א' שאולה וא' שכורה ושניהם מתו והודה לו בא' מהן שמתה בפשיעה וההיא דהודאה לשלם לו והשניה איני יודע אם ההיא דמתה כדרכה היא שכורה או דשאולה דהא לא קאמר במתני' אלא דא' מתה כדרכה ולא הוזכר שהשניה מתה בפשיעה ועוד איכא למ"ד

במסכת שבועות דאית ליה דבכה"ג נמי מקרי מה שטענו לא הודה ועיין בכה"ג שכתב הנ"י ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ולרמי דאמר כו' מדקאמר בעינן כפירה כו' עכ"ל משום שהיה אפשר לפרש כפירה היינו טענת נאנסו שאפשר שמתה בפשיעה והוא טוען נאנסה דקדק לומר דמדקאמר בעינן כפירה ולא קאמר רק צריכין הודאת מקצת דהוה משמע נמי שפיר צריכין הודאת מקצת עם טענת נאנסו בשאר משמע ליה לתלמודא דבעי כפירה אחריתא בלאו הך דטענת נאנסו ודו"ק:

בא"ד ואיני יודע לאו כפירה היא כו' ונ' השניים מקצת להד"מ ומקצת איני יודע כו' עכ"ל והתוס' כתבו דודאי היכא דבעי לישבע נאנסו ה"ל איני יודע על אותה פרה לאו כפירה אבל היכא דלא בעי טענת נאנסו איני יודע כפירה היא וא"כ בהא דרבא מנה לי בידך כו' דאיכא לאוקמא בהלואה ולא שייך בה טענת נאנסו ה"ל למימר דאיני יודע מקרי כפירה אבל מפרש"י נראה דאין לחלק ובכל מקום איני יודע לאו כפירה היא ומזה יש ליישב מה שהקשו התוספות בפ' הגוזל לפרש"י שפירש שם דבפקדון בכופר הכל נמי מחויב שבועה מהך סוגיא דשמעתין דמוקי מתני' ביש חדא דקמודה בה דהא איכא למימר כפירושו לרמי בר חמא דאיני יודע לאו כפירה היא ה"נ אית לן למימר נמי לר' חייא ב"י דבהא לא פליגי ולהכי בעי הודאה אבל כפירה גמורה קושטא הוא דלא בעי הודאה לר' חייא ב"י מיהו ק"ק לפירושו כיון דאיני יודע לאו כפירה היא למה משלם משום דאינו יכול לישבע דמהיכא באת לו השבועה על טענת איני יודע ואפשר דה"ק קרא כי הוא זה דהיינו במודה מקצת ישבע בין בכופר בין באיני יודע בשאר וכיון דבאינו יודע אינו יכול לישבע משלם ודו"ק:

תוס' בד"ה משכחת לה כו' לא סגי בכפירה והודאה בלא נאנסו ולא כדפי' בהגוזל קמא בשם ר"ת כו' ואיני יודע הוי סגי כמו לר' חייא ב"י כו' עכ"ל כן פירשו לעיל לפי' ריב"א דלא בעי הודאה אלא משום כפירת איני יודע לר' חייא ב"י אבל לפר"ת בעי שם הודאה משום טענת נאנסו ואיכא למימר שפיר דאיני יודע לאו כפירה היא כפרש"י אלא דלא ניחא להו למימר הכי ודו"ק:

בא"ד וא"ת ור' חייא ב"י היכי פליג אברייתא דרמי בר חמא וי"ל דסבר כמתני' כו' עכ"ל מהך קושיא ה"מ לדחות פר"ת דפ' הגוזל דסגי כפירה וההודאה לרמי ב"ח דלפי זה מתניתא דשבועות לא מסייע כלל לרב חייא ב"י ותקשי ליה ברייתא דרמי ב"ח ודו"ק:

דף צח:

בד"ה שאלה בבעלים כו' משמע אבל שכרה בבעלים וחזר כו' פשיטא דשכירות כדקיימא קיימא כו' עכ"ל הכי משמע להו דטפי מפקיע בשכרה וחזר ושאלה או שאלה וחזר ושכרה משכרה וחזר ושכרה או שאלה וחזר ושאלה ובהכי ניחא לפי תירוצם דלא בעי למימר לעיל דהכי קמבעיא ליה לרמי בר חמא אי שוכר הוה ומפקיע מגזרת הכתוב או שואל הוי ואינו מפקיע דכיון דאי שוכר הוי והוי שכרה וחזר ושכרה מפקיע מכ"ש דבשאלה וחזר ושכרה דמפקיע אבל הכא דגזרת הכתוב דמתחבר לבעלים הראשונים בשכרה וחזר ושכרה קמיבעיא ליה שפיר בשאלה וחזר ושכרה ובשכרה וחזר ושאלה אי מתחבר נמי לבעלים כמו בשכרה וחזר ושכרה משום דשכירות בשאלה נמי מישך שייכי ושאלה נמי שייכא במקצת או נימא כיון דשאלה ושכירות מלתא אחריתא נימא דמפקיע הבעלים ואינו מתחבר ודו"ק:

דף צט.

בד"ה באומר הכישה כו' היינו שנשאל הרב בעצמו עם הפרה ושלח עבדו במקומו כו' עכ"ל והך ברייתא דביד עבדו פטור לא בעי לאוקמא בכה"ג דדומיא דביד בנו וביד שלוחו חייב קתני נמי ביד עבדו פטור דלא מיירי בנשאל עצמו ושלח בנו או שלוחו במקומו ודו"ק:

בד"ה כיון שיצאתה כו' אבל יצאתה מיד לרה"ר לא כיון דמשיכה אינו קונה עכ"ל ולמאי דמוקי ליה כגון שהיתה חצרו של משאיל לפנים כו' צ"ל אם מתה בחצרו של משאיל ודאי דפטור דהא משיכה אינה קונה אלא דמיירי במתה בחצרו של שואל ואשמועינן דסמכא דעתיה וחייב אע"פ שלא באת לידו ממש ודו"ק:

בד"ה וחבירו מותר לבקע כו' תימה דתניא בתוספתא בקע בקרדום כו' ואין נראה לר"י נמי דהתם איירי כשלא נתכוונו כו' עכ"ל דבריהם לכאורה צ"ע שסמכו קושייתם אהך דהכא ולא תקשי להו מרישא לסיפא דתוספתא ואמתני' דפ' הנהנה אין מועל אחר מועל כו' כנראה מתירוצם שבאו לתרץ גם הך סיפא דתוספתא והך מתני' דאין מועל אחר כו' והנראה דודאי בהך סברא שכתבו דהתם איירי בשלא נתכוונו לגזול כו' בהא ודאי לא מיתרצא הך דהכא דמיירי נמי בשאלה אלא משום דמעיקרא לא הקשו אלא אהך דהכא דאיירי נמי בשאלה אבל אסיפא דתוספתא ואמתני' אין מועל אחר כו' לא קשיא להו דאיכא לפלוגי דבשאלה לא יצא לחולין וסיפא דנטלו ונתנו כו' והך דאין מועל אחר כו' איכא לאוקמא דדעתו לגזול ויצא לחולין ואהא כתבו דאין נראה לר"י נמי כו' דהיינו

לפלוגי בין שאלה לגזילה דבשאלה נמי יוצא לחולין דקי"ל שואל שלא מדעת גזלן הוי וקים ליה כוליה ברשותיה וא"כ תקשי התוספתא נמי מרישא לסיפא ואמתני' דאין מועל כו' אלא נראה לר"י כו' ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד היה נראה לר"י לכאורה שיצא כל הקורדום לחולין כו' אך ק"ק לר"י דא"כ כו' וע"כ נראה לו יותר שאינו יוצא לחולין אלא כו' עכ"ל רצה לומר שכל זה דלעיל דהוה קשיא ליה מן התוספתא היינו לפי מה שהוא נראה לכאורה שיצא כל הקורדום בשאלה כמו בדעתו לגזול אבל לפי מה שחזר ר"י ונראה לו יותר שאינו יוצא לחולין אלא אותה הנאה כו' עד זמן השאלה כו' לק"מ מן התוספתא דשפיר קאמר דבקע חבירו וכו' כולן מעלו כ"א לפי טובת הנאה כיון דלא יצאת גוף הקורדום לעולם לחולין ע"י שאלה ודו"ק:

דף צט:

בגמרא א"ל ר' יוחנן הדר ביה שמואל כו' כך מצאתי מוגה בכמה ספרים והוא נכון ויש לקיימה לפי סוגיא דשמעתי' אבל מן הסוגיא דפרק כיצד הרגל מוכח דא"ל ר' יוחנן הוא טעות שנפל בספרים כמו שכתב מהרש"ל וק"ל:

תוס' בד"ה שמין בית סאה כו' ועוד דלמ"ד קלח בס' קלחי' כו' אמאי נקט במתני' בית סאה כו' עכ"ל אבל למ"ד תרקב בס' תרקבי' ניחא להו כמ"ש בחידושינו בפרק הכונס ע"ש:

דף ק.

בד"ה הא מני כו' כדאשכחן בריש שור שנגח כו' עכ"ל כתב בס' חכמת שלמה תימה מה ראיה מביא מהתם דמהני חזקת ממון כו' אבל הכא דאיכא חזקת מרא קמא דעדיף כו' עכ"ל והאריך בקושיא ובתירוצים ע"ש אולי איזה תלמיד כ"כ שהם דברים תמוהין דמה שייך חזקת מרא קמא היכי שהשני מוחזק ממש בממון ולא אמרו חזקת מרא קמא אלא כי הכא שאין א' מהם מוחזק כגון בעומדת באגם ובסימטא דאמרי' הכא לרבנן דאית להו בעלמא דחזקת ממון מהני אית לן למימר דה"נ מהני חזקת מרא קמא להעמיד הממון בחזקתו והוה ליה כאילו הוא מוחזק ממש בממון וכן הוא לשון התוס' בפרק חזקת הבתים בד"ה ומ"ש מהא דתנן המחליף כו' דעד כאן ל"פ עליה התם בהשואל אלא משום דאזלינן בתר חזקת ממון ומוקמינן בחזקת מרא קמא כו' ובפ' בית כור בד"ה ארעת' תרתי כו' כתבו וז"ל כדאשכחן גבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דאזלינן בתר מוחזק במעות עתה אע"פ שתחילה היו של לוקח ולא אמר בחזקת בעלים הראשונים

קיימא כו' ע"ש וכן מוכח בכמה דוכתין דלא שייך חזקת מרא קמא היכי שהשני מוחזק ממש בממון גם מה שהקשה ממה שפירשו התוספות לעיל שאם טוען הלוקח שמא לא מהני חזקת ממון אע"פ שלפי האמת יש לו חזקת מעוברת כו' אין כאן קושיא כלל דהתם ליכא חזקת ממון כלל גבי שמא כמו שהוכיחו מההיא דגודרות מה שאין כן בהך דריש שור שנגח דאיכא חזקת ממון לבעל הפרה ושפיר מהני עם חזקת מעוברת אפי' לסומכוס והא דמייתו התוספות מהך דשור שנגח אינו ראיה לשמעתין אלא שהוא מלתא באנפי נפשיה להקשות עלה מהך דשאלה היום ושכרה למחר דלא מהני חזקה וכך היא הקושיא בפרק שור שנגח בתוס' ע"ש וגם אם כתבו לעיל בהנך בבות דלא זו אף זו קתני מכח הך קושיא חזרו כאן דצ"ל דיחלוקו לא קאי אשאלה היום כו' גם לפי טעותו לא ידעתי ליישב לפי' רשב"ם מה שהקשו התוס' מהך דפרה שנגחה השור כו' אהך דשאלה היום כו' ולא ראיתי בשום מקום שיהיה ר"י חולק על פי' רשב"ם בסברא זו שכתב לפי דרכו ואין להאריך בדחוקיו ותו לא מידי ודו"ק:

דף ק:

בד"ה והא ר"מ כו' וכרבנן לא מצי לאוקמי דהא תניא בהדיא לקמן אין נשבעין כו' עכ"ל היינו המתרץ דידע הברייתא והמקשה דלא ידע הך ברייתא מכל מקום לא בעי לאוקמא כרבנן דקתני וכן שתי שדות ישבע ורבנן אית להו בהך מתני' די' גפנים טעונות דאין נשבעין על הקרקעות דמהך מתניתין גופה נמי קאמר המקשה דלר"מ אין נשבעין על הקרקעות וק"ל:

דף קא.

בד"ה ולימא ליה כו' פשיטא שלא הנחתים לדעת שתאכל עמי אחר ג' אא"כ אוכל גם אני עמך תוך ג' כו' עכ"ל הכי משמע להו דעיקר פירכא אתוך ג' שיהיה לשניהם ולא ניחא להו לפרש בפשיטות דפריך שיהיה הכל לאחר ג' לבעל הקרקע וכדמסיק רבין דאם כן תקשי ליה הכי אמתני' דקתני יחלוקו דליכא למימר דהוה מפרש לה כדמסיק רבין יחלוקו אתוך שלשה דהא ארבין נמי פריך ולימא אי את נטעת בתוך ג' כו' אלא ע"כ דהוה מפרש למתני' בין בתוך ג' בין לאחר ג' יחלוקו ודו"ק:

דף קא:

בד"ה בשדה כו' אע"ג דכבר אשמועינן לעיל ר"י גופיה כו' ולמ"ד ה"נ משום ישוב א"י כו' שלא תאמר אפי' בח"ל כו' עכ"ל צ"ל למ"ד משום ישוב א"י היינו דר"י גופיה קאמר טעמיה דאין שומעין משום ישוב א"י דאם לא כן איכא למטעי בדבריו דטעמיה דאין שומעין משום כחשה ואפי' בח"ל ודו"ק:

דף קב.

בד"ה בגובתא כו' ובמנחות נמי עשאה כמין נגר פסולה והיינו מעומד דשילהי המוכר כו' עכ"ל ומזוזות דבי רבי כמין נגר עבידן וכשירות נמי קאמר התם ומחלק התם הא דעבידא כסיכתא הא כאסתוירא אבל רצונם דמשמע ליה לר"ת דהך כמין נגר פסולה היינו מעומד דאינו דרך כבוד כההוא דמוכר פירות דכמין נגר הוא קבורת חמור מעומד דה"ל דרך בזיון וק"ל:

בד"ה קולט מן כו' תימה ואי ליתא דר"י אמאי שבחצר כו' עכ"ל פסיקא להו הכא דבחצר של בע"ה מדיוקא דקולט מן האויר הוא שלו הא שבחצר של בע"ה אבל מסיפא אין ראיה דהא תרתי דסתרן קתני וע"כ מוקמי לה ברפת שבחצר והשכיר החצר ודו"ק:

בד"ה א"ה אמאי כו' וי"ל כי ליכא ביצים כו' אביצים שנפלו יש גזל כו' עכ"ל אע"ג דהמקשה נמי ידע לאוקמא דרכי שלום אאמן כמו שכתבו התוס' לעיל לחד תירוצא היינו משום דאסורות משום גזל גמור הביצים קאי שפיר אמלתא דרישא אבל כי אוקמא המתרץ ליכא ביצים תחתיה ואאמן גרידא ע"כ דלא קאי כלל אמלתא דרישא וא"כ לפי סברת המתרץ הוה מצי לאוקמא נמי כדס"ד מעיקרא אביצים אלא דלא קאי אמלתא דרישא דאירי מקמי דתפול לחצרו אבל הסיפא אירי בביצים שנפלו כבר לחצרו כו' ודו"ק:

דף קב:

בפרש"י בד"ה בבא לב"ד כו' דלמא לשון אחרון אית לן כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה ובא מעשה כו' ותימה דלשמואל משמע דמספקא ליה כו' תמורת עולה תמורת שלמים אמר ר"י כו' עכ"ל כצ"ל אבל אי לאו דשמואל ה"א דטעמא דר"י משום דתפוס לשון שניהם כההיא דתמורה ובתחילת חודש או סוף חודש נמי יחלוקו וק"ל:

בד"ה ה"א פרושי כו' אם לא אפרש שם כפי' ר"ש וכאן כפירוש הקונטרס כו' עכ"ל ולא בעי למימר אבל לא תפרש שם כפירוש ר"ש וכאן כפי' ר"י דעיקר פר"י התם דומיא דלעיל

גבי חולקין חביריו על בן ננס ומזה יתיישב ג"כ דלא בעי ר"י לפרש התם דאי מההיא קאי שפיר אמרחץ והכי קאמר אי מההיא דמרחץ ה"א בההיא דאסתרא דפרושי קמפרש למיזל בתר פחות שבלשונות כההיא דגט פשוט אלא דא"כ לא הוי פרושי קמפרש כההיא דלעיל ודו"ק:

גמ' מי אמר שמואל לא כו' דאמרי תרוייהו כור בל' כו' וה"ה דהוה מצי למפרך אדרב כדלעיל מאי קא משמע לן והאמר רב חדא זימנא אלא דניחא ליה למפרך מדשמואל אדשמואל ועיין בתוס' בפ' בית כור וק"ל:

דף קג.

תוספות בד"ה נקיטת ה' כו' ואין השטר בידך אלא כדי שלא אכחש לך חשבון השנים כו' עכ"ל יש לדקדק דאכתי כיון שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן הרי יוכל לכחש כל חשבון השנים לומר שכבר דרת בכולן ויש לומר שהיית סבור שידעו העולם באיזה זמן שירדת לקרקע זו ועוד שעכ"פ ידעו במקצת השנים אם היה דר אם לא ולא יוכל עתה לכחש בכולן ודו"ק:

בא"ד עשר שנים בק' דינרים עשרה דינרים בכל שנה ואחר כו' עכ"ל יש לדקדק כיון דלרב נחמן קיימינן וקרקע בחזקת בעליה עומדת ואפי' אפיך מיפך א"כ הכא נמי אית לן למתפס לשון ראשון עשרה שנים במאה דינרים דקרקע בחזקת בעליה קיימת וכיון דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף הוה ליה תוך זמנו ואין השוכר נאמן כדאמרינן לעיל ויש לומר דהכא ודאי אית לן למימר דפרושי קמפרש דה"ק מאה דינרים לי' שנה אך שתשלם לי עשרה דינרים בכל שנה ולא דמיא לההוא דמרחץ דאיכא למימר דמיהדר קהדר להוסיף על שכירתו דינר אחד בחודש הי"ג או לפחות על שכירתו דינר י"ג וכיון דקרקע בחזקת בעליה קיימת ע"כ יוסיף לו דינר כלשון ראשון או כלשון אחרון לפי היותר שבלשונות מה שאין כן הכא דסך השכירות שוה ואין כאן הוספה ולית לן למימר אלא דפרושא קמפרש ודו"ק:

בא"ד כדי שלא יחזיק השוכר דלפי זה השטר ישנו ביד המשכיר עכ"ל ולגירסא זו כו' האי דכתבית לך שטרא כי היכי דלא נחזיק עליה הוא עכ"ל בעל המאור וק"ל:

סליק פרק השואל

דף קג:

גמ' האי אמר בעינא דתינקר ארעאי כו' וה"ה דהוה מצי למימר הכי בבעל הקרקע דאמר בעינא תיבנא כדקאמר גבי האריס אלא דמשכח טענה דעדיפא מינה גבי בעל הקרקע וק"ל:

תוס' בד"ה מנכה לו כו' דבקבלנות אינו מנכה לו אלא נוטל שליש או רביע כו' עכ"ל הא ודאי דבחכירות נמי אם אינה מכת מדינה אינו מנכה לו מן חכורו ומתני' דהכא הא מוקמינן לה ביבש נהרא זוטא ולא הוי מכת מדינה וא"כ ע"כ הא דקתני בסיפא מנכה לו מן חכורו היינו טעמא מדקאמר בית השלחין דלא איבעי למימר כיון דקאי בגווה כו' כדמסיק לקמן אלא דבקבלנות כיון דאפילו במכת מדינה אינו מנכה לו נראה להם דוחק לכאורה לנכות אפילו בבית השלחין זו ואהא כתבו דמכל מקום הכא בסיפא כו' דכיון דקאי בגווה ואמר בית השלחין ה"ל כאלו התנה בפירוש לנכות לו ביבש המעיין ועדיף ממכת מדינה ודו"ק:

דף קד.

בד"ה אידי ואידי כו' אלא משום דשמואל לא משכח קפידא במחכיר לחוכר קאמר רבינא כו' עכ"ל ק"ק דאכתי נימא לאידך גיסא כיון דשמואל לא משכח ליכא קפידא בחוכר למחכיר לשמעי' רבינא דבחוכר למחכיר נמי ליכא קפידא בכה"ג דמיירי בברייתא ויש ליישב דרבינא לא בא לאשמועינן אלא מלתא דהכא ודו"ק:

בד"ה לא ימשכננו יותר מחובו דאע"ג דאין משלם לו הגרעון אלא בכתב מ"מ כו' עכ"ל פי' לדבריהם דמשמע להו דהך דורש לשון הדיוט אינו דומה ממש להנך דלעיל דהנך דלעיל לענין גוף הדין שכותבין אם אוביר כו' ואחריות דאית ליך עלי כו' אפילו לא נכתב כאלו נכתב הוא ומשלם במיטבא ומביא קרבן עשיר כו' אבל הכא לענין גוף הדין שכותבין כך תשלומין דאית ליך כו' דהיינו משום גרעון לא קאמר דריב"ק דורש לשון הדיוט ויהיה לא נכתב כאילו נכתב דדוקא בכתב מהני לגרעון אע"ג דאיכא מצוה שלא יקחנו הרי על ידי כתיבה מקנה לו ואינו בידו אלא בתורת שאלה א"נ דהוי כמו פרוזבול כמ"ש התוס' לקמן אבל אם לא נכתב אסור לקחנו ועובר על המצוה ולא קאמר הכא דריב"ק דורש לשון הדיוט ואפי' לא נכתב כאילו נכתב אלא למלתא אחריתא דהיינו שלא ימשכננו יותר מחובו ואהא כתבו דאע"ג דלענין גופא דדינא דהיינו לענין גרעון אינו אלא בכתב מ"מ לענין דלא ימשכננו יותר מחובו דורש לשון הדיוט ולא נכתב ה"ל כאילו נכתב ודברי מהרש"ל בזה שכתב דאף קודם שנהגו לכתוב ולא היה משלם הגרעון

היה אסור להשכין יותר מחובו הוא דבר תמוה בלי טעם ואין להאריך בשאר דחוקים כי דברי התוס' ברורים באין גמגום כמו שכתבנו ודו"ק:

דף קד:

בד"ה סבר רב כהנא כו' ואפילו מאן דחייש לכחש גופנא כו' הכא מודה לרב אשי כו' עכ"ל ואיכא למימר דהיינו טעמא דהתם חיישינן לכחש גופנא דאין להפסיד המזיק יותר ממה שהזיקו ולכך מנכה לו כחש גופנא אבל הכא אדרבה למה ישתכר האריס כחשא דארעא לנכות לבעה"ב כיון שגם הוא לא הפסיד כלום בזריעת החטים ומיהו רב כהנא ודאי דסבר הכא למימר דמנכה לו כחשא דארעא ע"כ דלא סבירא ליה כמ"ד התם דלא חיישינן לכחש גופנא ואין לחוש כיון דמלתא דרב כהנא לא קאי הכא וק"ל:

דף קה.

גמרא להכי טרחת כו' ולא קאמר הכא טעמא רווחא לקרנא משתעבד כדלקמן דלא קאמרינן הכי אלא שיהא הריוח קיים בשותפות למלאות הקרן כפרש"י ומיהו לכ"ע כפי חלקו בריוח למלאות הפסדו בקרן שלו להכי בעי למימר להכי טרחת כו' ועוד י"ל דלקמן מיירי בשני קבלנים אבל הכא איירי בחד דקביל עסקא מבעה"ב דיכול לחזור קודם הזמן ויאמר המקבל הרי כאלו חזרתי בי כשהפסדתי והוה ליה שני עסקות וקבל עליך חצי הפסד ובשכר טול שליש ולהכי בעי למימר להכי טרחת כו' ונ"י דחק בזה לאין צורך וק"ל:

תוס' בד"ה מזלא דבי תרי כו' עכ"ל ובא"ל נמי הב לי פלגא רווחא הרי כיון דחבירו יטול כנגדו פלגא דרווחא א"כ בלאו האי טעמא דקאמר רווחא לקרנא משתעבד מצי א"ל דהריוח משתעבד להשתכר בשותפות עד זמן שקבעו ומזלא דבי תרי עדיף להשתכר בו ולא גרע הריוח מן הקרן דמשתעבד להשתכר בו עד הזמן וק"ל:

דף קה:

בפרש"י בד"ה טמא הרוכב לא כו' דבלאו היסט אבנים נמי טמא המהלך כו' עכ"ל לכאורה מלשון המשנה נראה דמילי מילי קתני המהלך ע"ג אבנים כו' או מהלך על גבי אדם או בהמה כו' וכ"כ בהדיא הרמב"ם בפ"י מהלכות טומאת מת ע"ש אבל מפרש"י נראה שהוא מפרש לה בחדא שהנרכב הולך ע"ג אבנים וצ"ל לפירושו דאם היה הנרכב מהלך בבית הקברות בלא אבנים היה הרוכב טהור דאפילו בכחו רע דבלאו הרוכב היה

הנרכב נוגע בעצם ולא הוה ניסט מחמת הרוכב אבל במהלך הנרכב על גבי אבנים בכחו רע לא היה העצם ניסט על ידי אבנים מחמת הנרכב לחוד רק מחמת משא העליון ודו"ק:
תוס' בד"ה על אדם שכחו כו' ואפי' יטמא טומאה מדרבנן כמו שפר"י כו' מ"מ שלישי לא הוי אלא ראשון ולא כו' עכ"ל פי' לדבריהם דבגד שני לחיבור דהיינו בגד שלישי ממש לנגיעה לטומאת מת אינו טמא אלא טומאת ערב ואינו מטמא אדם וכלים ואפילו לפר"י דאף השני לחיבור שהוא שלישי לטומאת מת יטמא מדרבנן טומאת שבעה מ"מ האי בגד שלישי לטומאת מת שהוא השני לחיבור לא מקרי אב הטומאה לטמא אדם וכלים אפילו מדרבנן אלא דין ראשון יש לו ולא יטמא את האדם הרוכב ועיין על פר"י בפ' ג' מינין בד"ה בחיבורי אדם באדם כו' ושכתבו שם שהשלישי הנוגע בנוגע במת קיצור לשון הוא והיינו בגד שלישי ממש ור"ל שלישי לנגיעת מת וכאלו אמרו שהשלישי הנוגע בנוגע בנוגע במת אבל הנוגע בנוגע במת דהיינו בגד שני ממש היינו דיקריב בדיקרב שכתבו בתר הכי דטמא מדאורייתא ודברי התוס' בפ"ק דשבת צריכין עיון בזה ודו"ק:
בפרש"י בד"ה ד' סאין זרע לכור לבית כור קרקע והוא אלף כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה בספרים מדויקים דליכא לפרושי הכא אלא בכור תבואה וכמו שכתבו גם התוספות מיהו ק"ק דלפי זה מ"ש והוא אלף וחמש כו' היינו נמי שיעורא של כור תבואה ולא משמע כן בכולי תלמודא אלא דההוא שיעורא בכור זרע קמיירי וי"ל דמ"מ מיניה תשער נמי כור תבואה שהוא חלק שמינית ממנו בקירוב דהא מארבע סאין הוה כור תבואה וארבע סאין זרע הוא קרוב לחלק שמינית מכור זרע ועוד יש לקיים פרושי רש"י הישנים ד' סאה לבית כור קרקע זרע והיינו כדי נפילה שיגדל מד' סאין כור שיוכל לזרוע ממנו בית כור של אלף ות"ק אמות לפי חשבון סאתיים דחצר המשכן ודו"ק:
בד"ה למפולת כו' וקמבעיא לן לשדה של זרע כו' עכ"ל מ"ש מהרש"ל בזה דלעולם מדת השדה של בית כור שוה לפי חשבון המשכן אלף ות"ק אמות אלא דקמבעיא ליה אי אותו בית כור זרוע במפולת יד או בשוורים ויש בה תבואה הרבה לפי שנזרע היטב כו' עכ"ל כל זה הוא דחוק כיון דאם נזרע בשוורים באלף ות"ק אמות יש בו זרע יותר מכור למה קרא אותו כור ואי משום אילו היה נזרע במפולת יד יש בו כור זרע הוא דחוק ואין זה אלא דברי נביאות לומר דלפי חשבון המשכן הוא במפולת יד ונראה לי לומר דהכי קמבעיא מה ששיערו חכמים בית כור שנזרע בו כור הוא אלף ות"ק אמות היינו שנזרע במפולת יד אבל בשוורים כור נזרע בפחות מזה השיעור ונמצא בפחות מאלף ות"ק אמות נמי יש בו לקט ארבע קבין שהרי יש בו כור זרע א"ד בשוורים ניתן זה השיעור דבאלף

ות"ק אמות יש בו כור זרע אבל במפולת יד אפי' באלף ות"ק אמות אין בו כור זרע ולא בעי ארבע קבין ודו"ק:

דף קו.

תוס' בד"ה אלא מעתה כו' וי"ל דשפיר קאמר אלא מעתה כו' עכ"ל וגם אנו נאמר בהאי אלא מעתה שביעית לא תעלה לו מן הגירוע כו' דלקמן ולא תקשה ליה בפשיטות אהך ברייתא דהכא דאין שביעית עולה לו מן המנין די"ל דאי הוה טעמי דמעטיה קרא משני תבואות דשביעית אינה ראויה לתבואה אבל מכת מדינה הוה ראויה לתבואה הכא בשדה אחוזה ליכא מיעוטא דקרא ומשום הכי עולה מן המנין אבל השתא דאמרת דמכת מדינה נמי מקרי אינה ראויה ואפ"ה לא אימעיט מקרא דשני תבואות ושביעית נמי לא אימעיט מיניה אלא מסברא בלאו קרא קאמרת דאפקעתא דמלכא היא א"כ מהך סברא נמי לא תעלה לו מן הגירוע ומשני מ"מ כיון דהתם לא תלי לה בשני תבואות כלל ליכא ביה אפקעתא דמלכא כיון דחזיא למשטחא פירי ודו"ק:

בא"ד אי אשתדוף רובא כו' כיון שיש בחוצה לארץ בשום מקום בעולם כו' עכ"ל דהא אפילו אשתדיף כל ארץ ישראל אי לאו אשתדיף גם בחוצה לארץ מקרי שני תבואה דלא הוו דומיא דשני אליהו דבשום מקום ליכא וק"ל:

בד"ה מתיב רב ששת כו' אבל הכא שלא היה שם דילמא אי הוה התם היה בו רוח גבורה כו' עכ"ל למאי דמוקמי לה בס"פ הפועלים דשמע קול אריה ועל איכא למימר נמי בהך דהא לא בא לו רוח גבורה אלא דהאי שנויא לא קאי לפי האמת ורבה הוצרך לאוקמי הכי בדוחק כמו שכתב הרא"ש בפ' המפקיד ודו"ק:

דף קו:

בפרש"י בד"ה בחרפי חטין ושיפון הנזרעין בתחילת החורף באפלי שעורין כו' עכ"ל הרא"ם תיקן בפירוש רש"י בחומש שיהיה הגירסא כמו כאן אבל לא תיקן שם במה שפירש חורף עת זרע שעורים וקטנית החריפין עכ"ל שהוא נראה היפך משמעתין ונראה לי לפרש לפי פירושו בחומש הא בחרפי שעורים נזרעין בימי חורף דהיינו בטבת שבט עד אדר וכר"ש דעד אדר נקרא חורף ולכך נקרא חורף שזורעין בו דברים החריפין להתבשל והא באפלי הם חטין ושיפון שנזרעים בחשון וכסלו לפי שאינן חריפין להתבשל וקרא מוכח כך כי החטה והכוסמת לא נכו כי אפילות הנה ודו"ק:

דף קז.

בד"ה הא לן והא להו כו' ומתבואה לקטנית ור"ש אוסר כדאמרן עכ"ל כצ"ל ור"ל דהכי תני ליה רב יהודה לרבין במתני' תבואה יזרענה קטנית לבני בבל ואפ"ה קתני בה ר"ש אוסר וטעמא כדאמרן דהיינו כרבה שהשינוי מקלקל הקרקע אפי' בלא הכחשה וה"ה והוא הטעם אפילו בבבל ודו"ק:

תוס' בד"ה האי מאן כו' ואי כריב ותני לית לן בה שם לא יאסור רשב"ג עכ"ל ר"ל לפי שיטתם האי ולא אמרן כו' תלמודא קאמר לה ולא קאי אמלתא דמר אלא אמתני' דשם לא יאסור ר' שמעון בן גמליאל אבל לפרש"י ניחא טפי דקאי שפיר אמלתא דמר גופה ודו"ק:

בד"ה אילן העומד כו' משום דרגילות למלאות גינתו עפר ולהשוותו כו' עכ"ל הכי קאמר רבי יהודה התם אם ירצה התחתון למלאות כו' ולר"מ לא בעי למימר נמי דלכך שדי נופו בתר עיקרו התם מה"ט דקאמר נמי אם ירצה עליון ליקח עפרו כו' דמשמע דר"מ חזר מהך סברא דקאמר התם ר"מ מאחר ששניהן יכולין למחות רואין מהיכן ירק זה חי והיינו כמ"ש התוספות דמהשרשים שהוא חי הוא כולו בשל עליון אבל ר"י קאי בהך סברתו והיינו משום דרגילות למלאות כו' ואין רגילות ליקח העפר ודו"ק:

דף קז:

בד"ה ארבע גרמידי כו' כפי' הקונט' דעל נהרא כו' ונראה לעינים בתרי עברי נהרא כו' עכ"ל כצ"ל והד"א:

דף קח.

בד"ה האי מאן כו' גבי טעה שליח והאמר כו' גבי מצרנות שהוא כעין שליח כו' עכ"ל ומתוך שמעתין דמייתי מדרב נחמן דאין אונאה לקרקעות ליכא לאוכוחי דבמצרנות קאיירי דאהכי מייתי ליה דאיכא למימר דרב נחמן לא מיירי במצרנות אלא דתלמודא הכא מחשיב ליה ללוקח כבעל הבית כיון דמתחילה קנה לצורך עצמו וכמסקנא דהתם כמ"ש התוס' שם אבל מהתם דמעיקרא קאמר דבשליח לא קאמינא והוי טעות שפיר הוכיחו התוס' מיניה אי לא הוה איירי רב נחמן במצרנות לא הוה פריך מיניה מידי אשליח גמור אבל אי איירי במצרנות א"ש דפריך מיניה דהוי ס"ד שהוא כעין שליח כיון שהמקח אינו שלו והמתרץ השיב לו דאינו דומה הלוקח לגבי מצרן לשליח גמור אלא כבעל הבית וכמ"ש התוס' שם ומיהו קשה אכתי אמאי לא הוכיחו בפשיטות מתוך

שמעתין דרב נחמן במצרנות איירי דאל"כ רב נחמן מאי אתא לאשמועינן דאין אונאה לקרקעות הא משנה שלימה היא בפ' הזהב ודו"ק:

דף קח:

בד"ה מזבנינן בלא כו' דפריך לרב אסי דאמר אין נזקקין כו' עכ"ל פירוש אין נזקקין לפרוע לב"ח ולכתובת אשה אבל לצורכי יתומים מוכרין כההיא דהניזקין שהביאו התוס' וק"ל: **בפרש"י** בד"ה שכיני כו' וא"ת כששניהם מצרנים אטו כו' עכ"ל ובשכן ות"ח לא בעי למימר הכי בששניהם מצרנים דא"כ הל"ל שכן ות"ח שכן מיהו התוספות שפירשו גבי שכיני העיר כו' דמיירי כששניהם מצרנים ה"ה בכל הני בבי דקתני שכן ות"ח כו' וקרוב ות"ח כו' ושכן וקרוב מיירי נמי בכה"ג כששניהם מצרנים וכ"ה בהדיא בטור בשם ר"ת ולא חשו התוס' לקושית רש"י אטו משום דת"ח הוא משלח גלימא דאינשי דכיון דהת"ח ג"כ מצרן הוא קודם לכל מיהו ק"ק לדברי התוספות מי הכריח אותן לפרש שכן עיר מצרן מצד העיר כו' דהא איכא לפרושי בפשיטות שכן עיר ושכן שדה כפרש"י אלא שבשדה אחרת שניהם מצרנים דכה"ג מפרשי ליה גבי אינך בבי ויש ליישב כיון דהשכן עיר נמי שכן הוא בשדה באותה ששניהם מצרנים א"כ ליכא מעליותא כלל בההוא דשכן נמי עוד בשדה אחרת ודו"ק:

דף קט.

תוס' בד"ה אין לך כו' שאל"כ לא יכול לומר תאלי הוה נטענה כו' עכ"ל דהכי משמע דהיה יכול לומר תאלי הוה נטענה למשקל שבחן מדקאמר גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי כו' וק"ל:

דף קט:

בפרש"י בד"ה מנתא דידי מאי דבעינא כו' ואם באת לקנותו והרי כו' לשקול מיניה וביה שוה חצי דינר כו' עכ"ל ק"ק אטו בשופטני עסקינן כיון דכל השבח אינו אלא ששה דינרים למה יקנה הריבעה מן השתלא בעד דינר וחצי ויצטרך עוד ליתן ממנו חצי דינר לאריס והרי מפסיד ההוא חצי דינר דהריבעה אינו שוה אלא דינר וחצי כמו שהוא נותן לשתלא ואפשר לומר שהוא מוסיף בדמים כדי דלא לאפושי אריסי בארעיה ומה"ט כתב בעל המלחמת ה' לקיים דברי הרי"ף שפסק כרב אשי דלא מצי למימר מנתא דילי מאי

דבעינא עבידנא דהבעל הבית יאמר לו דאריסי ואריסך סמכי אהדדי ומפסדי לי כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש:

תוס' בד"ה אף נקצץ כו' וא"ת ואמאי איצטריך כו' א"נ לא איצטריך אלא לאפוקי דלא נידוק איפכא נקצץ דומיא דיבש כו' עכ"ל ויש לדקדק בדבריהם דמעיקרא מאי קושיא דאימא דקושטא הוא דמנקצץ לא פריך מידי מיהו איצטריך המתרץ למימר אף נקצץ שלא בזמנו כי היכי דלא נידוק יבש בזמנו דומיא דנקצץ בזמנו כדפריך המקשה ויש לומר כיון דלפום הך סברא נקצץ בזמנו סתמא היינו אחר שיבש שלא בזמנו הוא אם כן למ"ל למיתני כלל לדברי המתרץ נקצץ שלא בזמנו כיון דאפילו בזמנו נמי דינא הכי אבל למאי דקשיא ליה נמי מנקצץ בזמנו דסתמא אחר שיבש בזמנו הוא ניחא לדברי המתרץ דתני דוקא נקצץ שלא בזמנו ודו"ק:

בד"ה נפלו לה זיתים כו' מדפליג התם רבי יהודה ואמר כו' ומוקי לה התם בשדה שאינה שלה כו' עכ"ל כצ"ל והמקשה דהכא ודאי דידע נמי אוקימתא דהתם אלא דלא אסיק אדעתיה למימר דמהאי טעמא מקרי כליא קרנא אי נמי המתרץ נמי לא ה"ל למימר משום דקא כליא קרנא אלא כיון דאוקמינא לה בשדה שאינה שלה ע"כ בעושין קצת פירות והוי קרנא אפי' לאביי ודו"ק:

דף קי.

בד"ה אמר ליה רבינא כו' וקשה דטעמא דבשלוש שנים כו' טפי לא מזהר כו' וע"כ נראה דלא בעי למימר שלא יהא נאמן לומר לקוחה כו' עכ"ל וקשה לפי זה לישנא דאלא מעתה דהא בלאו רבי יהודה נמי אמתניתין דהתם דקתני חזקתן שלוש שנים דמיירי ע"כ אפי' בטוען המוכר משכנתא ישאל מה תקנה יעשה הממשכן כו' ונ"ל לפרש דלפי זה לאו אדרב יהודה פריך כפרש"י אלא אדרב פפא דקאמר הכא דטעמא דחזקה משום דעד ג' שנים מזדהרי אינשי ומש"ה במודה דבמשכנתא אתי לידיה ודאי מזהיר זהיר וא"כ ע"כ באינו מודה יועיל חזקה אפי' חבירו טוען דבמשכנתא אתי לידיה דאל"כ לעולם יצרוך לשמור כי שמא יטעון זה משכנתא היא כמ"ש התוספות ואהא שואל מה תקנה יעשה כו' אבל אמתני' דהתם דלא מפורש בה טעם לג' שני חזקה איכא למימר טעמא אחרינא לג' שני חזקה כדאמרינן שם בגמרא ודו"ק:

דף קי:

בד"ה סבר רבי חנינא כו' תימה כיון דטעמא דעל היתומים כו' והיינו כשעשה אפותיקי כדמסיק כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש כפרש"י דהא דמסיק לעיל דעל היתומים להביא ראיה היינו משום דמעלה להן השבח בדמים וגבי ארעא עם השבח ממ"נ ונמצא היתומים תובעים להוציא ועליהן הראיה עכ"ל דהא אכתי לא אסיק רבי חנינא אדעתיה השתא דמעלה להן השבח בדמים אלא דהוי סבר ר"ח דכי מסלקינן להו השבח בארעא מסלקינן להו אלא דע"כ הא דמסיק לעיל דעל היתומים להביא ראיה אינו אלא משום דאיירי באפותיקי ומש"ה קאמר כיון דלגוביינא קיימא הקרקע גופא כמאן דגביא דמי כו' ודו"ק:

בד"ה יצא בלילה כו' דלינה משמע כל הלילה וזה השכירות כו' עכ"ל דאי הוה לינת עמוד השחר קרוי לינה לא הוה גובה אלא כל הלילה ולא שייך כאן למימר דהיום הולך אחר הלילה כפרש"י ועיין בבעל המאור בזה וק"ל:

דף קיא.

בד"ה מתקיף ליה כו' תימה וכי לא ידע אביי דרב ששת מוקי לה באודי כו' עכ"ל דאל"כ תקשה ליה לאביי לרב ששת מ"ש עושק ומ"ש גזל דלא קשיא ליה דע"כ גזל נמי בקרבן דומיא דפקדון קמיירי וק"ל:

דף קיא:

גמרא ותנא דידן כו' לעולם לא יליף שכיר שכיר כו' כל שפעולתו אתך א"ה אפי' גר תושב נמי אמר קרא רעך כו' ויש לדקדק דאימא דתנא דמתני' נמי יליף בהמה וכלים מג"ש דשכיר שכיר אלא לענין גר תושב קרא דרעך מפקא ליה מהך ג"ש וממעט ליה ומסברא דקאמר דגר תושב לא הוה בכלל רעך כמו בהמה וכלים דהוה מיהת ממון רעך ועוד יש לדקדק דאימא דתנא דמאחיך נמי לא יליף ג"ש דשכיר שכיר אלא דמאתך יליף [בהמה] וכלים בין גר תושב ולא ממעט מרעך מידי אלא כדמסיק למשרי עושקו [וגזלו] דעובד כוכבים ונראה לומר דהמתרץ מעיקרא לתנא דידן דיליף בהמה וכלים מאתך בלא מיעוטא דרעך נמי לא משמע ליה כלל לרבות מאתך אלא בהמה וכלים ולא גר תושב אבל אי הוה תנא דידן יליף הג"ש שכיר שכיר הוה שפיר מרבינן נמי גר תושב דאין ג"ש למחצה ולא הוה ממעטינן ליה מרעך אלא מוקמינן רעך כדמסיק לאינך תנאי לגזל ולעושק דעובד כוכבי' והמקשה פריך ליה דמאתך משמע נמי לרבויי גר תושב

ומתרץ ליה לפי סברתו אמר קרא רעך ולא גר תושב ולא אתא רעך למעט עובד כוכבים והשתא קושטא הוא דמצינן למימר דיליף בהמה וכלים מג"ש ורעך מפיק גר תושב מג"ש וקושטא הוא נמי השתא דמצינן למימר כסברת המקשה לתנא דמאחיך דמאתך יליף כולהו ולא מג"ש ובהכי ניחא דפריך לקמן ורבי יוסי ב"י האי לא תלין פעולת שכיר אתך מאי עביד ליה ופרש"י דמאתך פריך ולא פריך הכי נמי אתנא דמאחיך דיליף כולה מג"ש משום דאיכא למימר דקושטא הוא השתא כסברת המקשה דיליף כולה מאתך ולא מג"ש ורעך אתא למעוטי עובד כוכבים וכן לפי' התוס' בשם הר"א דאשכיר פריך ולא פריך הכי נמי לתנא דידן משום דאיכא למימר השתא דקושטא הוא לדידיה נמי דמג"ש יליף בהמה וכלים ולא מאחיך ורעך מפיק גר תושב מהך ג"ש ותו לא מידי ודו"ק:

שם ות"ק דמאחיך כו' ור"י ב"י האי רעך מאי עבדי כו' כן הוא בנוסחאות הישנות ויותר נראה נוסחאות שלפנינו דלא פריך אלא מת"ק דמאחיך אבל לרבי יוסי ב"י איצטריך שפיר רעך למעוטי כל הני ואי לאו רעך הוי מרבינן כולהו מאתך כמו לאינך תנאי ודו"ק:

דף קיב.

תוס' בד"ה חוזר עליו כו' כיון שהקנה לו דומה כו' ובפוטרו בהדיא פשיטא דאינו חוזר כדפי' ובהא לא מבעיא כו' עכ"ל הוא מגומגם דמשמע דפשיטא להו הכא דאינו חוזר מכח הוכחה שכתבו לעיל דאל"כ בכל מחילה בעלמא תיבעי ליה ואין צורך לזו הוכחה דהכא בהקנה לו ופוטרו בהדיא בלאו הכי פשיטא דאינו חוזר וא"צ ראיה דקנין ודאי מהני אפילו במתנה וכ"ש במחילה וכ"ה לשון התוס' בפ"ק דסנהדרין וברא"ש בשמעתין דבלאו הוכחה דלעיל פשיטא להו הכא בקנין דאינו חוזר ודו"ק:

בא"ד דוקא כשלא העמיד לפועלים אצל חנוני אבל העמידן כו' דירושלמי אתי אליבא דרב ששת כו' עכ"ל וליכא לאוקמא פלוגתייהו בשלא העמידן אצל חנוני אבל העמידן אצלו אינו חוזר ואתיא דירושלמי שפיר כרבה דבלא העמידן אצל חנוני ודאי דלא הוה קאמר רב ששת דאינו חוזר וכ"כ הרי"ף ודו"ק:

דף קיב:

בד"ה שקלוה רבנן כו' וא"ת והלא אף בכופר הכל איירי ת"ק מדפליג עליה ר' יהודה כו' עכ"ל ויש לדקדק דבלאו ר' יהודה נמי איכא לאוכוחי דאיירי הכא בכופר הכל מדקאמר אהך דהכא גופא לא שנו כו' אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך יכול לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך ואי הוה איירי דוקא במודה במקצת אין נאמן במגו

דאי בעי כופר הכל דלא יוכל להעיז כמ"ש התוס' ג"כ לקמן ויש ליישב למאי דמסיק דבקציצה ודאי מדכר דכירא איכא מגו דמתוך שיכול לומר לא שכרתיך אלא בכך וכך יכול לומר שכרתיך בכך וכך ונתתי לך ממנו כך וכך ודו"ק:

בד"ה א"ה אפילו קצץ כו' וא"ת ולוקי כגון שאותה אחת שהוא מודה כבר פרע כו' עכ"ל ולפ"ז תקשי להו נמי דלא לוקי ליה המע"ה ואם לא יביא ראיה ישבע בעה"ב ויפסיד אומן כו' כמ"ש התוס' לקמן דהכי מוקמינן ליה בר"פ כל הנשבעין אלא דלוקי ליה כו' באחד שהוא מודה שכבר פרע ויפטר בעה"ב בלא שבועה וק"ל:

בד"ה שתים קצצת כו' וי"ל דבריש כל הנשבעין פריך כו' ומשני כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה בתוס' פרק ח"ה ודו"ק:

בד"ה קציצה מדכר כו' ועוד יש לתרץ דאפילו איירי בששכרו שלא בעדים אין נאמן במגו כיון שהוא מודה במקצת כו' עכ"ל דבריהם אלו הם לפי מה שכתבו לעיל דהפשט משמע שלא פרע הא' דה"ל מודה מקצת אבל לתירוץ ראשון שכתבו לעיל דמצי איירי שכבר פרע האחד א"כ אי הוה איירי בששכרו שלא בעדים הרי הוא מתורץ ג"כ לרב הונא ולרב יהודה דאיכא כאן מגו ולית לן למימר הכא אלא דאיירי בששכרו בעדים דומיא דרישא כמ"ש בסמוך ודו"ק:

בא"ד ועוד אר"י דודאי כי איכא עדים כו' ובריית כולה בדליכא עדים כו' עכ"ל משום דבתירוצם דלעיל מיניה לא יתיישב דלא הוה סיפא דומיא דרישא דאיירי בששכרו בעדים גם דה"ל למיתני הכי בסיפא שחולקים בפריעה וע"כ כתבו ועוד אר"י ליישב זה דאיירי כולה בדליכא עדים וכההיא דח"ה מיהו גם לדבריו צ"ל דלית כאן מגו כיון שהוא מודה מקצת כמ"ש בתירוצם דלעיל מיניה וכ"כ מהרש"ל:

דף קיג.

בד"ה השתא דמטא כו' ועוד קשה במודה מקצת אמאי כו' עכ"ל ומכופר הכל לא קשיא להו דמשום שבועה דרבנן דקילא לא רמי אנפשיה ומדכר אבל שבועה דאורייתא לא גרע מלא תלין וק"ל:

בד"ה ולעולם פי' בקונט' משהא שכרו אינה מועלת אלא כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה מחזיר את הכר כו' לשמואל איירי במשכנו באיסור דאם חבל כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה ואת המחרישה כו' א"כ היאך נטל את המחרישה דקתני ומחזיר הא עבר כו' עכ"ל יש לדקדק דהא בריש תמורה מוכח בהדיא דהך מתני' דהכא מצי איירי במשכנו באיסור ולעיל לא קשיא להו אלא דמנליה דמתני' איירי במשכנו באיסור וכן צ"ל לשמואל דמתני'

דהכא איירי במשכנו באיסור דעיקר קרא נמי איירי בהכי וי"ל דהכי קאמרי כיון דקעבר משום כי נפש הוא חובל היאך קתני נוטל ומחזיר דמשמע דאינו מחזיר לגמרי אלא נוטל ומחזיר בכל יום וכיון דקעבר בכי נפש הוא חובל ע"כ מחזיר לגמרי הוא דהשב תשיב לא כתיב באוכל נפש אבל מדברי רוב הפוסקים נראה דמצות השב תשיב שייך נמי בכלי אוכל נפש ואיתא בירושלמי קורדום ומחרישה שדרכן לעשות בהן מלאכה ביום חובלן בלילה כו' וצ"ע ודו"ק:

דף קיג:

בד"ה מטה ומטה כו' בעני שבישראל דלא יהיב ליה אלא מטה ומפץ משום דהתם קודם כו' עכ"ל כן הגיה מהרש"ל והוצרכו לומר בעני שבישראל משום דלא תקשי מפץ אמצע בעשיר דהכא מיהו עיקר תירוצם בחדא מטה דקודם שנשאת לו לא היה לה אלא חדא מטה הוא דוחק גדול אמאי פסיק' ליה התם דלא חשה לדשמואל קודם שנשאת ולא היה לה אלא חדא מטה ובפי' נ"י הביא דברי התוס' בל"א וז"ל ובמשרה אשתו ע"י שליש דלא תני אלא מטה א' תירצו התוס' דהתם בעני שבישראל שלא היה לו אלא מטה א' קודם שנשאת לו עכ"ל ונראה לפרש דבריהם לפ"ז מדמפרש לה התם במתני' בעני שבישראל משמע דאיירי בעני שבעניים שהוא עני ביותר ועל דעת זו נשאת לו שלא היה לו אלא מטה אחת וגם לה לא יתן רק מטה אחת משא"כ הכא דמיירי בנעשה עני בשעת הגבייה ובשעת הלואה לא היה עדיין עני ודו"ק:

דף קיד.

בד"ה הקדש שאין כו' וי"ל דמה לערכין שהם קלים ואין נוהגין אלא כו' עכ"ל וכתב מהרש"ל דלא שייך הך פרכא נגד ב"ח ומ"ה פריך שפיר ויסדרו לב"ח ק"ו מערכין כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש והוא דחוק ונראה דהא דפריך ויסדרו לב"ח ק"ו כו' היינו למאן דאית ליה דמסדרין בהקדש מהיקשא דנדר בערכך דאליביה אזלא סוגיא דשמעתין כדפריך ויחזרו בהקדש כו' הקדש שמסדרין א"ד כו' דהשתא ליכא למיפרך מה לערכין שהם קלים דהקדש תוכיח שאינן קלים ומסדרים בהו ומהקדש לחודיה נמי ה"מ למילף דמסדרין בב"ח מק"ו אלא דניחא ליה למיעבד תחלת הק"ו מערכין דעיקר סידור מערכין קאתי ובהכי ניחא מה שמקשי' לקמן דגמר סידור בב"ח מג"ש דמיכה מיכה וע"כ הוא אתא לדרשה אחרינא שיהא במכותו כו' או למעט אשתו כמ"ש התוס' וא"כ ל"ל ג"ש הא איכא למילף מהאי ק"ו דקאמר הכא די"ל דהאי ק"ו ליתא אלא למ"ד מסדרין בהקדש

אבל למ"ד דאין מסדרין בהקדש ליכא למילף בק"ו ב"ח מערכין משום הך פירכא מה לערכין שהן קלים כו' ומ"ה הוצרך למילף בג"ש ודו"ק:

בד"ה ואידך ההוא כו' דהא בפ' שום היתומים אמרינן כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה מהו שיסדרו כו' ועוד הביא ראיה כו' ואפילו מן גלימא כו' דלא חזי ליה כרשב"ג כו' עכ"ל ויש לדקדק מה הוסיפו ראיה מהך דאפי' מן גלימא כו' כיון דאין כאן ראיה אלא מרשב"ג דלעיל וי"ל דלפי ראייתן דלעיל יש לגמגם דודאי בהך דמתיר רשב"ג בלוף הלכה כוותיה דכ"מ ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו אבל בהך דאין מסדרין לב"ח איכא מ"ד דמסדרין כדאמר ליה אליהו לרבה בר אבוה וא"כ נאמר דמסדרין ונותנין לו האיצטלא שלבוש בה ואפילו היא שוה אלף זוז כדסבר ר"י ורע"ק וע"ז הוסיף ראיה דע"כ ליכא למימר הכי דהא אמרינן בב"ק ואפי' מן גלימא כו' וכ"ת היינו שמפשיטין כו' דהא ליכא מידי דלא חזי ליה כרשב"ג דלעיל דמתיר בלוף משום דכל ישראל בני מלכים הן וליכא מהאמוראי דפליגי עליה בהא ודו"ק:

בא"ד ועוד דפסיק רב אלפס בפ' ח' שרצים כר"ש דאמר כל ישראל בני מלכים הן כו' עכ"ל ק"ק דהיאך בעו התוס' למימר דרב אלפס פסק כר"ש מטעם דכל ישראל בני מלכים הן דהא בהדיא כתב רב אלפס פרק מפנין אכל הני דס"ל כל ישראל בני מלכים הן דכל כה"ג שיטה הוא ולית הלכתא כחד מינייהו ודו"ק:

דף קיד:

בא"ד וא"ת אמאי לא מייתי מרשב"ג כו' וי"ל דסבר התלמודא כו' ומר"ע ומרבי ישמעאל כו' ומדמהדר ליה אליהו מיכה מיכה לא בעי למפשט כו' עכ"ל נראה דר"ל סתמא דתלמודא דלעיל דמיבעיא ליה מהו שיסדרו בב"ח כו' ומייתי מדשלח רב באגרתיה כו' ולא מייתי מרשב"ג כו' מר"ע כו' וה"ה דה"מ למימר הכי את"ק דר"ע אך ק"ל דאכתי אמאי לא מייתי למפשט מברייתא דלעיל דקתני בהדיא כדרך שמסדרין בערכין כך מסדרין לב"ח ודו"ק:

דף קטו.

בגמ' למה חוזרין וממשכנין שלא כו' הא דמשכנו מעיקרא נמי ע"כ מטעם זה אלא דלא סגי ליה אם משכנו מעיקרא והחזיר לו ולא חזר ומשכנו וק"ל:

תוס' בד"ה למה ממשכנין כו' ומ"מ לא רצה התלמוד לתרץ כן כו' עכ"ל אף דברי התנאים הנאמרים בלשון שואל ומשיב נקרא תלמוד דוק ותשכח וק"ל:

בד"ה אלמנה בין כו' לכך עדיפא ליה למפרך מברייתא כו' עכ"ל מפי' מהרש"ל דהתוס' סוברים הא דמתיב רב יוסף לא יחבול ריחים ורכב הא דברים אחרים חבל וכן לא תחבול כו' כולהו ברייתא נינהו כו' ואפי' הכי דחי ליה דה"ק ריחים ורכב אית בהו תרי לאוין הא דברים אחרים יחבול כלומר כו' עכ"ל והאריך ע"ש ודבריו דחוקים ותמוהים הם דמי הכריח אותן לפרש דברייתא היא בלישנא דחיקא כיון דאיכא לפרושי בלשון ברור והוה דברי רב יוסף מדיוקא דקרא דהשתא לית כאן קושיא כלל מעיקרא דעדיפא ליה למפרך מקרא גם מה שדחק לפרש בדברי המתרץ דה"ק בברייתא הא אחרים יחבול כלומר ואינו עובר לאו יתירא אבל לאו דלא תבא עובר א"כ הוא מאי קשיא להו מר"ש דקאמר בברייתא עשירה ממשכינן והוצרכו לדחוק ממשכנין היינו מנתחין כיון דאיכא נמי לפרושי הכי דממשכנין אותה ואינו עובר לאו יתירתא אבל לאו דלא תבא עובר אבל הנראה דודאי רב יוסף לא פריך ליה אלא מדיוקא דקרא ומשני ליה שפיר רב פפא בריה [דר"נ] לעולם בב"ח קאמר ולעבור עליו בב' לאוין ולא תידוק מיניה הא אחרים חבל כפרש"י שם אלא דהכא קשיא להו אמאי דמסיק שם למפרך אדשמואל מברייתא דאם חבל תחבל שלמת רעך בשליח ב"ד הכתוב מדבר כו' ומסיק תנאי היא כו' ולא פריך עליה ממתני' דהכא ואהא תירצו דמתני' דהכא נמי איכא למדחי אין ממשכנין אותה כו' הא אחרים לית בהו האי לאו כדדחי נמי דיוקא דקרא דפריך מיניה רב יוסף לכך עדיפא ליה למפרך מברייתא דאם חבל כו' בשליח ב"ד הכתוב מדבר כו' ומסיק תנאי כו' אבל מלתיה דר"ש דאמר ממשכנין משמע שפיר דליכא איסורא כלל וליכא לדחויי הכי ולכך הוצרכו למימר ביה דממשכנין היינו מנתחין ותו לא מידי וק"ל:

בא"ד דאסור גם לשמואל אפי' נתוח בכלים שעושין בהן כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה וחייב משום כו' וכן משמע בהדיא בגמרא כו' דאמר רב הונא חבל ריחים ורכב לוקה ג' כו' עכ"ל בפשיטות מרב הונא דאמר לוקה לא ניחא להו להקשות אדאמר אביי זיל אהדר דאימא דרב הונא פליג ולא ס"ל דמהדר א"נ דס"ל דמהדר וכרבא דפ"ק דתמורה דאי עבד לא מהני ולא מייתי מרב הונא אלא אהך סברא דאינה תמוה לומר דאף בהתראה א' חייב שתים וק"ל:

בא"ד וכיון דבהתראה אחת איירי א"כ חייב שתים דקתני היינו ב' מלקיות ותימה כו' עכ"ל פי' לדבריהם דאי הוה מצינן למימר דמתני' איירי בב' התראות למאן דאית ליה לוקין הוה מצינן לאוקמי נמי לאביי שחבלן בב' פעמים ולא דלוקין בב' מלקיות דהא ניתק לעשה הוא אלא דאשמועינן שאינן כלי אחד אלא שהם ב' כלים ובפעם ראשון נמי עבר בלאו אבל כיון דכבר דחו התוס' זה דא"כ ה"ל למיתני החובל ריחים או רכב בל"ת

אלא דע"כ איירי בחבלן בפעם אחת וא"כ מאי נ"מ חייב משום ב' כלים דקתני אי לאו דהיינו ב' מלקיות ודו"ק:

דף קטו:

בד"ה שנאמר לא יחבול כו' י"ל כיון דכתיב ורכב ולא כתיב רכב כו' עכ"ל פי' מדכתיב וי"ו ורכב בחטף קמץ ולא כתיב וי"ו ורכב בשוו"א כמו אביו ואמו ועיין בתוס' דפ' כל המנחות ודו"ק:

בא"ד דלא דמי לבשר בשדה טריפה ולא תאכל הנפש עם הבשר כו' עכ"ל לכאורה האי קרא ולא תאכל הנפש וגו' אין לו מקום כאן דלא הוה קשיא להו לעיל אלא מבשר בשדה טריפה והיינו לר' יוחנן דיליף מיניה בשר מן החי ובשר מן הטריפה אבל לר"ל איכא לאקשויי הכי אקרא דלא תאכל הנפש וגו' זה אבר מן החי ובשר מן החי ואהא דקדקו הכא לומר דלא דמי לר"י לבשר בשדה טריפה ולר"ל ללא תאכל הנפש גו' דמשמע דליכא אלא חדא כו' וק"ל:

בד"ה אמר לך רבא כו' ומיהו גם על פ"ה ל"ק כו' לפי שאינו יכול לדחות כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר הכי לעיל לרבא דהך דזג וחרצן לא אתיא כרב יהודה ולהכי לא אייתי ליה הכא כיון שאינו יכול לדחות דזה נראה להם דוחק לרבא רק לאביי דבלאו הכי מתוך שמעתין נמי מוכח דלא ס"ל לאביי דאמר אין לוקין על לאו שבכללות כרב הונא כמ"ש התוס' לקמן ודו"ק:

בד"ה אבל כי אם צלי כו' וא"ת והא איצטריך כו' וי"ל דרבא עביד הקישא מצלי כו' עכ"ל וה"ה דה"מ להקשות כן לאביי להאי לישנא דחדא מיהא לקי משום כ"א צלי אש כפר"ת לקמן אלא דניחא להו להקשות כן בפשיטות טפי לרבא וק"ל:

בא"ד דאינו לוקה בחי ומבושל בחמי טבריא כו' עכ"ל מפירוש מהרש"ל והא דקאמר דלקי בחמי טבריא משום כ"א צלי אש אליבא דרב חסדא הוא דקאמר ושם פרשתי עכ"ל לא ראיתי שם דקאמר רבא דלקי אלא דקאמר רבא אליבא דרב חסדא מאי חייב דקאמר משום צלי אש והיינו מחייבי עשה דלגבי חי וחמי טבריא לא הוי כ"א צלי אש רק עשה ולא לקי לכ"ע אלא אנא ומבושל כמ"ש התוס' שם בהדיא וכיוצא בזה מצינו לשון חייב בחייבי לאוין ואיכא לפרושי ביה דלא לקי כנראה מדברי התוס' לעיל גבי וחייב משום שני כלים ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד ולא אמרינן ריחים ורכב אמרתי לך ולא שאר דברים כו' עכ"ל לפי התירוץ שכתבו התוס' לעיל דריחים ורכב לא הוו ב' כתובים דאיצטרכו לחייב עליהם משום ב' כלים לית

כאן קושיא דלא שייך למימר ריחים ורכב אמרתי לך ולא כו' כיון דאיצטרכו לגופייהו ודו"ק:

דף קטז.

בא"ד דלא שייך אלא כי אם צלי אש כו' עכ"ל כצ"ל:
בד"ה ותניא אידך כו' דלרב הונא אי חייב ב' ע"כ חייב ג' כו' לא מחייב אפי' בריחים ורכב אלא אחת כו' עכ"ל וליכא לפרושי דלרב יהודה ניחא להו דחייב ב' משום דיליף מריחים ורכב ליתן בהן לאו של ריחים ורכב דא"כ מאי קאמר רב יהודה כי נפש הוא חובל לשאר דברים הוא דאתא אלא דאיכא למימר לרב יהודה דמכי נפש הוא חובל מחייב בשאר ב' כלים על זה בפני עצמו וע"ז בפני עצמו ולגלוי מילתא בעלמא קאמר מה ריחים ורכב כו' כלומר דאין חילוק בין ריחים ורכב ובין שאר כלים אבל לרב הונא דאתא כי נפש הוא חובל לריחים ורכב כמו לשאר דברים ואי הוה מחייב ב' על שאר דברים משום כי נפש הוא חובל ה"נ דחייב ב' משום כי נפש הוא חובל בריחים ורכב והל"ל חבל ריחים ורכב לוקה ד' ודו"ק:
סליק פרק המקבל

דף קטז:

בד"ה וליחזי ברשות כו' ועוד דהתם פריך מתוך הסוגיא כו' עכ"ל כצ"ל וע"ש בתוס' בד"ה לפיכך אם נפל כו' וק"ל:
בפרש"י בד"ה לוגר ליה אחריתי כו' ולמה אנו כופין את המשכיר לקולטו כו' עכ"ל ולא ניחא ליה לפרושי לאידך גיסא דלוגר ליה אחריתי שיהיה דר לבד וכדמעיקרא ולמה כופין אותו לדור עם הבעל הבית דהא לא פסיקא לן שיהיה דר לבדו דמיבעיא לן בסמוך א"ד שניהם דרין כו' וק"ל:

דף קיז.

בד"ה איפחית מעזיבה כו' ולאו שוכר ומשכיר הוו אלא בית כו' עכ"ל נראה מפירושו דבשוכר ומשכיר ליכא פלוגתא לענין הרחקת נזקין ואע"ג דלמאי דבעי למימר דבפלוגתא דר"י ורבנן דמתני' דהכא פליגי דמיירי בשוכר ומשכיר כפרש"י גופיה לקמן מ"מ למאי דמסיק דבמתני' דהכא באחזוקי תקרה פליגי משמע ליה דלכ"ע בשוכר ומשכיר התחתון מתקן המעזיבה כשהוא חושש למימיו של עליון לרבנן משום דאחזוקי תקרה הוא ועל המשכיר לתקן ולר"י משום דעל הניזק להרחיק עצמו ומה שדקדק רש"י לפרש לקמן

באחזוקי תקרה כו' אין התחתון צועק שאינו חש למימיו אלא העליון צועק כו' הוצרך לפרש כן לרבי יוסי דאם העליון לא היה צועק אלא התחתון היה חושש למימיו לא ס"ל דעליון מתקן אלא התחתון דעל הניזק להרחיק עצמו אבל לת"ק בין שהתחתון חושש למימיו בין אינו חושש עליו לתקן משום דאחזוקי תקרה הוא ומ"ה הוצרך לפרש הכא דפלוגתא דאמוראי דהכא בחושש למימיו לא אייריי בשוכר ומשכיר ודו"ק:

תוס' בד"ה ויושב כו' וקשה דהא נהנה הוא שא"צ לעלות כו' עכ"ל ולא בעו להקשות לפ"ה למאי דמסיק דאסר רבי יהודה ברישא משום שחרוריתא הא בסיפא נמי איכא שחרוריתא דאיכא למימר דלא אסר אלא כשגם נהנה דה"ל זה נהנה וזה חסר מיהו ק"ק דאכתי ה"מ להקשות לפ"ה דה"ל נמי זה נהנה בלבנינותא דעלייתו וזה חסר בשחרירותא דביתו וי"ל דניחא להו להקשות גם לר' יוחנן דלית ליה הך סברא דאיכא שחרירותא ודו"ק:

דף קיז:

בד"ה וכן בית הבד כו' ועוד אי באחין שחלקו מוטל על התחתון לבנות התקרה כו' עכ"ל ר"ל כי הכא שהתחתון עושה לבית בדו כיפין אמאי איצטריך כו' והרא"ש תירץ בזה דלא דמי דלעיל אין התחתון צריך לתקרה כיון שהגג של מעלה קיים משא"כ הכא דצריך לתקרה שלא יתקלקל בית הבד שלו ע"ש:

דף קיח.

בד"ה זמן ב"ד כו' דהא לעיל גבי נשברה כו' עכ"ל ר"ל לעיל בס"פ האומנין ע"ש:

בד"ה א"ל הגיעוך כו' דאישתמוטי קא משתמיט כו' כדאמר בגמרא עכ"ל מיהו קצת קשה המקשה דפריך אסיפא ותקנה ליה שדהו דאריב"ח כו' ולא אסיק אדעתיה למימר אישתמוטי כו' אמאי לא קשיא ליה ארישא דא"ל הגיעוך אין שומעין לו והא מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור ויש ליישב וק"ל:

בד"ה ליקני ליה חצירו כו' אבל אי לאו דריב"ח א"ש כו' עכ"ל פי' אי לאו דריב"ח ממתני' דפרק שנים אוחזין דקתני ואמר זכתה לי שדי זכתה לו לא קשיא ליה אדהכא ותקנה ליה שדהו דאיכא לאוקמא בעומד בצד שדהו דהכי אוקמוה שמואל התם אבל מריב"ח פריך שפיר ואע"ג דאוקמוה נמי התם הך דריב"ח בחצר המשתמרת ה"נ הכא בסמוך לגינה קתני דה"ל חצר משתמרת ודקאמר תקנה ליה שדהו שיגרת לישנא דהתם נקט ודו"ק:

בד"ה כאן בשל חבירו תימה למאי דס"ד השתא כו' יאמר לו אתן לך כו' עכ"ל ולמאי דמוקי לה בהפקר ניחא שהפועל מבקש שכרו ממנו והוא משיב לו תטול שכרך ממה שעשית אבל בשל חבירו למאי דס"ד השתא דאין שכרו עליו אלא על בעה"ב למה יאמר לו השוכר טול שכרך ממה שעשית לא יאמר לו אלא לי לא עשית אלא לחבירו והוא ישלם לך ואפשר שחבירו יתן לו כמו שהתנה עמו וק"ל:

בד"ה לעשות בשלו והראוהו כו' אבל סתמא לא ותימה א"כ אמאי כו' עכ"ל ויש לדקדק דבלאו דיוקא אבל סתמא לא הוה להו לתמוה בפשיטות דאימא הך ברייתא דשומעין לו איירי באומר להו שכרכם על בעה"ב דאמרי' ביה בפרק המקבל דשניהם אין עוברין משום בל תלין וא"כ ה"ל שוה כסף ככסף וי"ל בדוחק דברייתא קאי אלישנא דמתני' השוכר את הפועל לעשות עמו כו' דמשמע דלא א"ל בפי' לעשות בשל חבירו ושכרכם על חבירו וק"ל:

דף קיח:

בד"ה מחוורתא כו' וי"ל כו' ולר"י אותה שעה כיון שיש לו רשות פטור כו' עכ"ל מתוס' דפרק המניח ולר"י משמע דלא משלם מדקאמר שע"מ כן כו' ועוד כו' עכ"ל ועיין בחידושינו שם:

הדרן עלך הבית והעליה וסליקא לה מסכת בבא מציעא